

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
TEKNIIKAN JA LIIKENTEEN ALA

VANHAN KAPPALAI SPAPPILAN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

MAATILAN TALOUSRAKENNUKSISTA MATKAILUPALVELUTILOIKSI

TEKIJÄ: Juho-Markus Niemi

Koulutusala Tekniikan ja liikenteen ala			
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Rakennusarkkitehtuurin tutkinto-ohjelma			
Työn tekijä(t) Juho Niemi			
Työn nimi Vanhan kappalaispappilan kehittämissuunnitelma			
Päiväys	11.11.2018	Sivumäärä/Liitteet	80/20
Ohjaaja(t) Janne Repo, arkkitehtuurin yliopettaja			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Arkkitehtipalvelu Oy, Kuusikkoaho Oy			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyössä oli tavoitteena tutkia sekä perehtyä vähitellen tyhjilleen jäävien mautilojen kehittämismahdollisuuksiin. Työn tilaajana oli Kuusikkoaho Oy ja työn idea saatiin Arkkitehtipalvelu Oy:lta. Kuusikkoaho Oy suunnittelee ja toteuttaa yhteistyökumppaneiden kanssa virkeän elämän asuinympäristöjä – Virkkulankylä. Virkkulankylän konseptin kohderyhmää ovat aktiivista elämäntapaa suosivat, kolmannen ikävaiheen ihmiset, joille sosiaaliset suhteet ja yhdessä tekeminen ovat tärkeitä asioita. Jokaiseen Virkkulankylään perustetaan yhdistys, Virkkulan Ystävät ry, jonka jäsenet koostuvat Virkkulankylässä ja sen ympäristössä asuvista ihmisistä.</p> <p>Opinnäytetyöprosessi oli kaksiosainen kokonaisuus: se sisälsi toiminnallisen osuuden eli suunnitteluosuuden ja opinnäytetyöraportin eli prosessin dokumentoinnin ja tulosten arvioinnin. Toiminnallisessa osuudessa tutkittiin, kuinka Juvalla sijaitsevan Ryhälän kappalaispappilanmiljööstä ja vanhoista rakennuksista saataisiin kehitettyä virikkeellinen ja arkkitehtonisesti mielenkiintoinen kokonaisuus, joka tarjoaisi niin Virkkulan Ystäville kuin pitkän matkan takaa tuleville vierailijoille viihtyisän hengähdyspaikan. Aluksi perehdyttiin lähdemateriaalin avulla pappiloiden historiaan ja kohteeseen. Suunnittelutyö tehtiin Archicad-mallinnusohjelmalla.</p> <p>Suunnittelutyön tuloksena valmistui tontinkäytönsuunnitelma, suunnitelma vanhan kiviavetan uudistamisesta majoituskäyttöön, talousrakennuksien- sekä kappalaisen virkatalon uudistamissuunnitelman sekä pientalotyypin uudisrakennuksen suunnitelmat. Uudisrakennus pohjautui Virkkulankylä -konseptin pientalotyypiseen asuntotyyppologiaan. Opinnäytetyö toimii yhtenä mahdollisena Ryhälän kappalaispappilan kehittämismahdollisuutena.</p>			
Avainsanat Arkkitehtoninen, Juva, Kappalaispappila, Kiviavetta, Puutarhat, Ryhälä, Virkkulankylä			

Field of Study Technology, Communication and Transport			
Degree Programme Degree Programme in Construction Architecture			
Author(s) Juho Niemi			
Title of Thesis Development Plan for an Old Chaplain Vicarage			
Date	11 November 2018	Pages/Appendices	80/20
Supervisor(s) Janne Repo, Principal Lecturer			
Client Organisation /Partners Arkkitehtipalvelu Oy, Kuusikkoaho Oy			
<p>Abstract</p> <p>The purpose of this thesis was to investigate and study the possibilities for development of vacant farms. The client was Kuusikkoaho Oy and the subject came from architectural firm Arkkitehtipalvelu Oy. Kuusikkoaho Oy designs and implements the living environments of virtuous life – Virkkula villages – with its partners. The target group of the Virkkula village concept is the people of the 3rd age who favor active lifestyles, and to whom social relationships are important. Each Virkkula village is founded by the association Virkkulan Ystävät ry, whose members consist of people living in Virkkula villages and its surroundings.</p> <p>The thesis process contained the planning part and the thesis report, ie the process documentation and the evaluation of the results. In the operational part was explored how to create an incentive and architecturally interesting entity for the chaplain vicarage of Ryhälä in order to offer a comfortable breathing space for Virkkulan Ystävät as well as for long distance visitors. First, the history of the vicarages and the subject were studied with the help of the source material. The design work was done with Archicad modeling program.</p> <p>As a result of the thesis, a plan for the land use, a plan for the renovation of an old stone cowshed for hotel use, plans for the renovation of the old chaplain's building and plans for the renovation of other agricultural buildings as well as plans for a new building were created. The new building was based on the Virkkula Village concept of their detached housing typology. The thesis can be used as one possible model when developing Ryhälä's chaplain vicarage.</p>			
<p>Keywords Architectural, Juva, chaplain vicarage, old stone cowshed, gardens, Ryhälä, Virkkula village</p>			

ESIPUHE

Tahdon kiittää työn ohjaavaa opettajaa Janne Repoa työn ohjaamisesta sekä kannustuksesta tähdätä työssäni korkeammalle detalji detaljilta.

Suuri kiitos kuuluu myös työnantajalleni Arkkitehtipalvelu Oy:lle sekä työtä ohjanneelle arkkitehti Tero Wémanille.

Lopuksi haluan kiittää Kuusikkoaho Oy:ta, joka osittain mahdollisti tämän työn.

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	PAPPILAT SUOMESSA	7
2.1	Pappiloiden arkkitehtuuri	7
2.2	Pappiloiden puutarhat.....	10
2.3	Ryhälän kappalaispappila	14
2.4	Pappiloiden kivinavetat	17
2.4.1	Kivinavettojen uusiokäyttö.....	21
2.4.2	Kivinavettojen rakenteet	28
2.4.3	Kivinavettojen seinätyypit.....	29
3	OPINNÄYTETYÖPROSESSI	32
3.1	Tehtävänanto	32
3.2	Arkkitehtoninen mielikuva tulevasta.....	33
4	KEHITYSSUUNNITELMA	35
4.1	Miljöö.....	36
4.2	Tontinkäyttö	39
4.3	Käyttötarkoitus, tilaratkaisut ja arkkitehtoniset valinnat	42
4.3.1	Kivinavetta.....	42
4.3.2	Aitta.....	48
4.3.3	Uudisrakennus	52
4.3.4	Kappalaisen virkatalo	57
4.4	Suunnitelmiin valikoituneet rakennusmateriaalit.....	59
4.4.1	Kivinavetta.....	59
4.4.2	Aitta.....	64
4.4.3	Uudisrakennus	68
4.4.4	Kappalaisen virkatalo	70
5	POHDINTA	71
	LÄHTEET.....	75
	KUVALUETTELO.....	77
	LIITTEET.....	80

1 JOHDANTO

Työn tilaajana on Kuusikkoaho Oy ja työn aiheen idea tuli työnantajaltani Arkkitehtipalvelu Oy:lta. Kuusikkoaho Oy suunnittelee ja toteuttaa yhteistyökumppaneiden kanssa virkeän elämän asuinym-
päristöjä – Virkkulankylä. Virkkulankylän konseptin kohderyhmää ovat aktiivista elämäntapaa suosi-
vat, kolmannen ikävaiheen ihmiset, joille sosiaaliset suhteet ja yhdessä tekeminen ovat tärkeitä asi-
oita. Jokaiseen Virkkulankylään perustetaan yhdistys, Virkkulan Ystävät ry, jonka jäsenet koostuvat
Virkkulankylässä ja sen ympäristössä asuvista ihmisistä.

Työ on kaksiosainen kokonaisuus ja se sisältää toiminnallisen osuuden eli ns. kehittämistyön (kehi-
tyssuunnitelmat) ja raportin eli prosessin dokumentoinnin ja tulosten arvioinnin.

Toiminnallisessa osuudessa tutkin, kuinka noin kaksisataavuotiaan Ryhälän kappalaispappilanmil-
jööstä ja vanhoista rakennuksista saadaan kehitettyä virikkeellinen ja arkkitehtonisesti mielenkiintoi-
nen kokonaisuus, joka tarjoaisi niin Virkkulan Ystäville kuin pitkänmatkan takaa tuleville vierailijoille
viihtyisän hengähdyspaikan. Kehityssuunnitelma sisältää tontinkäytön suunnittelun, suunnitelmat
vanhan kivinavetan uudistamisesta majoituskäyttöön, talousrakennuksien uudelleen käytettävyyden
tutkimisen, kappalaisen virkatalon uudistamissuunnitelman sekä pientalotyypin uudisrakennuksen
suunnittelun. Uudisrakennus pohjautuu Virkkulankylä -konseptin pientalotyypiseen asuntotypologi-
aan.

Opinnäytetyönraporttiosuudessa syvennyttään ensin pappiloiden arkkitehtuuriin, pappiloiden puutar-
hoihin, pappiloiden kivinavettoihin sekä kivinavettojen uusiokäyttöön muutaman esimerkin kautta.
Lopuksi perehdytään tarkemmin Ryhälän kappalaispappilan historiaan sekä käydään tarkemmin läpi
kappalaispappilan kehityssuunnitelmia.

2 PAPPILAT SUOMESSA

Pappiloilla on ollut Suomen kulttuurihistorissa laaja ja moniulotteinen merkitys. Papiston asema aateliston, porvariston ja talonpoikien rinnalla omana säätyinä on antanut sille paljon vaikutusvaltaa. Papiston rooli maaseudun elinolojen parantajana ja sivistystason kohottajana on ollut luomassa hyvinvoinnin edellytyksiä. Papisto toi 1700-luvun valistus- ja hyötyajattelua kaiken kansan tietoisuuteen ja pappilat olivat sekä hengellisen, että maallisen hyvinvoinnin keskuksia ja esimerkkejä paikkakunnillaan. 1700-luvulla luotu perinne, johon kuului parhaimmillaan esikuvallinen elämäntapa hyvin hoidetussa pappilaympäristössä. Tämä perinne jatkui pitkälle 1900-luvulle saakka. (Suomalaiset pappilat 2016, 6.)

Pappilan rakennuskanta ja sen määrä on ollut virkataloista annettujen asetusten säätämää ja rakentamisesta ovat vastanneet seurakunnan talolliset samalla tavoin kuin kirkon, kellotapulien ja kirkkotarhankin tekemisestä ja korjaamisesta. Pappilan sijainti on usein pysynyt samana, vaikka vanha päärakennus on korvattu uudella. Tästä kertovat keskiaikaisten kirkkopitäjien pappiloiden alla tai pihapiirissä säilyneet holvatut kivikellarit. (Suomalaiset pappilat 2016, 6.)

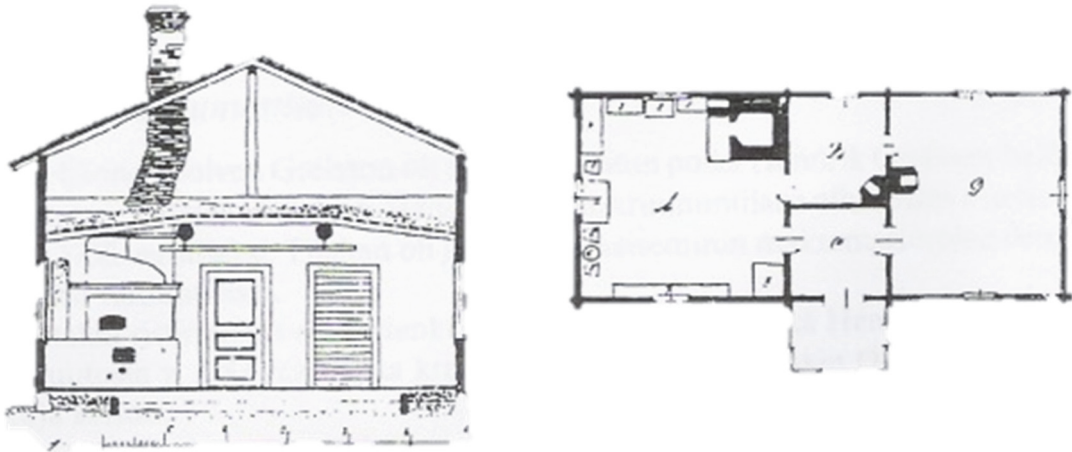
2.1 Pappiloiden arkkitehtuuri

Pappiloiden rakennukset ja niiden sijoittelu 1600-luvulla seurasivat tiedossa olevien esimerkkien perusteella jo keskiaikana muotoutuneita perinteitä. Parituvan pohjakaavaan (kuva 1) perustuvan asuinpiirin lisäksi pappilaan kuului suuri määrä mies- ja karjapihan ympärille tiiviisti ja epäsäännöllisesti sijoitettuja pieniä talusrakennuksia. Pappila saattoi olla kuin pieni kylä, rakennuksia oli 20 - 30, kappalaispappiloissakin kymmenkunta. (Suomalaiset pappilat 2016, 49.)

Vaikka teoksessa Suomalaiset pappilat 2016 kirjoittaja kertoo, että talusrakennukset olisivat epäsäännöllisesti sijoitettu pihalle, niin tämä ei aivan pidä paikkaansa. Yleensä talusrakennuksille on tontilla ollut perustellut sijaintinsa. Esimerkiksi navetat on tarkoituksella pyritty sijoittamaan tontille siten, että heinien ja kuivikkeiden ajo navetan ylisille on ollut helppoa ylärinteen puolelta.

Paritupa

Kun tilaa tarvittiin lisää, rakennettiin usein toinen hirsistä salvottu huone vanhan huoneen vastapäätä. Huoneiden väliin jätettiin tilaa. Välitilaan rakennettiin katto ja seinät ovineen. Näin syntyi paritupa, kahden asuinhuoneen ja porstuan rakennus. Sana porstua juontuu ruotsinkielisestä sanasta förstuga ja tarkoittaa eteistä. (nba.fi/puukausi.)

Kuva 1. Olofsin talo, rakennettu 1700-luvun lopulla. Pohjakaavaltaan talo on tyypillinen paritupa (Talve 1972)

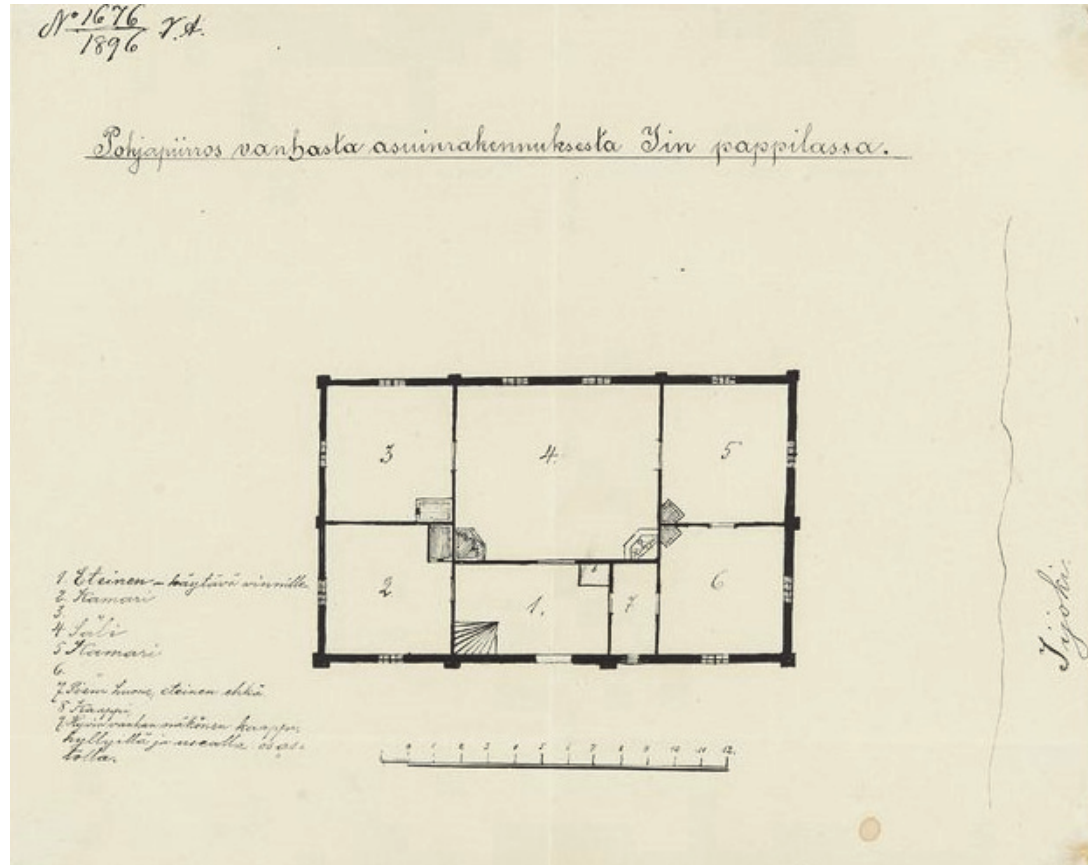
Mies-pihassa tuli olla tupa kamareineen ja niin sanottu vierastupa, varasto, vilja- ja jauhoaitta, kalustovaja, porttiliiteri ja käymälä. Karjapihassa taas tuli olla talli, navetta, rehulato, lampola, sikala, luuva (viljariihi) sekä latoja tilan koon mukaan. (Suomalaiset pappilat 2016, 49.)

Vuoden 1727 valtiopäivillä annetun päätöksen mukaan rahvaan, toisin sanoen pitäjänmiesten velvollisuutena oli rakentaa pappiloihin jo keskiaikana määrätty seitsemän huonetta, mikä tarkoitti seitsemää rakennusta. Niistä asuintupa ja keittiö tai vierastupa määrättiin kuitenkin tehtäväksi saman katon alle. Rakennusmääräykset johtivat uudenmukaisen päärakennuksen syntyyn sekä kartanoissa jo 1600-luvulla käytetyn niin kutsutun karoliinisen viisihuonejärjestelmän (=karoliininen pohjakaava) käyttöönottoon. Sen mukaan valtiopäiväpäätöksen määräämän 26 kyynärän pituisen ja 12 kyynärän levyisen rakennuksen keskellä oli eteinen ja sali ja sen molemmin puolen kamarit. Muut päätöksen velvoittamat viisi rakennusta olivat leivinuunillinen panimotupa, ruoka-aitta, kaksikerroksinen lato, luuva sekä navetta ja talli. (Suomalaiset pappilat 2016, 49.)

Vuoden 1727 valtiopäiväpäätöksen mukainen pohjaratkaisu on sen jälkeen, joko sellaisenaan tai vain toiseen tai molempiin pätyihin lisätyillä huonepareilla jatkettuna, ollut periaatteellisena ohjeena voimassa aina 1800-luvun lopulle saakka. Sen pohjalta on syntynyt historiallinen, meidän päiviimme säilynyt pappila-arkkitehtuuri. (Suomalaiset pappilat 2016, 50.)

Karoliininen pohjakaava

1700-luvulla säätyläisrakennuksissa yleistyi ns. karoliininen pohjakaava (kuva 2), jossa huonetilat jaettiin päätykamareihin ja keskeisesti sijoitettuun tupaan, jonka edessä oli koko tuvan levyinen eteistila. Mallin takana olivat ruotujakolaitoksen virkatalot, joiden perusmuoto oli tämä neljän kamarin, salin ja eteishallin ratkaisu. Karoliininen pohjakaava jäi elämään erilaisina pienempinä variaatioina kansanrakentamiseen aina 1940-luvulle asti. (Kulttuurimaisema ja rakennuskanta osa 2/8, 6.)

Kuva 2. Iin pappilan pohjapiirros joka noudattaa karoliinista pohjakaavaa (Museoviraston kuvakokoelmat 1896)

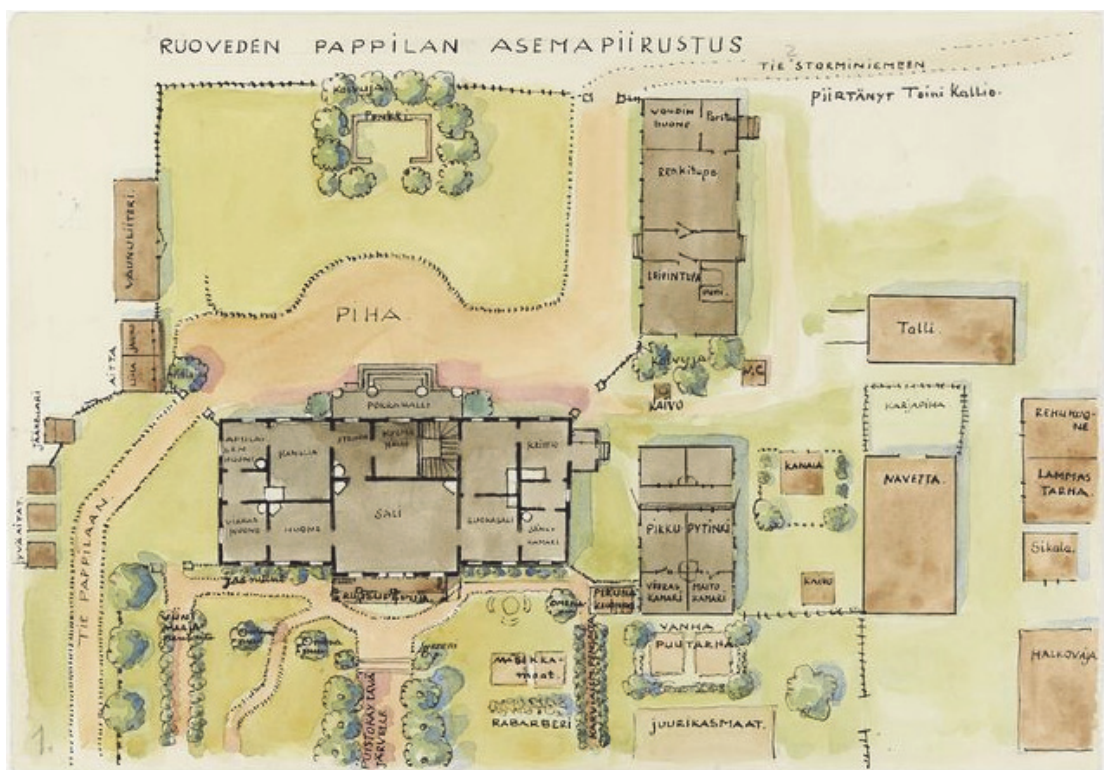
1. eteinen	2. kamari / keittiö	3. kamari / seurusteluhuone	4. sali	5. kamari
6. kamari	7. pieni huone (osa eteistä)	8. komero		

Keskisälillisiä rakennuksia tehtiin myös kaksikerroksisina, jolloin edustustilat sijaitsivat yläkerrassa. Tällainen rakentaminen on ollut meillä kuitenkin harvinaista säätyläistenkin keskuudessa, mutta ideologia tunnettiin ja sitä sovellettiin esimerkiksi komeisiin pohjalaistaloihin. (kulttuuriympäristö.fi)

2.2 Pappiloiden puutarhat

Humalistot, ryytimaat (kasvimaat) sekä kaali- ja naurisviljelykset kuuluivat niin kartanoiden, virkata-
lojen kuin pappiloiden tavanomaiseen säätyläistalouteen jo kauan ennen 1700-luvun puoliväliä, jol-
loin kuvaan astui järjestelmällinen puutarhanhoidon kehittäminen. 1700-luvulla pappiloiden puutar-
hat seurasivat yleistä hyötyajattelua ja viljelyyn kuuluivat lähinnä ”hyötykasvit”. (Suomalaiset pappi-
lat 2016, 71.)

Hedelmäpuut ja marjapensaat istutettiin ryytimaan ja keittiökasvimaiden reunoille. Kukkapenkit
yleistyivät pappiloiden puutarhoissa vasta 1800-luvulla. Pappilan puutarhan uusia tulokkaita 1800-
luvulla olivat aikaisempia laajemmat kukkaistutukset ja niiden koristemuodot, yksinkertaisimmillaan
yleinen pyöreän muotoinen alue pääsisäänkäynnin tai verannan edustalla. Samoin runsaat, ryhmiin
sijoitetut koristepensaat ja moninaiset ruusulajikkeet olivat 1800-luvun uutuuksia. Syreenien ympä-
röimät lehtimajat, erilaiset huvimajat sekä mutkittelevat hiekkakäytävät kuuluivat 1800-luvun puu-
tarhamuoteihin linnoissa, kartanoissa ja kaupunkioiloissakin. Lisäksi tulivat puutarhakalusteet, penkit,
keinut ja istuinryhmät, joiden ympärillä juotiin kahvia ja vietettiin kesäisiä juhlahetkiä. Tiettyä sää-
dynmukaisuutta korostettiin jaloilla lehtipuilla tai puukujanteilla kartanoiden tai muiden suurtilojen
tapaan. Pappilan talusrakennuksetkin muuttuivat aiempaa komeammaksi. Kivinavetat ja punamul-
latut aittarivistöt lisäsivät kartanomaista ilmettä. (Suomalaiset pappilat 2016, 74.) Kuvassa 3 näkyy
Ruoveden Pyynikkilän pappilan talusrakennukset, pihajärjestelyt ja lukuisat kasvimaat.

Kuva 3. Ruoveden pappilan asemapiirustus puutarhaistutuksineen (Kallio 1970)

Pappiloiden puutarhoissa suosittuja kasveja ja puita 1700-luvulta lähtien (Suomalaiset pappilat 2016, 71 – 72.):

Hedelmäpuut

1. Omenapuut
2. Päärynäpuut
3. Kirsikkapuut
4. Luumupuut

Hyötypuutarhan kasvit

1. Herneet
2. Porkkanat
3. Punajuuret
4. Nauris
5. Tilli
6. Persilja
7. Piparjuuri

Marjapensaat

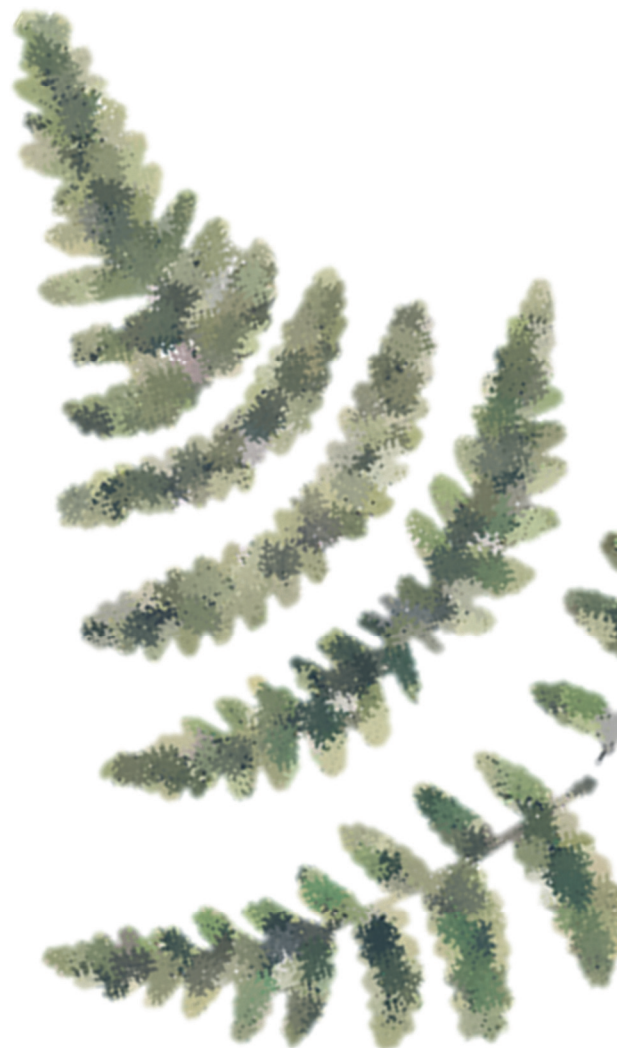
1. Mustaherukat
2. Vadelmat
3. Karviaiset

Puusto

1. Syreenit
2. Pihlajat
3. Siperianhernepensaat

Koristekasvit

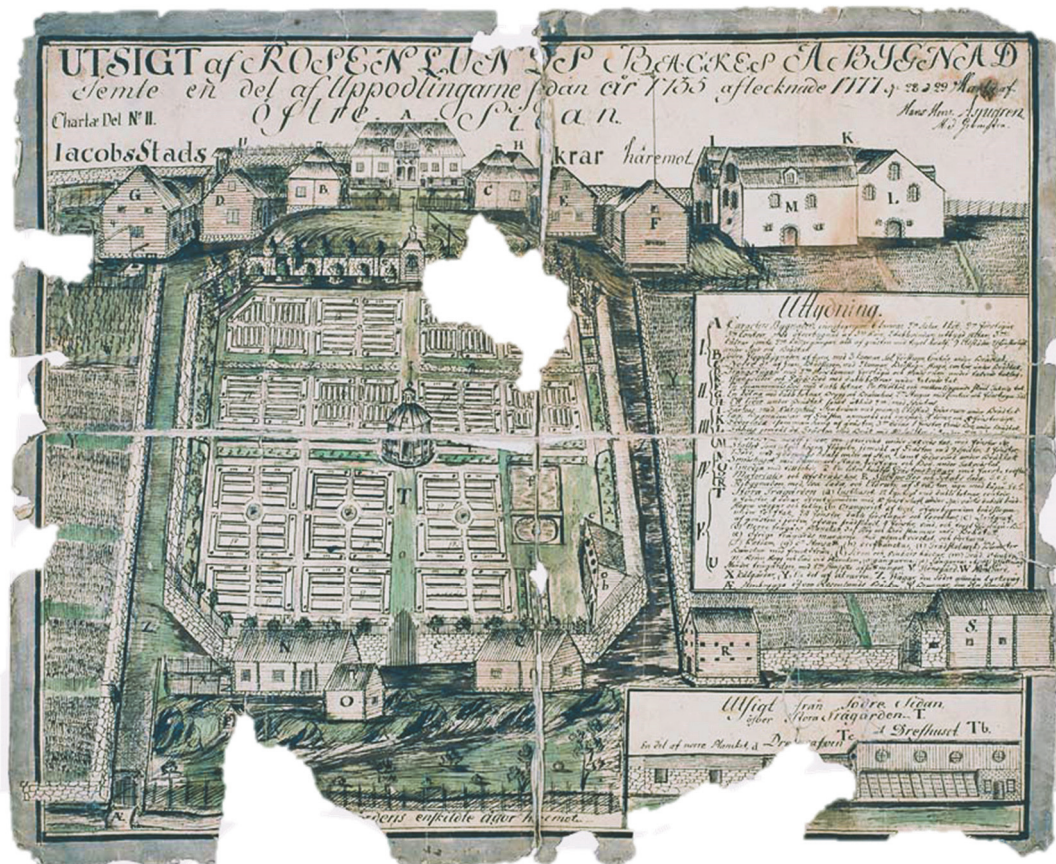
1. Jasmiinipensaat
2. Punaiset pionit
3. Punaiset ja valkoiset ruusupensaat
4. Keltaiset liljat

Aspegrenin puutarha ja Rosenlundin pappila

Suurisuuntaisin ja kunniahimoisin 1700-luvun pappiloiden puutarhoista oli vuonna 1708 syntyneen kirkkoherra Gabriel Aspegrenin perustama Aspegrenin puutarha (kuva 4). Aspegrenin puutarha noudattelee barokin aikakauden mukaisesti muotopuutarhaa eli ns. ranskalaista puutarhaa.

Tyypillisen ranskalaisen puutarhatyylin mukaisesti suunnitelmaan kuului täydellisyyttä tavoitteleva järjestys: geometrisesti jäsenneilyt kanavat, lammikot ja luotisuorat kulkuväylät. Barokkipuutarhan kauneimpiin piirteisiin kuului kuitenkin istutusten koristeellisuus. Tarkkaan muotoillut istutusalueet oli reunustettu matalilla puksipuuaidoilla. Polut oli katettu valkoisella soralla, joka muodosti lumoavan kontrastin vihreän kanssa. Istutuksia elävöittivät runsaat ja värikkäät kesä kukat. (Gardena.fi)

Kuva 4. Aspegrenin puutarha ja Rosenlundin pappilan pihapiirros (Jens-Ole Hedman)

Nykyään Aspegrenin puutarhat on entisöity vanhojen suunnitelmien ja dokumenttien mukaisesti. Aspegrenin puutarha jakautuu neljään eri osioon: isoon puutarhaan, jota ympäröi parin metrin korkeinen kivimuuri, pieneen puutarhaan (niin kutsuttu raamatullinen tarha), ruusupuutarhaan, joka sijaitsee päärakennuksen päädyssä sekä pohjoispuoleltoon.

Iso puutarha on noin hehtaarin kokoinen alue, joka on jaettu neljänneksiin. Nämä neljännekset koostuvat neljästä osasta. Keskellä ja neljänneksen kulmissa on omenapuut ja puutarhan keskellä on kahdeksankulmainen huvimaja (kuvat 5 ja 6). (roselund.fi.)

Kuva 5. Rosenlundin pappilan puutarha (Löf 2017)

Pieni puutarha on omistettu mausteyrteille ja lääkekasveille. Raamatullisen tarhan nimi juontuu siitä, että puutarhaan on valikoitunut kasveja, jotka on mainittu raamatussa. Raamatullisessa puutarhassa on myös otettu huomioon, että sieltä löytyvät paikat erikseen levolle ja meditaatiolle, ja että se tarjoaisi kokemuksen kaikille aisteille. Ruusupuutarha on taas nimensä mukaisesti pyhitetty erilaisille ruusulajikkeille. Pohjoispellolla on alkuaikoina keskitytty viljelemään humalaa, kaalia, tupakkaa ja eri viljalaatuja. Nykyään pellolla keskitytään viljelemään humalaa, mansikoita, perunaa, ohraa, ruista ja kauraa. (roselund.fi.)

Kuva 6. Aspegrenin puutarha ja Rosenlundin pappila (Cederberg 2017, Wiki Loves Monuments, CC BY-SA 4.0)

2.3 Ryhälän kappalaispappila

Ryhälän kappalaispappila on Juvalle toisena rakennettu kappalaisen virkatila. Kappalaispappiloista Huttula oli ensimmäinen Juvalle rakennetuista virkatiloista. Ryhälän kappalaisvirkatalon rakentamisaikakohdaksi on vanhojen pöytäkirjamerkintöjen perusteella pääteltävissä vuodet 1825-1827. (Juvan historia 1957, 424.) Näin kappalaispappilan miljööllä olisi melkein 200-vuotias historia. Nykyään Juvan yleiskaavassa on suojelumerkintä Ryhälän kappalaispappilan kohdalla, mikä tarkoittaa, että pappilarakennus on merkitty yleiskaavatasolla rakennussuojelun- tai muun kulttuuriympäristön suojelukohteeksi.

Nykypäivänä Ryhälän kappalaispappilan miljöö muodostuu kahdesta erillisestä tontista. Pappilan tontille sijoittuu varsinainen pappilarakennus (valtiopäivapäätöksen mukainen virkatalo, kuva 9) sekä kaikki tavanomaiset ulkorakennukset, joita ovat leivintupa, vilja-aitta, vaja, kellari, sauna sekä talli ja navetta (uusi). Pohjoispuolen tontille sijoittuvat vanha kavinavetta, aitta, sauna, vaja, liiteri, maakellari sekä vuonna 1920 valmistunut hirsirunkoinen omakotitalo.

Juvan Männynmäen kylässä (kuva 7) sijaitsevan Ryhälän kappalaispappilan historia alkaa vuodesta 1681. Maanviljelijä Juho Ryhäsen kolmen markan ja $\frac{3}{4}$ manttaalin tilan viljelyt päättyivät vuonna 1680 ja tila jäi autioksi, koska omistaja ei suorittanut verojaan. Tila jaettiin myöhemmin kahtia, jolloin kahden markan osuus erotettiin kappalaisen pappilaksi.

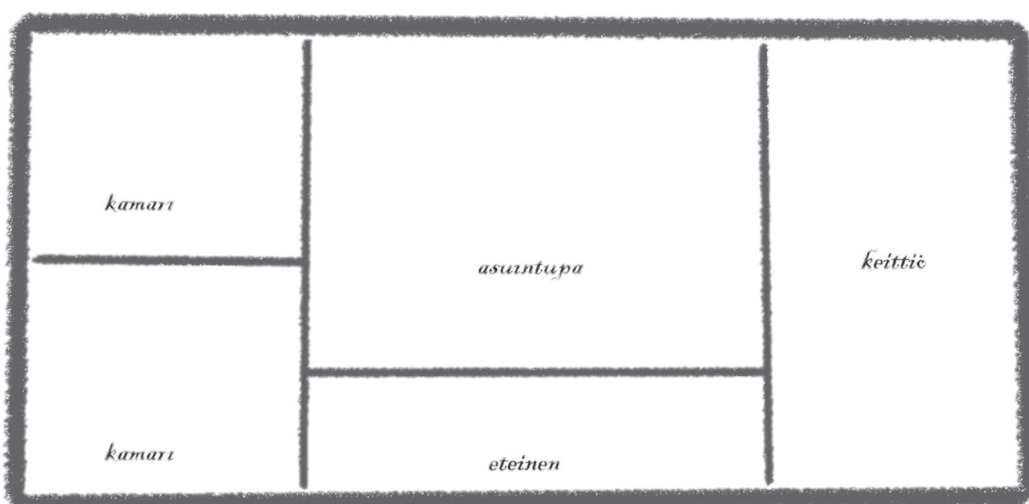
Kuva 7. Suurennos kantakartasta Juvan Männynmäen kylän osasta. Suunnittelualue merkittynä karttaan ympyrän sisälle (Juvan kunta)

Kuva 8. Ryhälän kappalaispappila, kuvan ottamisen ajankohta ei ole selvillä (Juvan historia 1957)

Ryhälän virkatalosta (kuva 8), joka vielä nykyisinkin sijaitsee tontilla, on tehty valaiseva selonteko vuonna 1826 ja rakennuskatselmus on pidetty vuonna 1827. Pappilarakennuksen ulkomitat olivat 25 x 12 kyynärää eli noin 15 x 7 m. Rakennuksen keskellä sijaitsevan salin ja sen edessä olevan eteisen toisella sivulla on kaksi kamaria ja toisella puolella vielä kolmas kamari sekä keittiö. Ryhälän virkataloon kuului niin ikään kaikki lakimääreiset ulkorakennukset miespihassa ja karjapihassa sekä sen ulkopuolella. Vuonna 1827 pidetyssä katselmuksessa katselmuslautakunta totesi Ryhälän kaikkien rakennuksen olevan huonossa kunnossa ja perusteellisen korjauksen tarpeessa. (Juvan historia 1957, 424.)

Kuva 9. Vuoden 1727 valtiopäiväpäätöksen mukainen pappilan päärakennus (Niemi 2018)

Tänä päivänä Ryhälän kappalaispappilan virkatalon kunto on kohtalaisen hyvä. Alla olevassa kuvassa (kuva 10) näkyy kunnostustöitä vuodelta 2011, jossa muun muassa 1900-luvun alkupuolella salvottua laajennusosaa kunnostetaan hirsii vaihtamalla. Kunnostuksessa käytetty puu oli punahonkaa eli vanhan männyn sydänpuuta. (Hintzell 2011.) Kuvasta 11 käy ilmi kappalaispappilan nykytilanne. Kuvasta 12 käy ilmi, miltä tila on näyttänyt 70-luvulla, jolloin karja- sekä viljelytoiminta olivat vielä voimissaan.

Kuva 10. Ryhälän kappalaispappilan kunnostustöitä syyskuulta 2011 (Sairanen 2011)

Kuva 11. Ryhälän kappalaispappilaa pellolta päin kuvattuna, kuva vuodelta 2017 (Niemi 2017)

Kuva 12. Ryhälän kappalaispappila, kuva 1970-luvulta (Kotialbumi, Kärkkäinen)

2.4 Pappiloiden kiviavetat

Kiveä on käytetty rakentamiseen vuosisatojen ajan. Vanhimmat edelleen käytössä olevat kivirakennukset ovat lohkokivistä rakennetut harmaakivikirkot ja kivilinnat.

Yksi hieno esimerkki tällaisesta kivirakentamisen kohteesta on Juvan vuonna 1863 rakennettu kivikirkko. Kirkossa käytetty kiviaines on särmäkiveä eli graniittia (kuva 13). Kivi on louhittu Vehmaan hovin alueelta ja tiilet on valmistettu Juvan Kolkanrannassa. (Juvan historia 1957, 443.)

Kirkon pääarkkitehtina toimi saksalaissyntyinen Ernst Lohmann (s. 1803 k. 1870) sekä osittain suunnittelusta on vastannut Carl Albert Edelfelt (s.1818 k.1869).

Kuva 13. Juvan kivikirkon graniittia (Niemi 2018)

Yleensä massiivisia kiviä on suosittu, kun rakennukselta on odotettu poikkeuksellista lujuutta sekä näyttävyttä. Maatalousrakennuksissakin kiveä on suosittu jo varhaisessa vaiheessa. Maatalousrakennuksissa kiveä on käytetty ennen kaikkea navetoissa, joissa kosteus ja kuluminen ovat olleet merkittävä uhka rakenteiden kestävyydelle. Varhaisimmat kivinavetat tehtiin sopivan kokoisista irtokivistä latomalla tai savilaastilla muuraten. Kivi on hyvin kantava, mutta huonosti eristävä rakennusaine. Sisemmän kivirakenteen väliin oli jätettävä eristävä ilmaväli tai muuta eristävää ainetta. Kivinavettojen tekijöistä on hyvin vähän historiatietoa saatavilla. On arvioitu, että kivirakentamisen ammattilaiset, jotka ovat saaneet oppinsa valtion julkisilla työmailla, kanavilla, rauta- ja maanteille sekä linnoitustyömailla, ovat henkilöitä, joilla olisi ollut ammattitaitoa rakentaa myös näitä kivinavettoja. On myös arvioitu, että kivistä rakentajien urakoitsijat olisivat toimineet myös samaan pitäjään rakennettujen kivinavettojen rakentajina. (Kivinavetat 2009, 21 ja 23.)

Suomessa maatilojen pihapiirit ovat olleet umpinaisia ja suojaisia neliöpihoja. Maatilojen pihapiirissä olevat navetat on pyritty sijoittamaan siten, että heinien ja kuivakkeiden ajo navetan ylisille on ollut helppoa ylärinteen puolelta. Samasta syystä lantala on usein sijoitettu navetan alarinteen puolelle, jolloin lannan tyhjennys navetasta on ollut helpompaa. Navetta on yleensä pyritty sijoittamaan rinteen suuntaisesti, jolloin käynti navetan ylisille on ollut navettarakennuksen pitkältä sivulta (kuva 14) tai kohtisuoraan rinnettä vastaan, jolloin ylisille käynti on tapahtunut rakennuksen päädyistä (kuva 15).

Pihapiirissä navetta on sijoitettu usein pihan perälle tai laidalle siten, että kulkumatka navetalle asuintiloista ja kaivolta on ollut lyhyt. Tärkeätä on myös ollut, että eläimet ovat päässeet helposti laitumelle, eikä navetan rehuliikenne ja lantahuolto ole päässeet sotkemaan asuinpihaa. Joskus navetta ja muut kotieläinrakennukset saatettiin erottaa aidalla tai jollain piharakennuksella asuinpihasta omaksi erilliseksi tuotantopihakseen. Jossain päin Suomea näin erotettuja pihan osioita kutsuttiin naispihaksi ja miespihaksi. Maatilojen pihapiireissä on ollut ja on edelleenkin nähtävissä maakuntakohtaisia eroja. Länsi-Suomessa pihat ovat väljempiä ja rakennusten sijoitus vapaampaa. (Kivinavetat 2009, 22.)

Kuva 14. Wehmaan Kartanon kivi-navetan ajosilta. Navetan ylisille käynti tapahtuu rakennuksen pitkältä sivulta (Niemi 2018)

Kuva 15. Ryhälän kappalaispappilan vanha kivinavetta. Navetan ylisille käynti tapahtuu rakennuksen päädystä. Navetan ajosilta ylisille on purettu aikojen saatossa pois (Niemi 2018)

2.4.1 Kivinavettojen uusiokäyttö

Useimmat kivinavetat eivät ole enää navettakäytössä, vaikka niiden rakenteet voivat olla vielä hyvässä kunnossa ja sekä itse rakennus itsessään voi olla hyvinkin käyttökelpoinen. Poikkeuksia kuitenkin löytyy. Juvalla sijaitsevan Wehmaan Kartanon vanha kivinavetta (kuvat 16 - 18) on yksi esimerkki, jossa vanha kivinavetta vielä tänäkin päivänä toimii pihattonavettana. Navetan rakentamisaikankohta voidaan päätellä sijoittuvan 1800-luvun lopulle. Yhdestä navetan kivistä löytyy nimittäin kirjoitettuna vuosiluku 1877.

Kuva 16. Navetta sisäpihalta päin kuvattuna (Niemi 2018)

Kuva 17. Navetta tontin sisäänkäynnin puolelta kuvattuna (Niemi 2018)

Kuva 18. Navetan ulkoseinää (Niemi 2018)

Nykyaikaisessa maataloudessa kivilavetoille on kovin vaikea keksiä järkevää ja perusteltua hyötykäyttöä. Tähän syynä on matala huonekorkeus ja paksut kiviseinät, jotka rajoittavat käyttöä. Muun muassa uusien aukotuksien tekeminen on haasteellinen ja kallis prosessi paksuun kiviseinään. Pak-suissa kiviseinissä on hyvää sen kyky varastoida lämpöä, mutta huonoa se, että sisätila voi tuntua kolkolta talvikuukausina. Sisäpuolinen lisäeristäminen olisi yksi vaihtoehto, mutta kukapa haluaisi näyttävää kiviseinää piilottaa eristyksen alle. Kivimuurin U-arvo on huonompi kuin $1 \text{ W/ m}^2\text{K}$, jolloin se ei täytä nykyisiä lämmöneristävyysvaatimuksia.

Kivilavetoille on kyllä löytynyt uutta käyttöä muun muassa maaseutumatkailusta. Matkailutarkoituksessa vanha kivilavetta luo upeat puitteet elämyksiä etsiville. Kivilavettoja on muutettu esimerkiksi majoitus-, ravintola- tai kokoustilakäyttöön. Löytyy myös joitain esimerkkikohteita, joissa vanhoista kivilavetoista on tehty asuntoja.

Vierailin kesällä 2018 Juvan Partalan kuninkaankartanon vanhassa kivilavetassa, johon oli toteutettu seitsemän hotellihuonetta (14 vuodepaikkaa) sekä alakertaan tilat, jotka mahdollistavat kokous- ja juhlapalvelutoiminnan. Lisäksi tilalla toimii Partalan museoalue ja Kuninkaankartanon kesäteatteri sekä Juvan tryffelikeskus. Alla olevissa kuvissa (kuvat 19 - 25) käy ilmi, millaiselta vanhassa, käyttö-tarkoituksen muutoksen kokeneessa kivilavetta näyttää nykyään.

Kuva 19. Partalan kuninkaankartanon sisäänkäyntijulkisivu (Niemi 2018)

Kuva 20. Partalan kuninkaankartanon takapihan puoleinen julkisivu (Niemi 2018)

Kuva 21. Partalan kuninkaankartanon kivinavetan kivimuurin ja lautaverhouksen liitos (Niemi 2018)

Kuva 22. Partalan kuninkaankartanon kivinavetan 100-paikkainen Juho Kustaan juhlasali (Niemi 2018)

Kuva 23. Partalan kuninkaankartanon kivinavetan 25 -paikkainen Woudin Kellari. Tila on rakennettu entisen lantalan tilalle (Niemi 2018)

Kuva 24. Partalan kuninkaankartanon kivinavetan yhden hengen huone, jonne luonnonvalo tulee vain kattoikkunan kautta (Niemi 2018)

Kuva 25. Partalan kuninkaankartanon kivinavetan yhden hengen huoneen pesuhuone (Niemi 2018.)

2.4.2 Kivinavettojen rakenteet

Kivirakentamisen leviäminen tapahtui seurakuntien ja säätyläisten esimerkkien kautta talonpoikaiseen rakentamiseen. Porakiviset navetat alkoivat yleistyä etenkin suurilla tiloilla ja ne säilyivät vallitsevina kivinavettatyyppeinä 1900-luvun ensimmäisille vuosikymmenille asti. Erityisesti pappilat olivat esimerkin näyttäjiä suurilla porakivinavetoillaan. (Kivinavetat 2009, 26.)

Navettojen luonnonkivimuurit voidaan jaotella käytettyjen kivien ja latomistavan perusteella pyörökivimuureihin, sekamuureihin sekä harkkomuureihin. Muuraustavan perusteella nämä voidaan lisäksi jaotella kylmämuureihin ja laastimuureihin. (Kivinavetat 2009, 28.)

Kivien ja latomistavan perusteella tehtävä jaottelu:

(Kivinavetat 2009, 28.)

Pyörökivimuurit

- Ladotaan tai muurataan luonnossa hiotuneista kivistä.
- Kiviä ei työstetä mekaanisesti.
- Muurissa ei ole selkeitä kerroksia tai limityskuvioita vaan yleisilme on rakeinen.

Sekamuurit

- Tehdään vaihtelevanmuotoisista ja -kokoisista luonnon irtokivistä tai lohkokivistä.
- Kiviä voidaan työstää mekaanisesti.
- Muurista voidaan havaita vaakasuuntainen limitys.

Harkkomuuri

- Tehdään säännöllisistä suorakaiteen muotoisista harkoista.
- Yleistyi Suomessa 1800-luvulla.

Muuraustavan perusteella tehtävä jaottelu:

(Kivinavetat 2009, 28.)

Kylmämuuraus (ns. luonnonkiviseinä, laastiton muuri)

- Ilman muurauslaastia tehtävä muuri.
- Yleinen ja edullinen tapa kivinavettojen rakentamisessa.
- Voitiin tehdä kahdella eri tavalla: Massiivisena tai lämmöneristävyyden parantamiseksi kivien väliin keskelle voitiin jättää maa-aineksella täytetty tila.

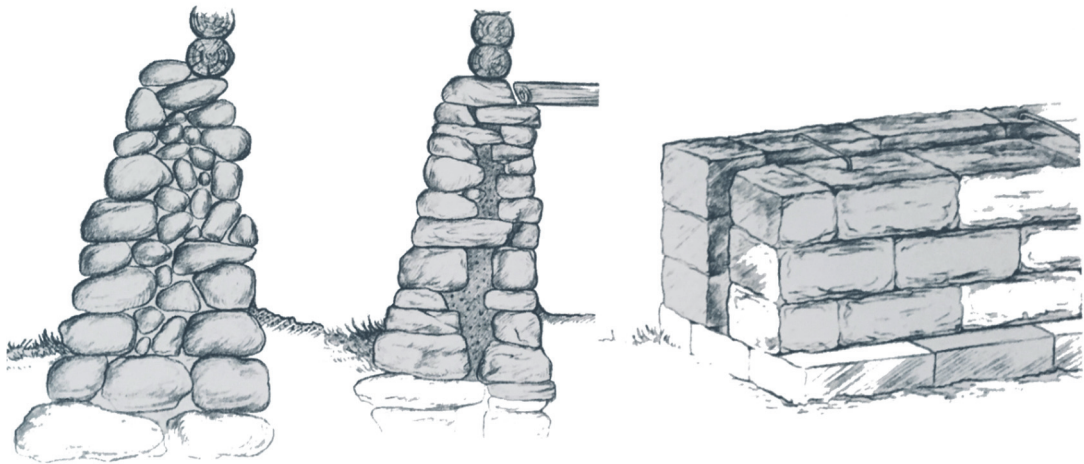
Laastimuuraus

- Muuri, jossa kiven muoto ei ollut enää yhtä määräävä tekijä.
- Muurin kestävyys oli riippuvainen käytetyn laastin ominaisuuksista, jos käytettiin epäsäännöllisiä kiviä.

2.4.3 Kivinavettojen seinätyypit

Massiiviseinäksi kutsutaan yhtenäistä kivirakennetta, joka ei sisällä erillistä lämpöä eristävää rakennekerrosta. Massiiviseinä voidaan rakentaa joko laastin avulla tai kylmämuurina. Seinä rakennettiin ylöspäin kapenevaksi ja työn edetessä kivien väleihin ripoteltiin kuivaa hiekkaa eristeeksi. Niin sisä- kuin ulkosaumat tilkittiin usein sammaleella.

Rakoseinä rakennettiin kaksinkertaisena seinänä. Erilliset sisä- ja ulkokuoret muurattiin omiksi rakenteikseen kiilakiviä apuna käyttäen. Väliin jäävä rako täytettiin kuivalla ja kevyellä maalla tai mulalla. Sisä- ja ulkokuori on voitu sitoa toisiinsa joko asettamalla tietyin välein laakamaisia kiviä muuriin nähden poikittain tai käyttämällä rautasiteitä. Rakoseinätyyppejä on käytetty yleisesti lohkokivissä sekä harkkokivinavetoissa. (Kivinavetat 2009, 28.) Piirroskuvassa 26 on havainnollistettu näitä kolmea eri kivinavetoissa käytettyä seinätyyppiä. Kuvissa 27 - 29 näkyy seinätyyppejä kahdesta eri kivinavetasta. Kuvassa 30 näkyy osa Juvan kirkon pihamaata kiertävästä laakakivimuurista.

Kuva 26. Kylmäladottu (laastiton muuri) ja kaksinkertainen hiekkatäytteinen kivimuri sekä harkkokivinen kaksinkertainen muuri (EI 2009)

Kuva 27. Männynmäen porakivinavetta, tyypillinen rakenne 1900-luvun alkupuolelta (Niemi 2018)

Kuva 28. Särjetyistä kivistä rakennettu kivimuri, muurissa on kiilakiviä tukemassa muurin rakennetta. Kivien koot vaihtelevat suuresti. Kuva otettu Männynmäen kivenavetan metsän puoleisesta päädyistä (Niemi 2018)

Kuva 29. Wehmaan Kartanon pihattonavetan seinät on tehty pulterikivistä. Alkuperäisiä saumauksia on korjailtu kalkkisementtilaastilla (Niemi 2018)

Kuva 30. Laakakivimuuri, muuri Juvan kirkon pihamaalla (Niemi 2018)

3 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

3.1 Tehtävänanto

Koko opinnäytetyöprosessi alkoi syyskuussa 2017, jolloin toin ensimmäiset ajatukset opinnäytetyön aiheesta esille ohjaavalle opettajalleni. Tuolloin ajatuksessani oli lähteä kehittämään vanhaa kivinavetta majoituskäyttöön ja samalla suunnitella pappilan pihapiiriä rakennuksen uuden käyttötarkoituksen mukaiseen suuntaan. Kivinavetan muuttaminen majoituskäyttöön sekä vanhojen rakenteiden ja uusien rakenteiden sovittaminen yhdeksi toimivaksi kokonaisuudeksi tuntui ajatuksena haastavalta ja opinnäytetyönä varsin poikkeavalta.

Työn tarkoitusta ja tavoitteita lähdettiin ensimmäisten keskustelujen pohjalta jalostamaan kunniahmoisempaa tavoitetta kohti. Työn laajuus kasvoi merkittävästi, kun työhön tuli mukaan Kuusikkoaho Oy sekä heidän Virkkulankylä-konseptinsa. Kuusikkoaho Oy suunnittelee ja toteuttaa yhteistyökumppanien kanssa virkeän elämän asuinympäristöjä. Heidän johtoajatuksena onkin, että Virkkulankylässä on hyvä herätä huomiseen. Jokaiseen Virkkulankylään perustetaan kansallinen yhdistys, Virkkulan Ystävät ry, jonka jäsenet koostuvat Virkkulankylässä ja sen ympäristössä asuvista ihmisistä.

Suunnittelualueetta laajennettiin tässä vaiheessa koko kappalaispappilan osalle ja kokonaisuutta lähdettiin miettimään, sillä ajatuksella, että vanhasta kappalaispappilan miljööstä haluttaisiin saada Virkkulan Ystävien mahdollinen kesäviettopaikka, joka ei tilaratkaisuiltaan poikkeaisi kotiolosuhteissa totutuista ratkaisuista. Myös lapsenlapsien majoittamismahdollisuus ja heidän tarpeensa otettiin suunnittelussa huomioon.

Suunnittelussa keskityttiin siihen, kuinka kappalaispappilan miljööstä saadaan suunniteltua mahdollisimman esteetön, virikkeellinen, arkkitehtonisesti mielenkiintoinen ja arvokkaaseen ympäristöön soveltuva kokonaisuus, ja kuinka laatia suunnitelmat historialliset arvot huomioon ottaen ja tuoda suunnitteluratkaisuissa esille historiallisia arvoja.

3.2 Arkkitehtoninen mielikuva tulevasta

Alla olevissa esimerkkikuvissa (kuvat 31 - 34) ilmentyy hyvin ne asiat mitä itse tavoittelen arkkitehtonisesti työssäni:

- Yksinkertaiset ja selkeälinjaiset muodot.
- Tummat julkisivut ja vertikaaliset linjat julkisivuissa.
- Puu- ja teräsrakenteiden käyttö.
- Räystäiden minimalistinen ilme.

Kuva 31. Puupalkinto 2015 voittaja Talo Åkerudden (Nyström 2015)

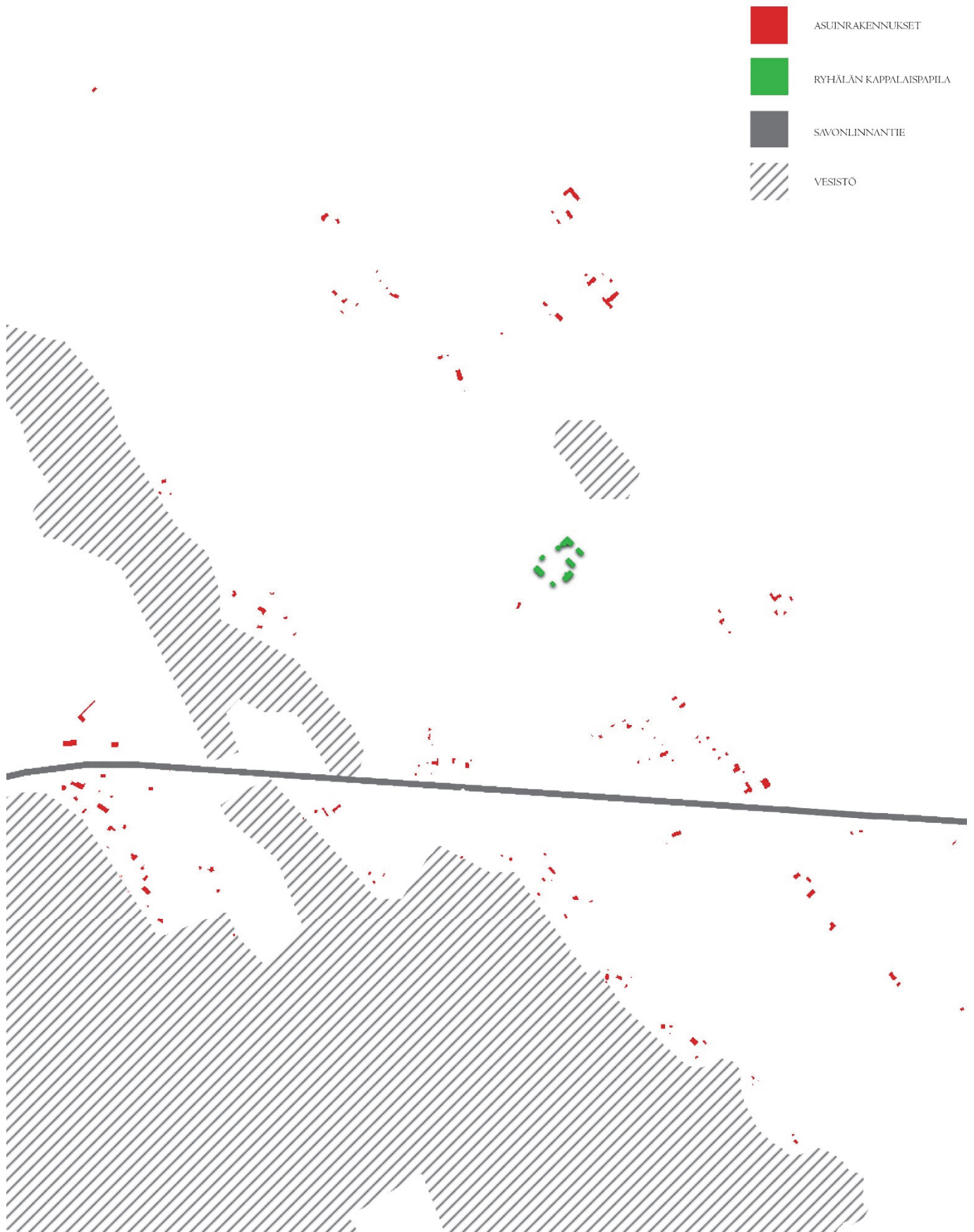
Kuva 32. Format Elf Architekten suunnittelema loma-asunto (Reichel 2014)

Kuva 33. / Kuva 34. Julksivudetaljit (Lofthome, steel-framed architecture | Gresford Architects)

4 KEHITYSSUUNNITELMA

Kuva 35. Alueen rakeisuuskaavio, Ryhälän kappalaispappila merkittynä kaavioon vihreällä värillä (Niemi 2018)

4.1 Miljö

Ryhälän kappalaispappila sijoittuu Savonlinnantien varrelle. Kappalaispappilaa ympäröivät pellot ja havumetsät, lähimpiin asuinrakennuksiin matkaa on noin puoli kilometriä (kuva 35).

Ensimmäisenä tontille käännyttäessä ajetaan lyhyt matka kapeahkoa pihatietä (kuva 36). Oikealle jää kappalaispappilan virkatalo (kuva 37) ja edessä vastaan tulee saunarakennus ja sen vasemmalta näkyy pieni pilkahdus kivinavettaa (kuvat 38- 39).

Kuva 36. Pihatie (Niemi 2018)

Kuva 37. Kappalaispappila (Niemi 2018)

Kuva 38. Nykyinen saunarakennus (Niemi 2018)

Kuva 39. Kivinavetta (Niemi 2018)

Kuva 40. 1920-luvun omakotitalo (Niemi 2018)

Tontille eteenpäin siirryttäessä kivenavetta jää vasemmalle ja edesspäin avautuu vanha 1920-luvulla valmistunut omakotitalo (kuva 40). Talo on hirsirunkoinen ja alkuperäiseltä käsittelyltään punamulattu, mutta se on myöhempien omistajien toimesta päätetty laudoittaa piiloon ja maalata keltaiseksi samaan sävyyn kappalaispappilan virkatalon kanssa. Rakennuksen kunto on nykyisin huono ja siksi se sai väistyä suunnitelmissani. Tämän rakennuksen tilalle olen suunnitellut tummanpuhuvan uudisrakennuksen, joka esitellään myöhemmin opinnäytetyössäni.

Kuva 41. Näkymä omakotitalon portaikolta navetalla päin (Niemi 2018)

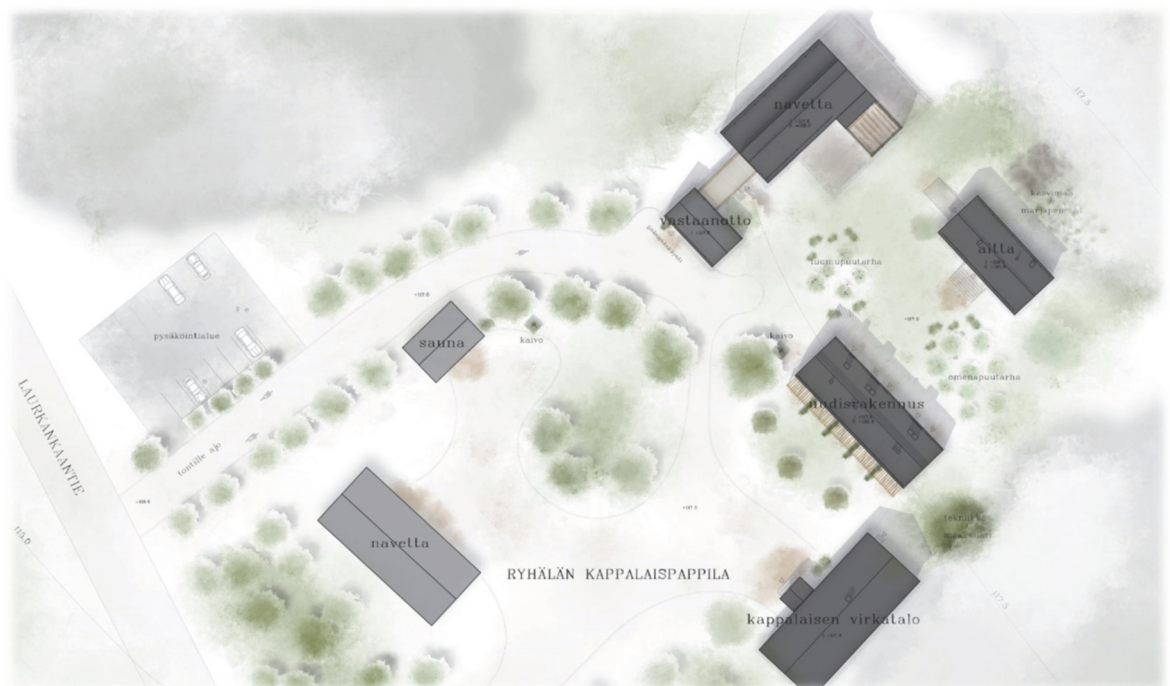
Kuva 42. Aitta (Niemi 2018)

Vanhan pihapiirin vehreys käy parhaiten ilmi tämän vanhan hirsirakennuksen portaikolta katseltaessa (kuva 41). Istutukset on sijoitettu pihamaan vastakkaisille laidoille pyöreän muotoisiin alueisiin. Marjapensaat, kukkaistutukset sekä omenapuut huokuvat vanhan pappilamiljööön tunnelmaa.

Portaikolta katsottaessa suoraan eteenpäin katse osuu 1950-luvulla rakennettuun hirsirunkoiseen aittarakennukseen (kuva 42). Rakennus on myöhemmän rakentamisajankohdan takia tilan rakennuksista ylivoimaisesti parhaimmalla kunnossa. Suunnitelmissa olen lähtenyt voimakkaasti muuttamaan aittarakennuksen käyttötarkoitusta unohtamatta rakennuksen tyylihistoriallisia piirteitä.

Pihassa on tällä hetkellä edellä esitelyjen rakennusten lisäksi vaja sekä liiteri. Näille rakennuksille en ole katsonut olevan enää käyttötarkoitusta niiden huonokuntoisuuden takia, joten ne on esitetty purettavaksi.

4.2 Tontinkäyttö

Kuva 43. Tontinkäyttösuunnitelma

Tontinkäytön (kuva 43) suunnittelun lähtökohtana ovat olleet seuraavat seikat:

- Tavoitella tunnusomaisen pappilamiljöön puutarhan piirteitä
- Pyrkimys säilyttää mahdollisimman paljon vanhaa alueelle tyypillistä ja luonnonvaraista kasvillisuutta ja puustoa
- Poimia Virkkulankylän -konseptista ulko-oleskelualueiden suunnittelun ominaisia piirteitä.

Tontilla olevat suuret puut on säilytetty suunnitelmassa ja ne on esitetty suunnitelmissa osana rakennuksen julkisivupiirustuksia. Näin suunnitelmia tutkaileva henkilö saa myös ajatuksen missä kohdassa tontilla sijaitsee tärkeää puustoa. Uusissa kasveissa ja puissa on suosittu perinteisiä pappiloiden puutarhoissa 1700-luvulta lähtien esiintyneitä kasveja ja puita.

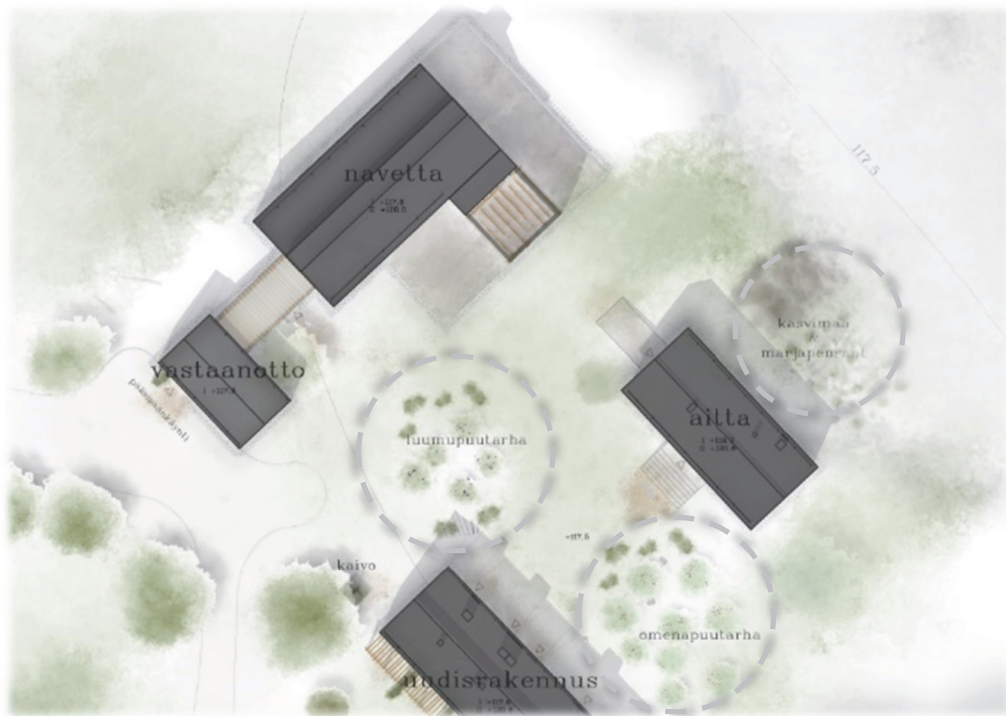

Uudet pysäköintialueet on suunniteltu sijoitettavaksi tontin luoteissivulle nykyisen tontin sisäänkäynnin yhteyteen. Tämän ratkaisun taustalla on se, että välttyttäisiin siltä, ettei autoja tuotaisi liian lähelle piha-aluetta eikä rakennusmassoja. Tontin huoltoajo on suunnitelmassa ajateltu järjestettäväksi niin, että vastaanottorakennuksen edustalle pääsee ajamaan autolla ja auton kääntymispaikka on aivan vastaanottorakennuksen ja uudisrakennuksen nurkilla. Pysäköintialueet rakennetaan osittain nykyisen viljelysmaan päälle. Pysäköintialueet rajataan ajotiestä istutuksin. Tontille vievän ajotien oikeassa laidassa sijaitsee vanhoja vaahteroita. Uusia vaahteroita istutetaan ajotien vasemmalle laidalle. Näin tontille tulosta muodostuu vanhoja perinteitä kunnioittaen puukujanne kartanoiden tai muiden suurtilojen tapaan (kuva 44).

Kuva 44. Puukujanne johdattaa vierailijan pääsisäänkäynnille.

Piha-alueelle on suunniteltu kahteen pyöreään muotoiseen alueeseen hedelmäpuita sekä koristekasveja (kuva 45). Hedelmäpuista on istutettu omena- sekä luumupuita. Koristekasveina alueita rajaamaan on istutettu punaisia pioneja. Hedelmäpuiden katveessa vierailijat voivat nauttia virvokkeita ja viettää kesäisiä juhlahetkiä.

Kuva 45. Luumu- ja omenapuutarhat istutetaan pyöreään muotoiseen alueisiin piha-alueen keskelle. Hyötypuutarha sekä marjapensaat istutetaan tontin koillispäättyyn aitan taakse.

Hyötypuutarha sekä marjapensaat on istutettu tontin koillispäättyyn aitan taakse. Kasvimaalle on istutettu porkkanaa, hernettä sekä yrttejä vierailijoiden käyttöön. Marjapensaista on suosittu vadelma- sekä mustaherukkapensaita.

Tontinkäyttösuunnitelmaan on poimittu osia Virkkulankylän -konseptin ominaispiirteistä liittyen ulko-oloskelualueiden suunnitteluun. Olikin hauska huomata, että pappiloiden puutarhan sekä Virkkulankylän oleskelualueiden suunnittelussa on paljon yhtäläisyyksiä. Pappiloiden puutarhoissa suosittiin hyötykasveja, kasvimaita sekä mahdollisuutta yhdessäoleskelulle ja kahvitteluhetkille puiden lomassa – kaikki nämä seikat sopivat myös Virkkulankylän malliin. Tontilta löytyy mahdollisuus myös aktiivisemmille vieraille. Vierailijat voivat viettää aikaa esimerkiksi pihatöiden parissa tai halutessaan he voivat käydä lähimetsässä marjassa tai sienessä. Myös hyötypuutarhat ja kasvimaat tarjoavat vierailijoille puuhasteltavaa.

4.3 Käyttötarkoitus, tilaratkaisut ja arkkitehtoniset valinnat

4.3.1 Kivinavetta

Tilaratkaisut ja arkkitehtoniset valinnat

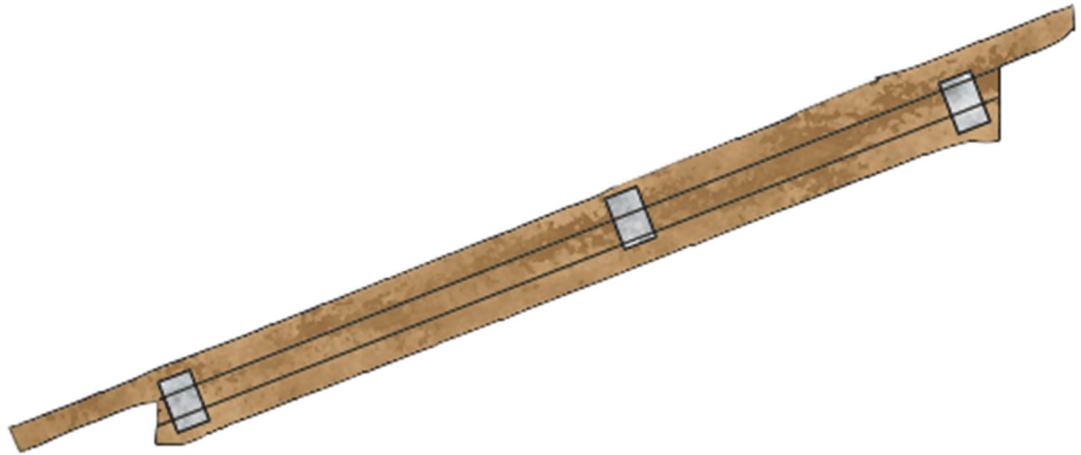
Suunnittelun lähtökohtina ovat olleet yksinkertaiset ja käytännölliset arkkitehtoniset aiheet. Vanha kivimuuri säilytettiin nykyisellään ja se toimittaa uudessa käyttötarkoituksessa sokkelikiven virkaa, minkä päälle puurunkoinen yläosa on suunniteltu. Rakennuksen yläosan julkisivumateriaaliksi (kuva 47) valikoitui vertikaalinen julkisivulamelli, joka yhdessä konesaumattun vesikaton kanssa muodostaa yhtenäisen ulkoasun rakennuksen yläosalle. Vesikaton muodon taustalla on ajatus ajattomasta arkkitehtuurista. Ajattomalla arkkitehtuurilla tarkoitan ratkaisuja, joissa arkkitehtuuri on pelkistettyä, materiaalit ja sävyt ovat yksinkertaisia sekä rakennuksien muotokieli on hillitty.

Kuva 46. Navetan julkisivupiirustukset

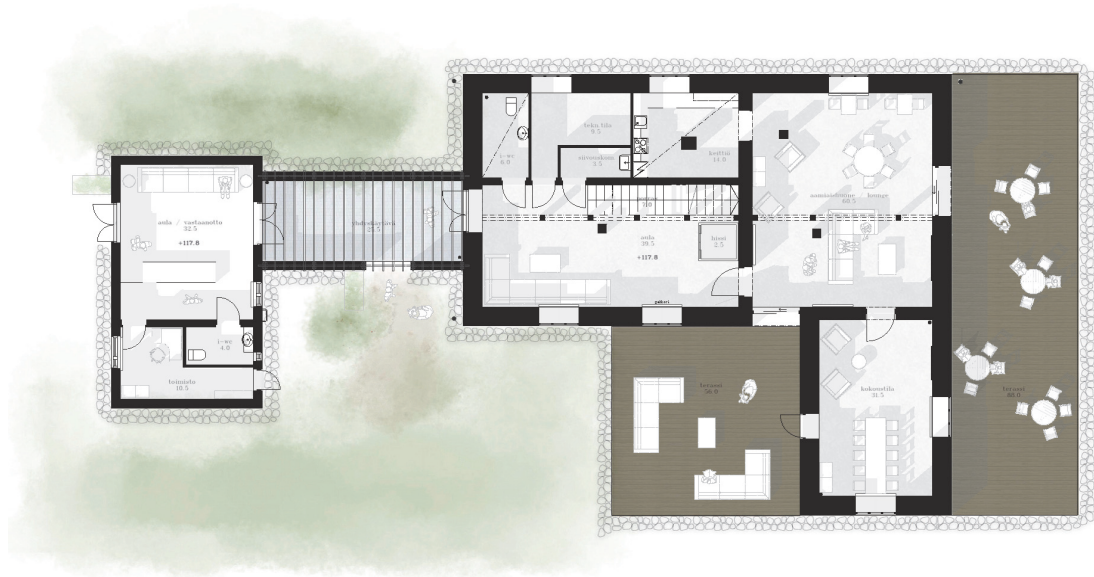
Välipohjan kannatus on suunniteltu toteutettavaksi viilupuupalkein ja massiivipuupilarein. Koska viilupuupalkit jäävät rakenteiden sisään piiloon, on niiden käyttö tässä kohtaa hyväksyttävää. Vesikaton kantavina rakenteina toimii kantava puurunko sekä yläpohjan vaarnapalkit (kuva 47).

Kuva 47. Vaarnapalkki on kahdesta tai kolmesta puusta muodostettu naulalevyrakenne

Sisätiloissa tilasuunnittelun rajoittavana tekijänä on kivimuurin asettamat rajoitteet sekä välipohjan kannatusmahdollisuudet ja maksimijännevälit.

Vastaanottorakennuksen pohjalayout (kuva 48) on suunniteltu yksinkertaisuudessaan hotellinvastaanoton tarpeellisten tilaratkaisujen pohjalta. Vastaanottorakennuksesta siirryttäessä hotelliin suureellinen aula ottaa vieraat ensimmäisenä vastaan. Aula varustellaan mittasuhteiltaan tilaan soveltuvilla huonekaluilla. Aulatilat on suunniteltu alkuperäisen karjan oleskelualueen kohdalle. Karjan syötöpöytä on sijainnut suunniteltujen puuportaiden kohdalla. Portaiden vieressä oleva uusi pilarilinja noudattaa vanhaa pilarilinjaa. Pilarilinjan sijainti perustuu viilupuupalkin maksimijännevälien mitoitukseen. Jänneväliä olisi ollut mahdollista kasvattaa, mutta tämä olisi vaatinut silloin paksumpaa viilupuurakennetta, jolloin jo entuudestaan matalahko tila olisi madaltunut.

Kuva 48. Navetan 1.kerroksen pohjapiirustus

Aamiaishuone on sijoitettu aulatilaa jatkeeksi. Pohdin tilan soveltuvuutta hotellihuonekäyttöön, mutta olemassa olevat vähäiset aukotukset asettivat tälle rajoitteet. Käytännössä tilaan olisi saanut sijoitettua yhden huoneen, joten tilan käyttötarkoituksen lopullinen valinta oli helppo tehdä. Aamiaishuoneen vieressä ovat keittiö ja kokoushuone. Toiminnallisuuden kannalta on hyvä, että nämä kolme tilaa sijaitsevat toistensa lähellä. Aamiaishuoneen oleskelualueet jatkuvat terasseille. Kokoushuone ei matalan huonekorkeuden takia sovellu hotellihuoneeksi jolloin tilan käyttötarkoitus on myös rajoitettu. Loput tarpeelliset tilat on sijoitettu saavutettavuuden takia ison aulatilaa yhteyteen.

Kuva 49. Navetan 2.kerroksen pohjapiirustus

Toisessa kerroksessa (kuva 49) sijaitsevat hotellihuoneet ja kattoterassi. Hotellihuoneiden määrä valikoitui neljään kappaleeseen viiden sijaan. Kattoterassi olisi voitu korvata yhdellä lisähuoneella, mutta tavoitellessani P3- paloluokan rakennusta vuodepaikkojen lisääminen olisi ylittänyt sallitut vuodepaikkamäärät. Mielestäni kattoterassi on ratkaisuna jopa parempi kuin viidennen huoneen li-

säys. Hotellihuoneet on suunniteltu, sillä periaatteella, että jokaisessa makuuhuoneessa on tilaa parisängylle, olohuoneesta löytyy vähintään kahden hengen sohva sekä eteisessä on tarpeelliset kiintokalusteet. Suurimmat huoneet on varusteltu keittiöin. Keittiöiden varusteisiin kuuluu jääkaappipakastin -yhdistelmä, liesitaso sekä yhden altaan allas. Näistä huoneista löytyvät myös omat saunat. Jokaisessa hotellihuoneessa on inva-mitoituksen määritelmät täyttävät wc-tilat. Kulku toiseen kerrokseen on mahdollistettu aulatilasta löytyvän kevythissin avulla.

Käyttö

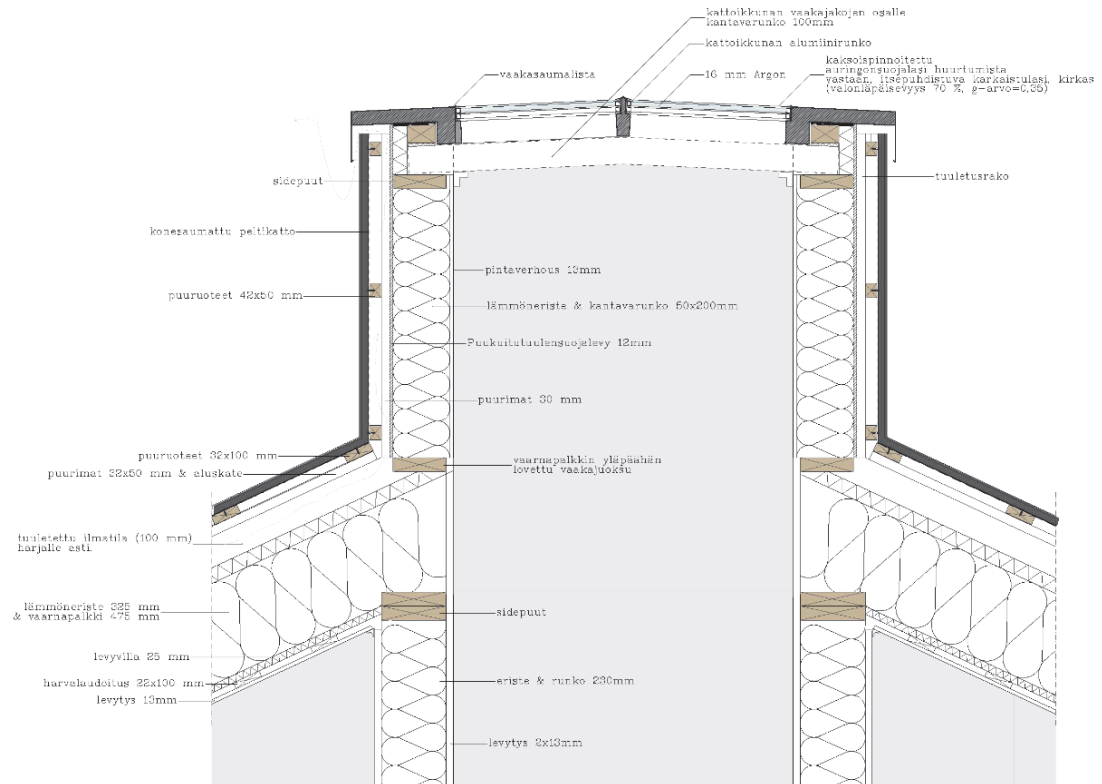
Vanha kivinavetta toimii pienimuotoisena bed & breakfast sekä kokouskäyttöön tarkoitettuna rakennuksena. Kivinavetan edessä oleva vastaanottorakennus (kuva 50) ottaa ensimmäisenä vastaan vierailijat. Vastaanottorakennus on varusteltu inva-wc:llä sekä toimisto- ja aulatilalla.

Kuva 50. Vastaanottorakennus

Vastaanottorakennuksesta siirryttäessä kivinavettaan käynti tapahtuu liuske kivillä päällystettyä käytävää pitkin. Kivinavetan aulaan siirryttäessä ensimmäisenä vastaan tulevat jyrkät valkotammesta tehdyt puuportaat. Aulatilaa ja eritoten portaikkoon saadaan luonnonvaloa "kattolyhdyn" (kuva 51) kautta.

Kuva 51. Navetan portaikon yläpuolelle on suunniteltu melkein koko harjan levyinen kattoikkuna "kattolyhty"

Aamiaishuoneessa / lounge-tilassa (kuva 52) vierailija voi halutessaan käydä valmistamassa aamupalan, jonka täysin varusteltu keittiö mahdollistaa. Vierailija voi nauttia myös aamukahvinsa kahdella eri terassilla, joista toinen avautuu suoraan pellolle ja metsään päin ja toinen sisäpihan putarhoille. Aulatilasta pääsee esteettömästi siirtymään majoituskerrokseen (kuva 53) kevythissin avulla.

Kuva 52. Navetan 1.kerrosn tilajärjestelyt

Hotellihuoneissa yöpyjillä on mahdollisuus valmistaa aamiaisensa huoneissa ja käydä nauttimassa se katetulla kattoterassilla upeista maisemista samalla nauttien. Isoissa hotellihuoneissa on myös huoneistosauvat. Niissä huoneissa, joissa ei ole huoneistosauvaa, voi yöpyjä varata sauna-ajan aittasauhasta.

Kuva 53. Navetan 2.kerroksen tilajärjestelyt

Hotellihuoneiden ja koko navettarakennuksen lämmitys hoidetaan maalämmön avulla, joka soveltuu ympäristöystävällisyyden takia parhaalla mahdollisimmalla tavalla kohteen lämmitysmuodoksi. Maalämmön puolesta puhuu myös se, että tontilla on tilaa energiakaivojen sijoittamiselle ja poraukselle. Ensimmäisessä kerroksessa on vesikiertoinen lattialämmitys muutaman lämpöpatterin kera. Majoi-tuskerroksen lämmitys hoidetaan kokonaan lämpöpatterien avulla.

Hotellin ilmanvaihto hoidetaan perinteisempään tapaan koneellisella poistoilmanvaihdolla. Jokaisessa hotellihuoneessa on ohjauspaneelit, joista asukas voi kytkeä ilmanvaihdon tehostuksen päälle ja pois. Huoneissa, joissa on keittiöt, ilmanvaihdon tehostus tapahtuu liesituulettimien yhteydestä ja muissa tapauksissa säätö tapahtuu eteiseen asennetun säätöpaneelin kautta. Tämän ilmanvaihtojärjestelmän etuna on se, että näin ei tarvita erillisiä raitisilmakanavia, jotka vaatisivat omat tilavarauksensa. Korvausilma/raitisilma saadaan huoneisiin ikkunoiden ylälaitaan asennetun korvausilmaventtiilin kautta. Jos asukas ei halua käyttää koneellista poistoilmanvaihtoa voi asukas tehostaa ilmanvaihtoa aukaisemalla huoneissa olevat ranskalaisten parvekkeiden ovet tai kattoikkunan/-ikkunat. Huoneiden poistoilmakanavat viedään vesikatolle kattolyhdyn kohdalta. Huoneen 1 ja huoneen 2 kanavistot on tarkoitus nostaa vesikatolle keskitetyksi portaan yläpäästä. Portaikon yläpään kääntyviä kanavistoja ei ole tarpeen asentaa alakaton sisään – iv-kanavistot saavat jäädä näkyviin.

Huoneessa 2 kanavistot viedään vesikatolle eteiskaapistojen kohdalta ja vastaavasti huoneessa 4 kirjoituspöydän kohdalta. Iv-kanaviston keskittämisen ansiosta vältetään siltä, että vesikaton lappeisiin ei tule näkyviä iv-päätelaitteita esille ja yhtenäinen julkisivuilme säilyy. Kuvassa 54 näkyy periaattetasolla navetan rakenneprofiili. Majoituskerroksen sähköistys tapahtuu omien sähkönousujen kautta. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevasta tekniikkatilasta sähkövedot nousevat välipohjaan jossa ne viedään eteisissä oleville nousukoteloille ja siitä huoneistoihin.

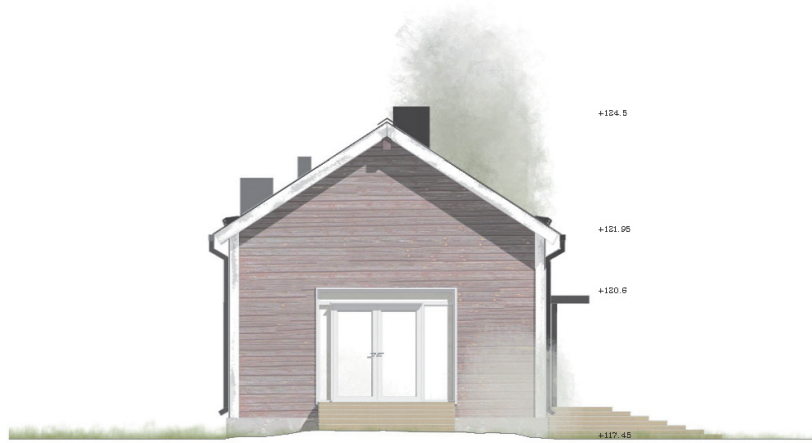
Kuva 54. Navetta, leikkaus A-A

4.3.2 Aitta

Tilaratkaisut ja arkkitehtoniset valinnat

Suunnittelun lähtökohtana on ollut pyrkimys säilyttää vanhan aittarakennuksen identiteettiä. Identiteetillä tarkoitan sitä, että rakennuksen pystyisi tunnistamaan vielä uudistamisen jälkeenkin vanhaksi aittarakennukseksi (kuva 55). Julkisivuaukoksien säilyttäminen nykyisessä muodossaan on tarkoituksellinen valinta. Materiaalien käyttö julkisivussa on maltillista ja uudet materiaalit on pyritty valitsemaan niin, että ne soveltuvat miljöön muihin rakennuksiin; tummat pellit ja kuultokäsitelty julkisivupaneeli. Vanhoja punamullalla käsiteltyjä hirsipintoja ei huoltomaalata (kuva 56). Syy tähän on siinä, että olen halunnut säilyttää vanhan ulkoseinäpinnan patinan esillä – Liian viimeisen päälle uudistetussa julkisivussa, jossa jokainen pinta olisi hehkunut uutuuttaan ei olisi ollut oikea valinta.

Kuva 55. Aitan julkisivupiirustukset

Kuva 56. Aitan punamullalla käsiteltyä hirsiseinää (Niemi 2018)

Sisätiloissa tilasuunnittelua (kuva 57) ohjaavana tekijänä on ollut pyrkimys säilyttää vanhaa hirsistä väliseinää mahdollisimman paljon ja välttää uusien aukotusten teolta. Iso ruokailutila, aula, inva-wc sekä toisen kerroksen tilat ovat ”julkista tilaa”, kun taas vilpola ja peseytymistilat ovat yksityistä tilaa saunojille.

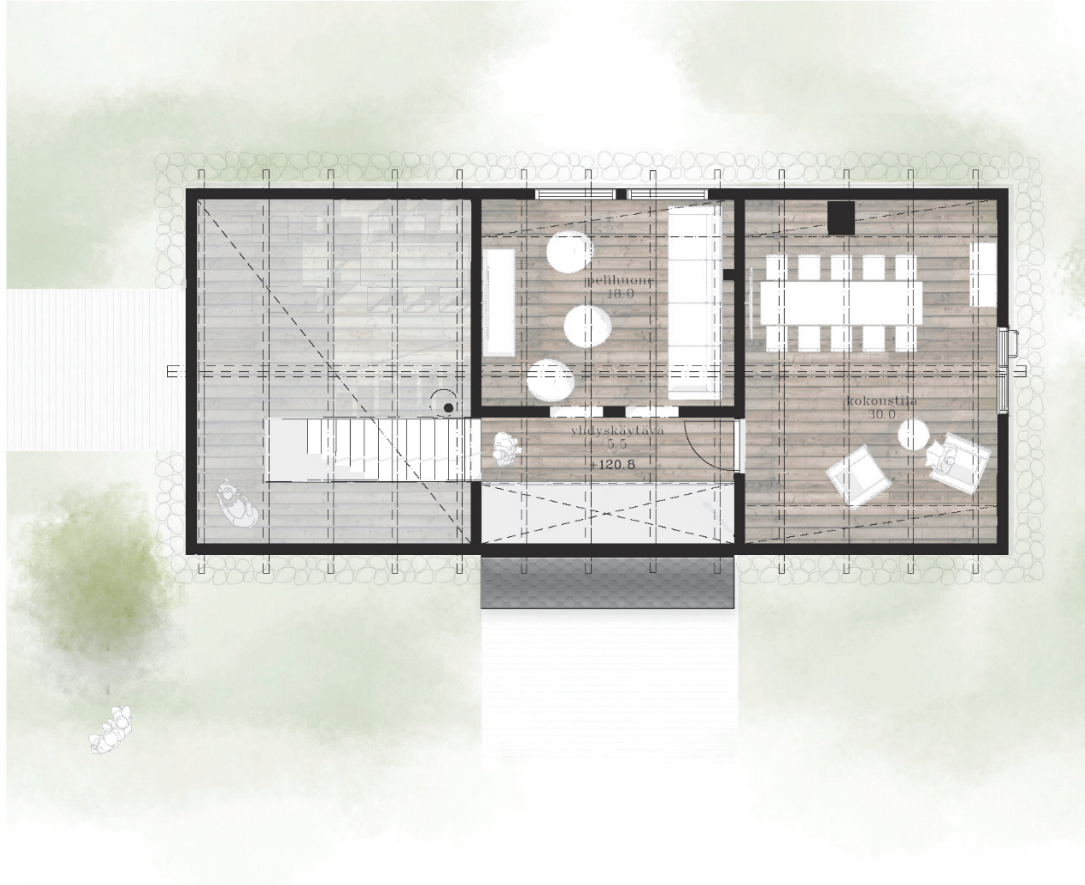
Kuva 57. Aitan 1.kerroksen pohjapiirros

Käyttö

Vanha aittarakennus on suunnitelmissa muutettu rakennukseksi, joka tarjoaa vierailijoille mahdollisuuden saunomiseen ja rentoutumiseen sekä mahdollisuuden järjestää omia illanistujaisia.

Nuorisolle on suunniteltu oma pelihuone aitan toiseen kerrokseen (kuva 58). Toisessa kerroksessa on lisäksi mahdollistettu kokoustilat 10 henkilölle. Kokoustilat voidaan muuntaa myös kirjastohuoneeksi. Aittarakennus on ajateltu toimivan samalla Virkkulan Ystäville yhteiskäyttötiloina.

Kuva 58. Aitan 2.kerroksen pohjapiirros

Aitan ensimmäinen kerros on suunniteltu esteettömyyden lähtökohdista. Vanhaan työkaluvajaan (nykyinen ruokailutila) noustiin jyrkkää luiskaa pitkin. Luiskan sijainti säilytettiin, mutta kaltevuus muutettiin loivemmaksi uuden luiskan myötä ja täten esteettömyysvaatimukset pystyttiin täyttämään. Ruokailutilasta löytyvät tilat noin 12 henkilölle. Tilassa on myös pieni keittiö ruoan valmistukseen. Aulan yhteyteen on myös suunniteltu invamitoituksen täyttävä wc-tila. Sauna- ja peseytymistilat on suunniteltu niin, että miehille ja naisille on omat pukuhuoneet ja peseytymistilat. Sauna on kahdeksan henkilön yhteissauna. Saunassa on matalat noin 0,5m korkeat penkit ja kiuas on sähkölämmitteinen. Saunassa ei ole ikkunoita, koska olen halunnut luoda saunaan vanhan savusaunan tunnelmaa. Siksi kiuaskivetkin on ladottu kiviröykkiön muotoon saunan lattian rajaan.

Koska aittarakennus on suunniteltu vain kesäkäyttöön, lämmitysratkaisut eivät ole yhtä massiiviset kuin navettarakennuksessa. Peruslämpö tuotetaan sähköpatterien avulla molemmissa kerroksissa. Ruokailutilassa on kiertoilmataikka, jolla lämmitystä voidaan tehostaa syksyn kylmimpinä hetkinä.

Kuva 59. Aitta, leikkaus A-A

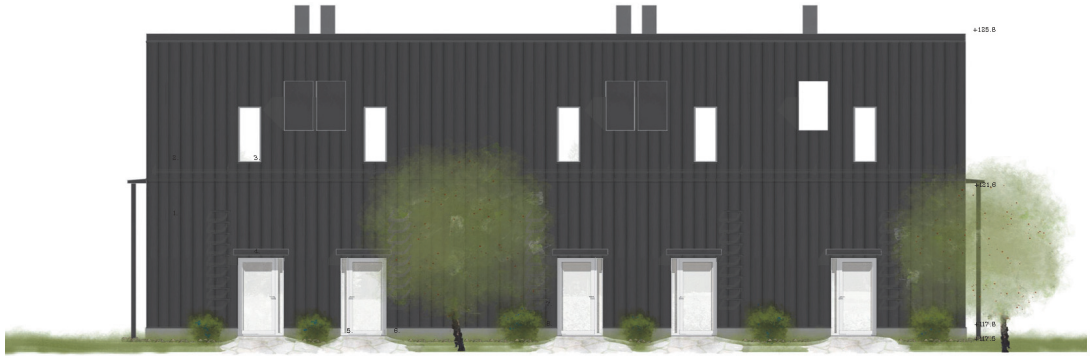
Aitan ilmanvaihto hoidetaan luonnonmukaisesti eli painovoimaisesti. Ilmanvaihtoa voidaan tehostaa tarvittaessa huonekohtaisella ilmanvaihtolaitteella. Tämän yksinkertaisen iv-ratkaisun etuna on myös se, että vältetään erillisiltä suurilta alaslaskuilta sekä hormivarauksilta. Kuvassa 59 näkyy periaatetasolla aitan rakenneprofiili. Olemassa oleviin hirsiseiniin aukotuksia on tehty kaikkinsa vain kaksi lisää, ruokailutilasta aulaan sekä 4,5m² kokoisesta pukuhuoneesta pesuhuoneeseen. Muuten hirsirungon aukotukset ovat säilyneet entisellään.

4.3.3 Uudisrakennus

Tilaratkaisut ja arkkitehtoniset valinnat

Uudisrakennuksessa on käytetty samoja arkkitehtonisia aiheita kuin navetassa ja vastaanottorakennuksessa. Näin se muodostuu osaksi samaa rakennusryhmää. Tumma, yksinkertainen ja voimakas rakennusmassa asettuu mielestäni hyvin ympäristöönsä. Uudisrakennuksen julkisivut (kuva 60) on pyritty tekemään mahdollisimman minimalistisiksi. Varsinkin sisäänkäyntijulkisivu pelkkine ulko-ovi-
neen ja sisäänkäyntilippoineen ilmentää hyvin minimalistisuutta.

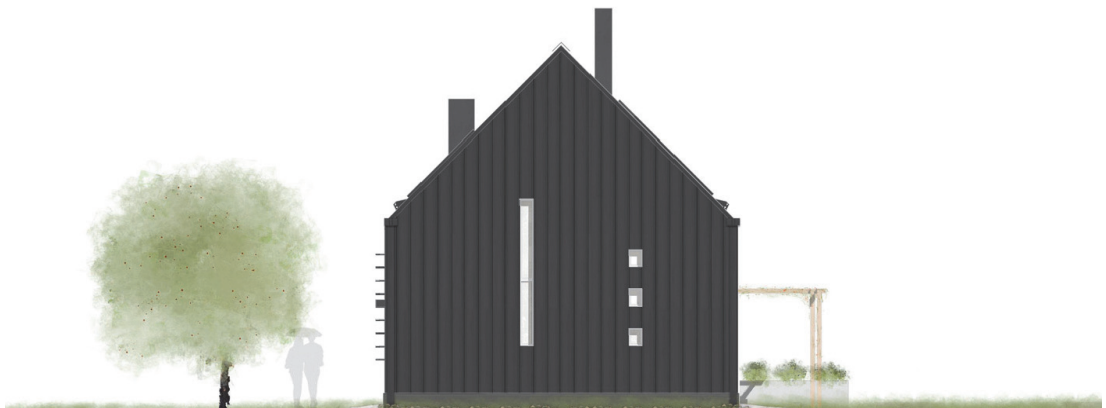
JULKISIVU KOILISEEN

JULKISIVU LOUNAASEEN

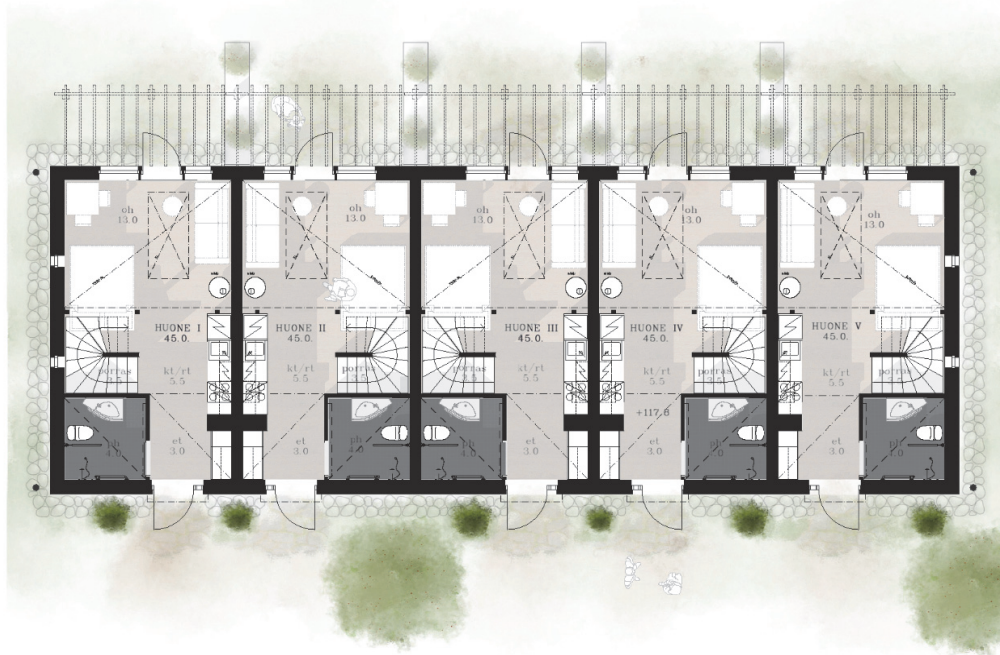

JULKISIVU KAAKKOON

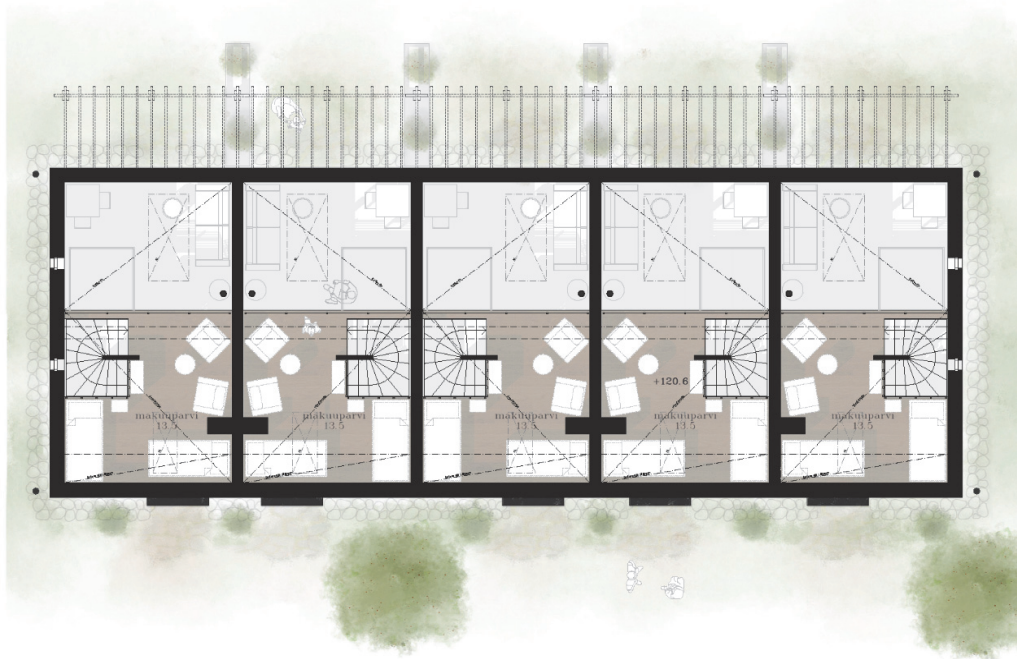

JULKISIVU LUOTEeseen

Uudisrakennuksen huoneistojen määrä noudattaa vanhaa karoliinista viisihuonejärjestelmää (kuvat 61 - 62). Näin uudisrakennuksessa on huoneistoja viisi kappaletta ja yhteys vanhaan virkataloaseutukseen säilyy täten myös uudessa rakennuksessa. Rakennusmassan pohjan mittasuhteet on poimittu viereisestä kappalaisen virkatalosta ja harjakorkeus noudattaa samalla paikalla ollutta vanhaa purettua 1920-luvun omakotitaloa.

Kuva 61. Uudisrakennus 1.kerroksen pohjapiirros

Kuva 62. Uudisrakennus 2.kerroksen pohjapiirros

Sisätiloissa tilaratkaisut noudattavat modulaarista 4,4 m runkosyvyyttä, jonka ympärille kaikki tarvittavat tilat on sijoitettu. Huoneistoon astuttaessa välittyy ensimmäiseksi tunnelma valoisasta korkeasta tilasta. Matalalle asennetut suuret ikkunapinnat tuovat luonnonvaloa sisätilaan, lisäksi suuret kattoikkunat korkean olohuoneen ja makuuparven yläpuolella tuovat mukavasti lisää luonnonvaloa tiloihin.

Kattoikkunat on varustettu ohjattavin sälekaihtimin, jolloin myös kesällä sisääntulvivaa valon määrää voidaan rajoittaa nukkumaan siirryttäessä. Makuuparvella oleva kattoikkuna toimii myös yläkerran varatienä. Olohuoneesta on suora yhteys takapihan terasseille. Terasseja toisistaan jakavat kiviset istutusaltat. Istutusaltat tuovat mahdollisuuden istuttaa vaikka metsämansikkaa tai puutarhamusikkia "takapihallensa". Terrassin ympärille rakennetun pergolan ja sen ympärille istutettujen köynnöskasvien tarkoitus on tuoda auringonsuojaa olohuoneeseen. Köynnöskasveina voisi käyttää esimerkiksi villiviiniä tai tomaatteja, jolloin asukas saisi tuoreita tomaatteja aamupalaleivän päälle suoraan takapihaltansa.

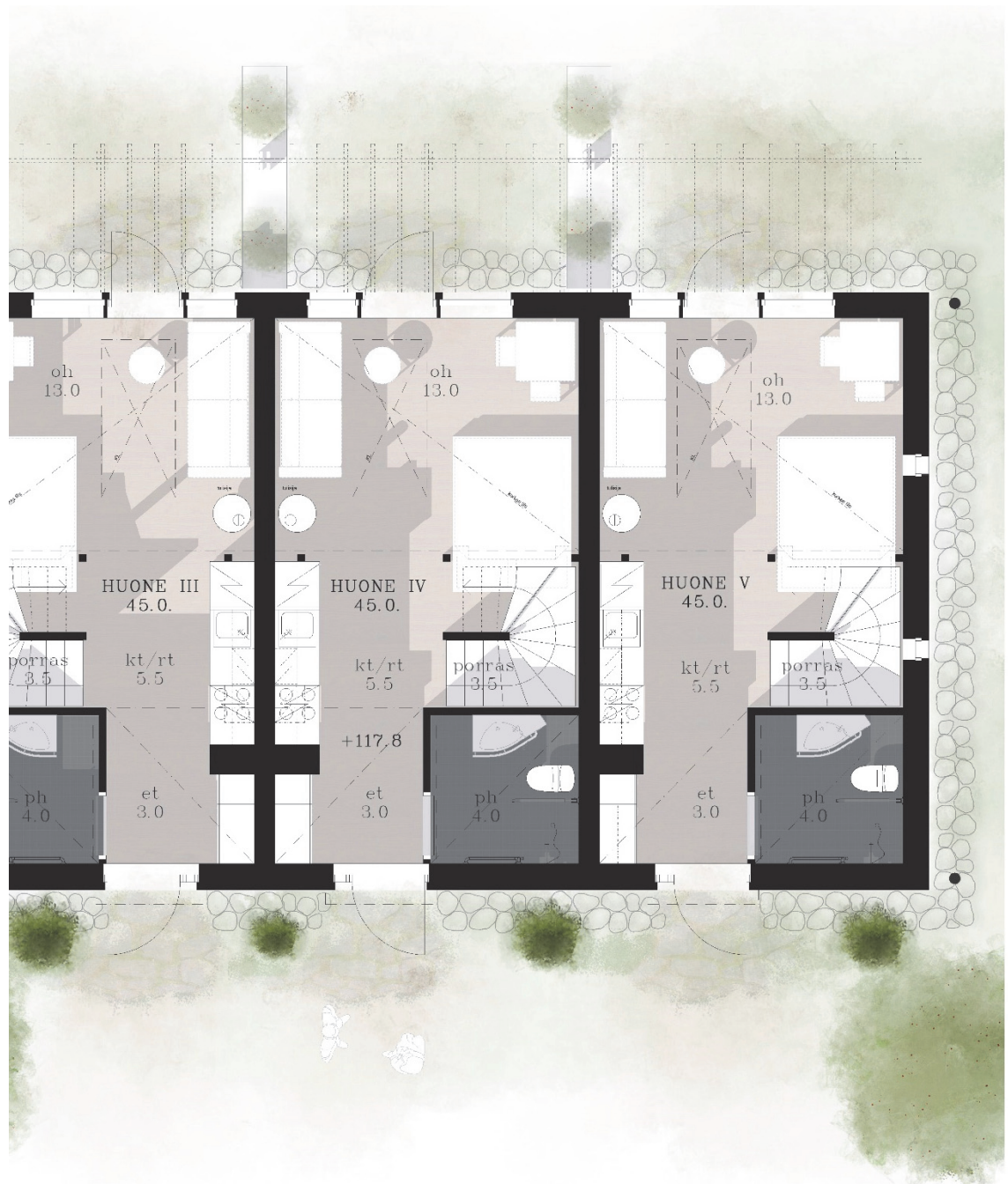

Kuva 63. Uudisrakennus leikkaus

Rakennerratkaisultaan halusin rakennuksen olevan varsin yksinkertainen (kuva 63). Pitkillä sivuilla on kantavat ja lyhyillä sivuilla kevyet puurunkoiset ulkoseinät. Seinät jäykistetään levyin. Kantavan puurungon yläpään sidepuihin tukeutuvat vaarnapalkit kannattavat vesikaton. Yläpäässä vaarnapalkit tukeutuvat niin sanottuun kurkikirteen. Katsoin vaarnapalkin olevan oikea valinta tähän, koska se mahdollistaa avarat sisätilat perinteisiin kattoristikoihin verrattuna.

Käyttö

Uudisrakennus on suunniteltu vanhan huonokuntoisen 1920-luvulla rakennetun hirsirunkoinen omakotitalon tilalle. Uudisrakennuksen tilojen pohjaratkaisuna on käytetty Virkkula-konseptin perusratkaisua modulaarisesta runkosyvyydestä 4,4 m. Huoneistot ovat kooltansa 45,0 m² ja varustuksiltaan identtiset (kuva 64). Huoneistoista löytyvät esteettömät wc-tilat, eteis-, keittiö ja olohuoneen yhteydessä olevat ruokailu- ja nukkumatilat sekä huoneistokohtaiset terassit. Huoneisiin on suunniteltu kiertoilmatakat. Uudisrakennuksen toinen kerros toimii lapsenlapsien makuusoppina. Makuuparvi voidaan varustaa sängyillä tai makuupusseilla.

uudisrakennus pohjapiirustus 1 krs / 1:60

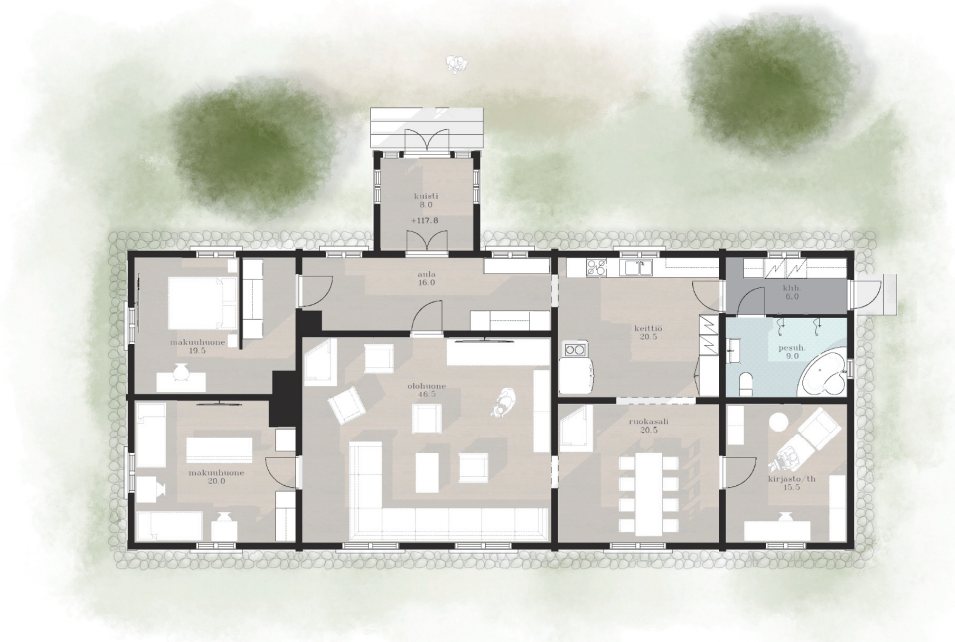
Kuva 64. Huoneistot ovat kooltansa 45m² ja varusteiltaan identtiset

Uudisrakennuksen peruslämmitys hoidetaan vesikiertoisten lämmityspattereiden avulla, mutta kiertoilmatakan avulla lämmitystä voidaan tarpeen mukaan tehostaa merkittävästi. Kylpyhuoneet varustetaan sähkölämmitteisellä lattialämmityksellä. Ilmanvaihtoratkaisuna toimii sama kuin navettarakennuksessa eli koneellinen poistoilmanvaihto. Rakennuksen vieressä sijaitseva ”maakellari” toimii teknisenä tilana uudisrakennukselle. Sinne sijoittuu lämmönjakohuone ja sähköpääkeskus. Tämä tekninen tila palvelee myös tontin muita tarpeita.

4.3.4 Kappalaisen virkatalo

Kappalaisen virkataloon (kuva 66) ei varsinaisia suuria muutoksia suunnitelmissa ole kaavailtu tehtäväksi. Virkatalo on kaavailtu olevan tilan ylläpitävän perheen asuinrakennuksena ja sen takia tilaohjelmakin (kuva 65) noudattelee lapsiperheen tarpeita. Suunnitelmissa nähtävät tilaratkaisut eivät ole vaatineet olemassa olevien seinien purkua, ainoastaan olemassa olevia oviaukkoja on suurennettu keittiön ja ruokasalin välillä ja muutamia väliovia on poistettu. Huoneiden sijainnit perustuvat vuoden 1727 valtionpäivän päätökseen.

Kuva 65. Kappalaisen virkatalon pohjapiirros, joka noudattelee karoliinista pohjakaavaa

Aulaan astuttaessa oikealle sijoittuvat makuutilat ja vasemmalle keittiö sekä peseytymistilat. Suoraan edestä löytyy melkein 50m² olohuone, mikä on nykymittapuulla valtava, mutta tuohon aikaan normaalia. 1900-luvun alkupuolella salvotussa laajennuksessa sijaitsevat kodinhoitohuone, pesuhuone porealtainen sekä kirjasto ja työhuone. Rakennuksen ilmanvaihto järjestyy perinteisesti painovoimaisesti ja lämmitys vesikiertoisen lämmityspattereiden ja osittain sähköisen lattialämmityksen avulla.

Kuva 66. Kappalaisen virkatalon julkisivut

4.4 Suunnitelmiin valikoituneet rakennusmateriaalit

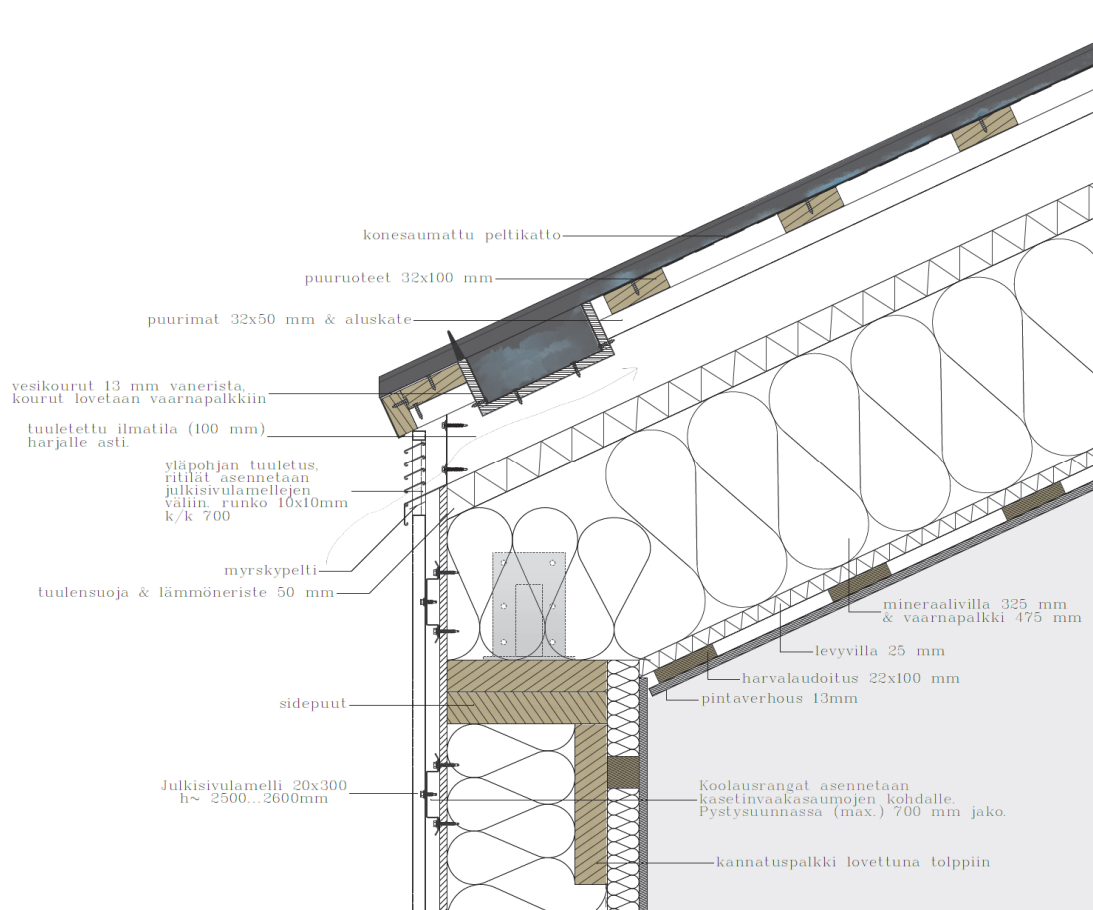
4.4.1 Kivinavetta

Kivinavetan ja vastaanottorakennuksen julkisivuja hallitsee alumiiniset vertikaaliset tummat julkisivulamellit (kuva 67). Materiaalivalinnalla on pyritty luomaan ryhdikäs vaikutelma ja tuomaan kivinavetta esille tontin hallitsevana rakennuksena. Julkisivulamellien saumajaot ovat valikoituneet, sillä periaatteella, että ne täsmäisivät ulkoseinässä olevien aukotusten kanssa. Tällä saavutetaan se, että aukotukset eivät näytä olevan asennettu julkisivuun sattumanvaraisesti vaan, että myös tätä yksityiskohtaa on mietitty jo suunnitteluvaiheessa.

Kuva 67. Julkisivulamellien saumajaot on täsmätty ulkoseinässä olevien aukotusten kanssa

Rakennuksien vesikatto on tummaa konesaumattua peltikattoa. Julkisivulamellien sama saumajako toistuu myös konesaumatussa vesikatossa. Suunnitelman tavoitteena on ollut se, että rakennus suunnitellaan räystäättömänä tai mahdollisimman minimaalisilla räystäillä. Vesikatolta vedenpoisto järjestyy upotetun vesikourun ja ”jalkarännien” avulla (kuva 68). Kartiomaiset räystäskourut ylettyvät noin metrin verran ylitse julkisivupinnasta, josta syöksytorvet johtavat sadeveden alla olevaan kiviröykkiöön. Räystäskourut tuovat rakennukselle entistä ryhdikkäämmän ilmeen ja antavat vahvan viestin rakennuksen pysyvyydestä.

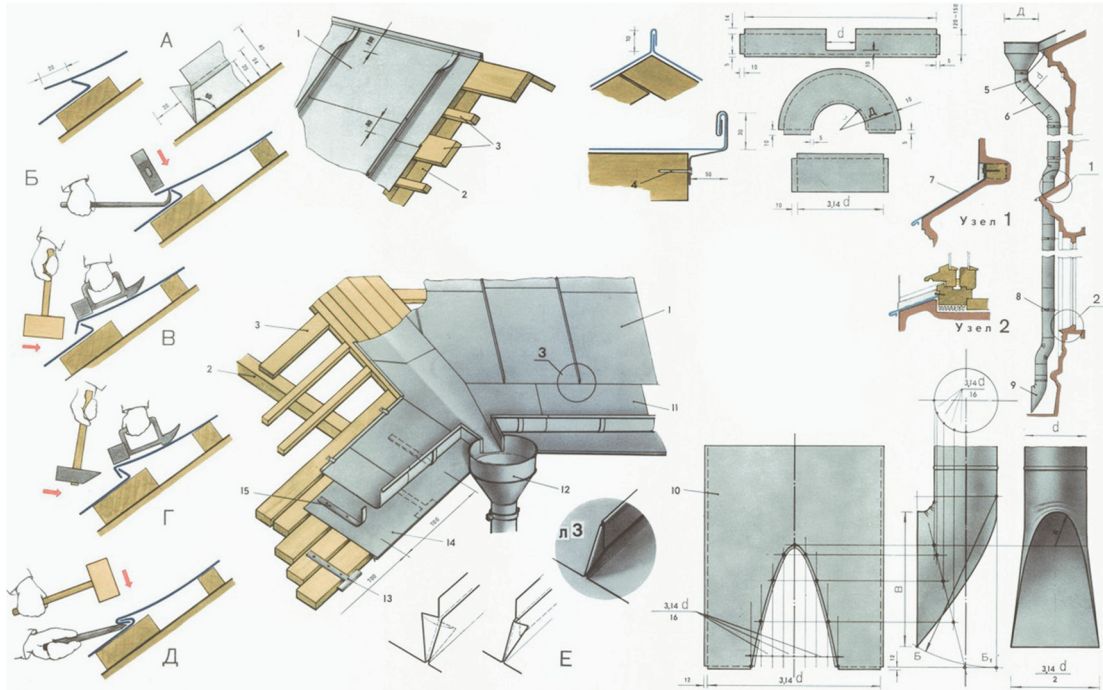

Kuva 68. Navetan ulkoseinän ja vesikaton liitosdetalji

Peltikatto

Peltiä käytettiin katemateriaalina 1800-luvun alussa tärkeissä kaupunkitaloissa. Peltikatot olivat mahdollisia kehittyneen metallinkäsittelytekniikan ansiosta. 1700-luvulle asti peltilevyt tehtiin lyömällä metallikappale ohueksi vasaralla (kuva 69). 1800-luvun alussa aloitettiin koneellinen valssaus, menetelmä, jossa kuuma metalli kulkee pyörivien puristavien valssausrullien läpi. Suomessa 1800-luvulla käytetyt valssatut pellit olivat kooltaan 72 x 72 cm tai 72 x 142 cm. Peltilevyt yhdistettiin toisiinsa kahdesti käännetyllä saumalla. Nykyään sauman tekee kone, joka taittaa verstaalla ylös taivutetut peltien reunat kiinni kaksinkertaisella taitteella. Vanhanmallisilla peltikatoilla vesi johdetaan usein jalkarännillä räystäskourun sijaan nurkkiin, ja siitä edelleen suppilon kautta pyöreään syöksytorveen. (Perinmemestarin materiaalioppi 2018, 81.)

Kuva 69. Esimerkki peltikaton saumojen työstämisestä (pinterest.com)

Kivinavetan porakivimuurissa olevat ikkunat on uusittu tammipuitteisiin ikkunoihin. Tammea on käytetty myös yhdyskäytävän ja kattoterassin pergolarakenteissa. Tammipuu valintana antaa vaikutelman laadukkaasta ja loppuun mietitystä materiaalin käytöstä. Ikkunoiden yläpuolella olevat muuratut tiiliholvaukset on käsitelty valkoisella kalkkimaalilla. Ulkopuolella näkyvillä olevat puupinnat on käsitelty pellavaöljyllä, joka maalina on ollut käytössä jo 1700-luvulta asti.

Puulaji - Tammi

Ominaisuudet: Kova, vahva, helposti lohkeava.

Perinteiset käyttökohteet: Laivanrakennus, rakennuspuu, huonekalut, aurat, astiat, tynnyrit, vaarnat, naulat, ajokalut, vedenalaiset rakenteet sillat.

(Perinmemestarin materiaalioppi 2018, 18.)

Kalkkimaali

Kalkkimaalia ja laastia tehdään kalkkikivestä valmistetusta kalkkitahnasta. Harmahtava kalkkirappaus saadaan hohtavan valkoiseksi kalkkimaalilla. Suomessa kalkkimaalia on käytetty kirkkojen julkisivujen maalaamiseen jo keskiajalla. Arkisempia käyttökohteita ovat olleet leivinuunit ja kiviavettojen seinät.

Kalkkimaalia valmistetaan kalkkitahnasta ja kalkkivedestä seisottamalla pieni määrä kalkkitahnaa ja vettä astiassa. Parin päivän kuluttua kalkkivesi kaadetaan toiseen astiaan, johon lisätään puhdasta kalkkitahnaa. Kalkki ja vesi sekoitetaan lettutaikinan paksuiseksi velliksi ja maali on valmista.

Kalkkimaalin pinta on kuultava, huokoinen ja matta kuin kananmunankuori. (Perinnemestarin materiaalioppi 2018, 174.)

Kuva 70. Navetan pellavaöljymaalilla käsitelty ikkunanpuite. Pellavaöljymaali on aikojen saatossa lähtenyt krakeloitumaan

Pellavaöljymaali

Maalarit olivat haaveilleet vuosisatojen ajan tiiviistä maalista, jotta kosteus ei pääsisi puuhun. Pellavaöljymaali oli huokoista, tämän ansiosta julkisivut eivät lahonneet: maali hengitti, koska sen pinta "vuoti" varsin pian maalaamisen jälkeen. Maali ei hengitä krakeloitumisen synnyttämien halkeamien kautta, vaan itse maalipinta voi imeä itseensä kosteutta toiselta puolelta ja haihduttaa sen ulos toiselta puolelta.

Pellavaöljymaalin tunnistaa muista perinnemaaleista tasaisesta kovasta pinnasta. Vanhetessaan maali krakeloituu ruutumaiselle "krokotiilinnahkakuviolle" (kuva 70). Pellavaöljymaali (kuva 71) on ollut käytössä jo keskiajalla. Se oli aluksi kallis ylellisyystuote, jota käytettiin huonekaluissa ja taulujen maalaamiseen. Suomessa pellavaöljymaalia alettiin käyttää 1700-luvulla rakennuksen suojaa tai kulutuskestävyyttä vaativissa kohteissa, kuten julkisivun, ovi- ja ikkunalistoissa, sisällä ovissa ja huonekaluissa. Koko kansan maali siitä tuli 1800-luvun lopulla. (Perinnemestarin materiaalioppi 2018, 179.)

Kuva 71. Pellavaöljyllä käsiteltyä tammilautaa (sorensfargkultur.se.)

Kivinavetan ja vastaanottorakennuksen sisätilojen näkyvät lattiapinnat ensimmäisessä kerroksessa on hiottua betonilattiaa kauttaaltaan. Kivinavetan toisessa kerroksessa lattiat ovat pääosin tammiparkettia, kylpyhuoneissa 6-kulmainen laatoitus ja kattoterasseilla käsittelemätön lehtikuusilauta. Seinäpinnat ovat maalattuja, laatoitettuja tai paneelipintaisia. Kivimuurin sisäpinnat on käsitelty valkoisella kalkkimaalilla. Näkyvät sisäkattopinnat ovat puukuitulevyypintoja, joilla tavoitellaan pehmeää akustiikkaa, pesutiloissa käytetään tummaa lämpökäsiteltyä leppäpaneelia.

Yläpohjan ja ulkoseinien lämmöneristeenä käytetään mineraalivillaeristettä ja välipohjassa pinnoittamatonta eristevillalevyä. Mineraalivillaeristettä käytettäessä tarvitaan rakenteeseen höyrynsulkukerros, joka estää kosteuden siirtymisen sisätiloista rakenteeseen. Yläpohjassa käytetään jäykkää höyrynsulullista levyvillaa ja ulkoseinissä ns. perinteistä höyrynsulkumuovia.

4.4.2 Aitta

Aitan hirsirunkoinen punamullalla käsitelty julkisivu on säilytetty entisellään. Olemassa olevia aukotuksia ei ole lähdetty suurentamaan tai niiden paikkoja vaihtamaan. Ulkotilaan avoimen porrasaulan umpeen rakentaminen on suurin julkisivuun tapahtunut muutos. Julkisivuaukotuksien koon ja sijainnin säilyttämisen taustalla on ajatus siitä, että aitan julkisivun ominaisia piirteitä ei ole haluttu muuttaa liian radikaalisesti. Uusien ikkunoiden ja ulko-ovien valinnassa on myös kiinnitetty huomiota siihen, että julkisivu kokonaisuudessaan näyttää konstailemattomalta ja teeman mukaan ryhdikkäältä (kuva 72). Uusitut ikkunat ja ulko-ovet ovat tammipuitteisia. Pääsisäänkäynnin ympärillä oleva vaakapaneeli on pellavaöljyllä käsiteltyä lehtikuusta.

Kuva 72. Aitan punamullalla käsiteltyä hirsipintaa ei huoltomaalata, näin saadaan säilytettyä vanhan ulkoseinäpinnan patina

Rakennuksen vesikatto on tummaa konesaumattua peltikattoa samaan tapaan kuin navetassa ja vastaanottorakennuksessa. Vedenpoisto on järjestetty räystäskourujen ja syöksytorvien kautta. Aitan lattiat ovat kauttaaltaan leveää hiuottua pontattua lehtikuusilautaa. Vanhoja hirsisiä seinäpintoja ei ole käsitelty, jotta patina ja vuosien tuomat kulutuksen jäljet näkyvät niissä. Uusissa seinäpinoissa pinnat ovat maalattuja, laatoitettuja tai paneelipintaisia. Näkyvät sisäkattopinnat ovat pääosin puukuitulevyypintoja, joilla tavoitellaan pehmeää akustiikkaa, pesutiloissa käytetään lehtikuusipaneeleita.

Kuva 73. Lehtikuusirimoitus

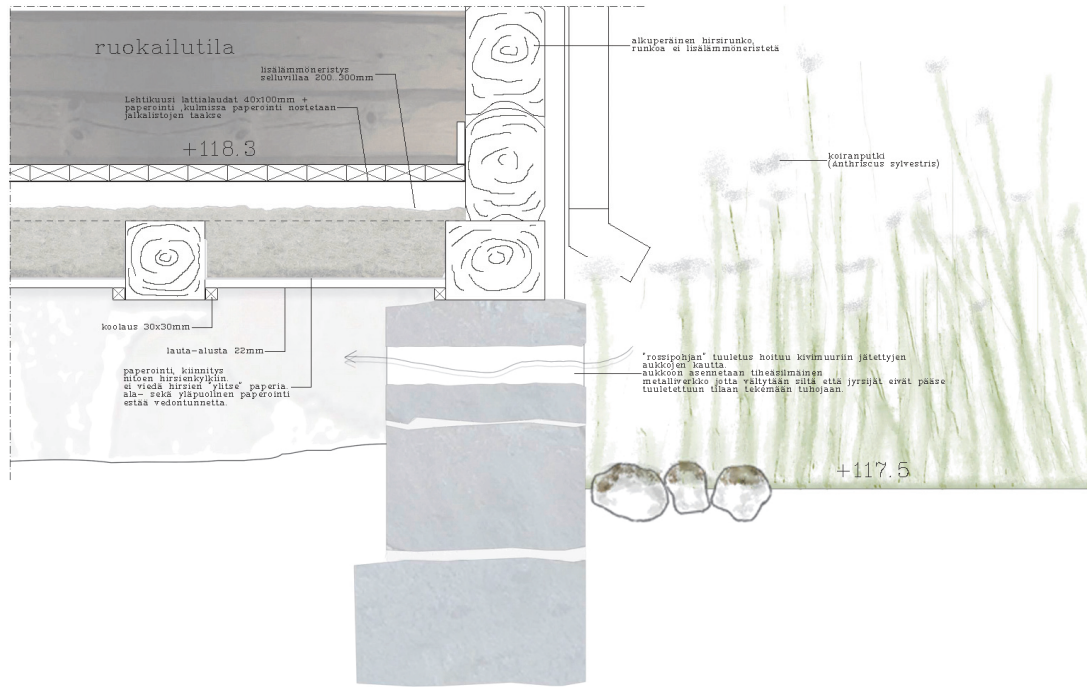
Puulaji – Lehtikuusi (kuva 73)

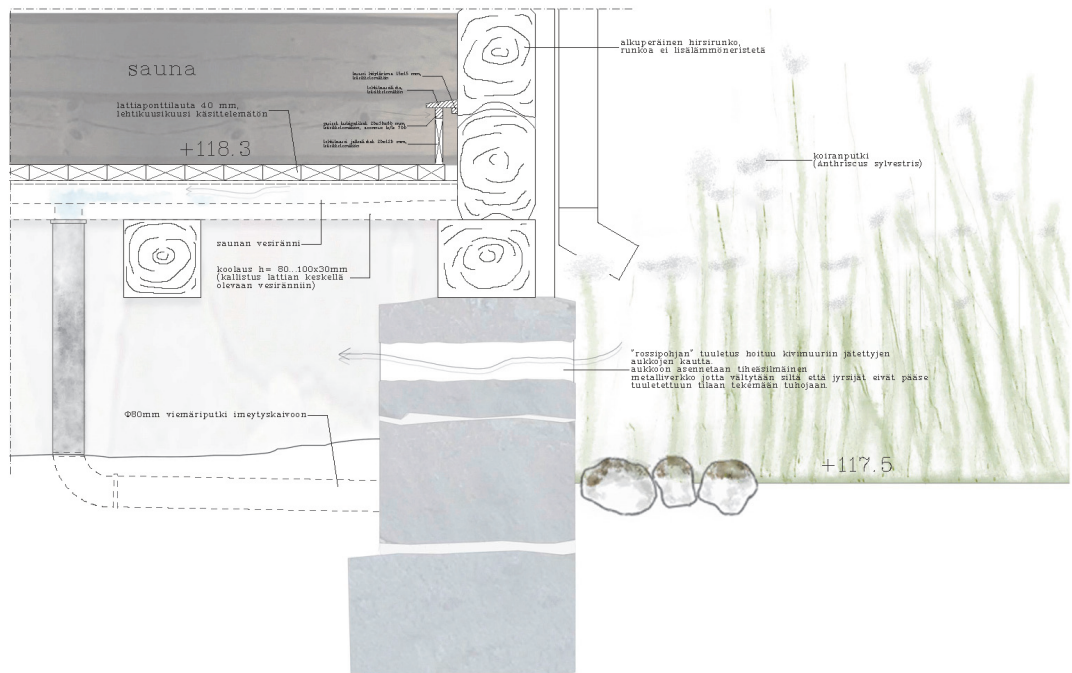
Ominaisuudet: Painava, säilyvä, kestävä, kovahko

Perinteiset käyttökohteet: Rakennuspuu, paanut, rakennelmat ulkotiloissa, ratapölkkyt, pylväät, huonekalut, tynnyrit. (Perinnemestarin materiaalioppi 2018, 18.)

Ulkoseiniä ei ole lisälämmöneristetty, mutta yläpohjaan on lisätty vinon yläpohjarakenteen lisälämmöneristämiseen soveltuvaa lämmöneristettä. Alapohjan lämmöneristävyttä on parannettu paperoinnin ja puukuitueristeen avulla. Alla olevat detaljit (kuvat 74 - 75) näyttävät aitan alapohjan korjausasteen.

Kuva 74. Aitan ulkoseinän, kivijalan ja välipohjan liitos

Kuva 75. Aitan ulkoseinän, kivijalan ja välipohjan liitos saunan kohdalla

Puukuitueriste

Puukuitueriste (kuva 76) valmistetaan kierrätetystä sanomalehtipaperista. Eriste voidaan asentaa puhallettavana puruna tai eri paksuisina levyinä. Puukuitueristeen lämmönjohtavuus on samaa luokkaa mineraalivillojen kanssa. Puukuitueristeen käyttö alkoi ylä- ja alapohjiin puhallettavana villana. 1980-luvulla eristettä alettiin puhalttaa veden ja liiman kanssa seinien koolausväleihin. 2010-luvun alusta lähtien eristettä on valmistettu eri paksuisina levyinä.

Puukuitueristettä on käytetty USA:ssa ja Kanadassa jo 1920-luvulla. Suomessa puukuitueristeen valmistaminen aloitettiin 1970-luvulla.

Puukuitueristeen etu on sen puun kaltainen kosteuskäyttäytyminen. Se voi vastaanottaa ja luovuttaa huoneilman kosteutta, rakenne on hengittävä eli hygroskooppinen. Hengittävän rakenteen kautta ulos kulkeutuu myös jonkin verran sisäilman epäpuhtauksista, kuten hengitysilmassa olevaa hiilidioksidia. Hengittävä rakenne ei korvaa hyvää ilmanvaihtoa, mutta tukee vanhan talon painovoimaista ilmanvaihtoa.

Puukuitueriste ei ole puhdas luonnontuote vaan siihen lisätään jopa 14 - 25 % lisäaineita, lähinnä booraksia, vesilasia, ammoniumpolyfosfaattia tai alumiinisulfaattia, jotka estävät mikrobikasvustoa ja toimivat palonestoaineena. (Perinnemestarin materiaalioppi 2018, 103.)

Kuva 76. Puhallettava puukuitueriste sekä ilmansulkupaperi (Hunton.se / Eltete.com)

Ilmansulkupaperi

Ilmansulkupaperi estää vetoa, eli ilma ei puhalla sen läpi. Sillä voidaan eristää alapohja, seinät ja yläpohja ilmanvuotoja vastaan.

Ilmansulkupaperi päästää lävitseen jonkin verran kosteutta, joten se on hengittävä materiaali. Eri papereiden välillä on kuitenkin suuri ero siinä, kuinka paljon ne läpäisevät kosteutta. Perinteiset paperit läpäisevät myös nestemäistä vettä, joten märkä kohta kuivuu niiden takaa nopeasti.

Vanhan rakennuksen kunnostamisessa on hyvä käyttää ilmansulkupaperia, joka vastaa 1800-luvun lopulla valmistettua voimapaperia tai oksamassapahvia. (Perinnemestarin materiaalioppi 2018, 102.)

4.4.3 Uudisrakennus

Uudisrakennuksen julkisivut (kuva 77) koostuvat kivinavetan ja vastaanottorakennuksen tapaan kahdesta päämateriaalista: alumiinisista vertikaalisista tummista julkisivulamelleista ja kivytsoraharkko. Materiaalivalinnat sekä rakennusmassan muodot nivovat yhteen rakennusmassat tontilla ja muodostavat näin yhtenäisen ilmeen. Mittasuhteiltaan uudisrakennus on suunniteltu yhteneväksi kappalaispappilan virkatalon kanssa.

Kuva 77. Uudisrakennuksen minimalistinen julkisivu, sisäänkäyntejä rajataan istutuksilla

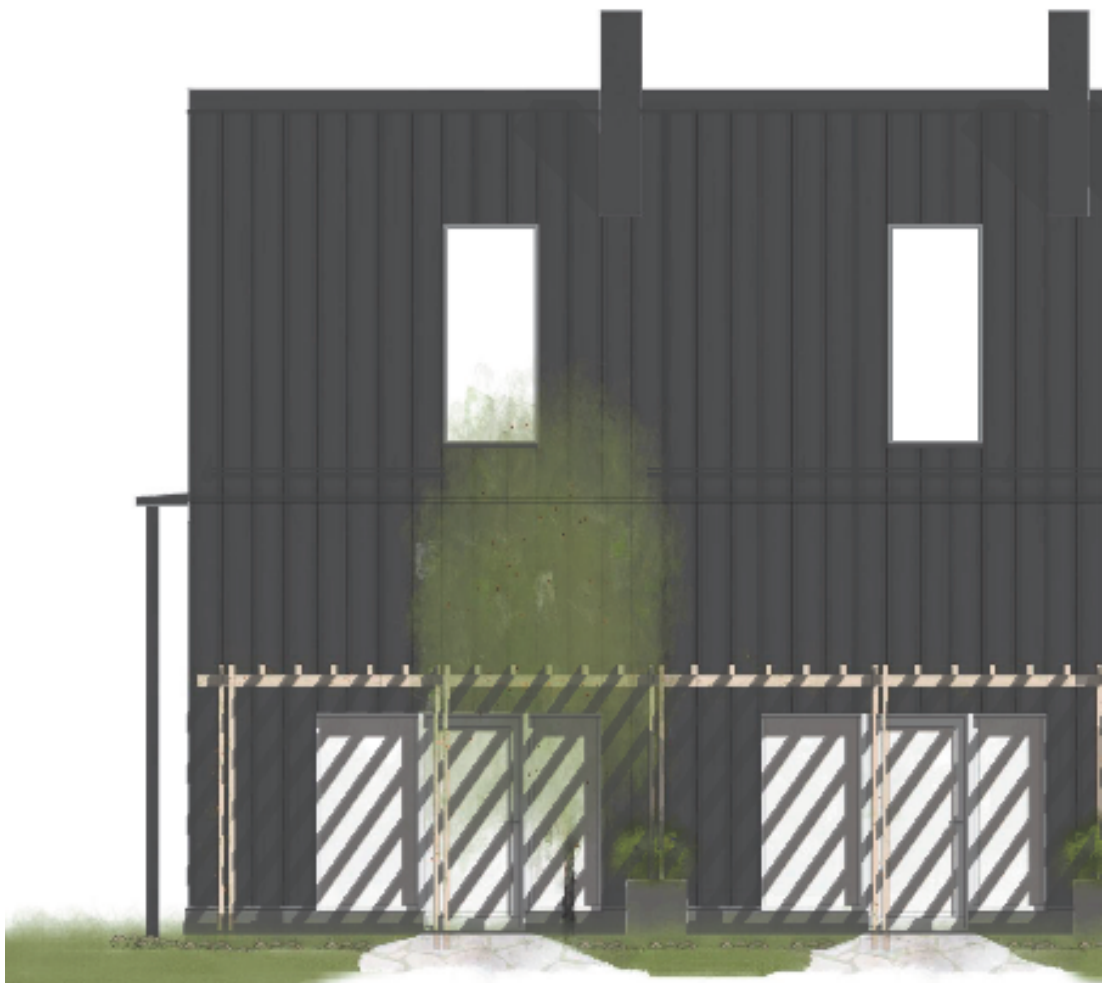
Kevytsoraharkko

Kevytsoraharkot valmistetaan kevytsorasta, sementistä ja vedestä. Massassa voi olla täyteaineena myös hiekkaa. Kevytsoraa valmistettiin ensimmäisen kerran Yhdysvalloissa vuonna 1917. Kevyitä rakeita käytettiin aluksi eristeenä maarakentamisessa ja suojamateriaalina. Kevytsora on puhdas luonnontuote, poltettua savea. Kevytsoraharkot yleistyivät vasta 1960-luvulla Suomessa. (Perinmestarin materiaalioppi 2018, 43.)

Rakennuksien vesikatto on samaa tummaa konesaumattua peltikattoa kuin muissa tontilla olevissa rakennuksissa. Suunnitelman tavoitteena on ollut se, että rakennus suunnitellaan räystäättömänä tai mahdollisimman minimaalisilla räystäillä. Vesikatolta vedenpoisto järjestyy upotetun vesikourun ja ”jalkarännien” avulla. Kartiomaiset räystäskourut ylettyvät noin metrin verran ylitse julkisivupinnasta, josta syöksytorvet johtavat sadeveden alla olevaan kiviröykkiöön samaan tapaan kuin kivinavetassa. Myös uudisrakennuksen räystäskoururatkaisulla on pyritty tuomaan rakennukselle entistä ryhdikkäämpi ilme. Ikkunat ja ulko-ovet ovat muista tontin historiallisimmista rakennuksista poiketen nyky-aikaiseen tapaan puualumiini-ikkunoita ja ovia.

Sisäänkäynnin ja takapihan terassien sisäänkäyntiluiskat on toteutettu mustilla liuskekivilaatoilla. Puurunkoiset pergolat ovat tammea navetan pergolarakenteiden tapaan (kuva 78).

Kuva 78. Uudisrakennuksen takapihalta löytyy jokaiselle huoneistolle omat terassit

Uudisrakennuksen lattiapinnat ovat oleskelutiloissa tammiparkettia ja pesuhuoneissa lattialaatoitus. Seinäpinnat ovat maalattuja kuivissa tiloissa ja laatoitettuja pesuhuoneissa. Näkyvät sisäkattopinnat ovat pääosin puukuitulevyypintoja, joilla saavutetaan pehmeä akustiikka, pesutiloissa käytetään tummaa lämpökäsiteltyä leppäpaneelia. Yläpohjan ja ulkoseinien lämmöneristeenä käytetään mineraalivillaa ja välipohjassa pinnoittamatonta eristevillalevyä.

4.4.4 Kappalaisen virkatalo

Kappalaispappilan virkatalon materiaalien valinta on rajattua rakennusta koskevan suojelumerkinnän takia. Lähtökohtana tulee olla rakennuksen alkuperäisten tai niihin verrattavien rakenteiden, rakennusosien, julkisivujen, vesikaton, ikkunoiden, ulko-ovien ja niiden yksityiskohtien, materiaalien ja värien säilyttäminen (kuva 79). Julkisivumateriaalit on valikoitu tällä periaatteella, hirsirunko on maalattu keltamullalla (kuva 80), ikkunat ja ulko-ovet pellavaöljyllä ja vesikatto on tummaa kone-saumattua peltikattoa.

Kuva 79. Julkisivun symmetria on "rikkoutunut" laajennusosan myötä

Lattiat ovat kauttaaltaan leveää hiottua pontattua lehtikuusilautaa. Sisäpuolisia hirsisiä seinäpintoja ei käsitellä. Uudet seinäpinnat ovat maalattuja tai laatoitettuja. Näkyvät sisäkattopinnat asuinhuoneissa ovat valkoiseksi maalattua kattopaneelia ja märkätiloissa käsittelemätöntä lehtikuusipaneelia.

Kuva 80. Puna -ja keltamullan väripigmentit: Falunpunainen & Priima (Suomenluonnonmaalit.fi)

5 POHDINTA

Työn tavoitteena oli tutkia ja perehtyä vähitellen tyhjilleen jäävien maatilojen kehittämismahdollisuuksiin. Ulkopuolelta saatu ajatus siitä, että yksi mahdollinen kehittämismahdollisuus voisi olla lähtää tutkimaan soveltuisiko tila maatilamatkailuun ja voisiko se myös samalla tarjota ikääntyville ihmisille yhteisöllisen kesänviettopaikan.

Suunnittelutyö aloitettiin noin vuosi sitten ja tuolloin ei ollut tietoa tulevasta. Työhön uppoutuminen ja yksityiskohtien miettiminen on tuonut suunnittelutehtävään roppakaupalla lisää haasteita, projektin aikataulut ovatkin muuttuneet useasti tämän takia. Silti suunnittelutyöhön käytetty aika ja suunnittelutyön aikana otetut harha-askeleet ja niiden voittaminen tekivät lopputuloksesta viimeistellyn.

Konkreettisella tasolla työssäni tutkin siihen, kuinka kappalaispappilan miljööstä saadaan suunniteltua mahdollisimman esteetön, virikkeellinen, arkkitehtonisesti mielenkiintoinen ja arvokkaaseen ympäristöön soveltuva kokonaisuus, ja kuinka laatia suunnitelmat historialliset arvot huomioon ottaen ja tuoda suunnitteluratkaisuissa esille historiallisia arvoja.

Seuraavissa osioissa summaan oppimaani, kerron työn aikana tekemistäni valinnoista ja jatkotutkimusaihemahdollisuuksista sekä pohdin työlle asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Esteetön ja virikkeellinen

Esteettömyyden järjestäminen – varsinkin vanhoihin rakennuksiin – oli hieman haastavaa. Navetta-rakennuksen suunnittelu esteettömäksi onnistui esteettömyysnormien mukaisesti. Ilman hissiä ei rakennusta olisi voinut tehdä esteettömäksi.

Aitan kohdalla esteettömyys toteutuu ensimmäisessä kerroksessa, mutta toiseen kerrokseen pyörätuolilla liikkuja ei pääse. Tämä oli tietoinen valinta suunnitteluprosessin aikana. Aitan suunnittelu esteettömyysnormien mukaiseksi ensimmäisen kerroksen osalta onnistui melko pienin muutoksin; ovi-aukkojen suurentaminen, kynnyksettömät ovet sekä sisäänkäyntiluiskan sijoittaminen vanhan konevajan luiskan tilalle.

Virikkeellisen ympäristön ratkaisua lähdin osittain ratkomaan Virkkulankylän-konseptin kautta. Virkkulankylän-konseptin ulko-oleskelualueiden suunnittelussa suositetaan hyötykasveja, kasvimaita, mahdollisuutta yhdessä oleskelulle ja kahvitteluhetkille. Päällimmäisenä ajatuksena oli tavoitella tunnusomaisen pappilamiljöön puutarhan piirteitä. Olikin jännittävää huomata asioihin perehdyttyä, kuinka paljon Virkkulankylän ja vanhojen pappiloiden puutarhojen/pihojen välillä on yhteneväisyyksiä. Kummassakin pihapiirit muodostuvat aisteja ruokkivista asioista, kuten puutarhan kasveista, kasvimaista, hyötypuutarhoista, yhdessä olosta sekä kesäisiä juhlahetkiä mahdollistavista alueista pihamaalla.

Arkkitehtonisesti mielenkiintoinen ja arvokkaaseen ympäristöön soveltuva kokonaisuus

Mielestäni arkkitehtuurin mielenkiintoisuus tulee siitä, että suunnittelija on keksinyt tai kehitellyt ratkaisun suunnitelmiinsa, joka voi olla yksityiskohtiin liittyvä ratkaisu tai ihan yksinkertaisimmillaan se, että julkisivuissa materiaalivalinnat ovat laadukkaita ja loppuun asti mietittyjä. Tällaisessa rakennuksen käyttötarkoituksen muutoksessa vanhan rakennuksen muuntautuminen onnistuneesti uuteen käyttötarkoitukseen, vanhan rakennuksen tunnistettavuuden säilyttäminen sekä miljööseen onnistuneesti soveltuva rakennus tekevät mielestäni arkkitehtuurista mielenkiintoista.

Yksityiskohtiin menevästä suunnittelusta voisien esille tuoda vastaanottorakennuksen ja navetalle vievän yhdyskäytävän pintamateriaalivalinnan merkityksen. Helpoin ja kustannustehokkain ratkaisu olisi ollut päällystää yhdyskäytävä kantti kertaa kantti betonilaatoilla, mutta tähän ratkaisuun en halunnut päätyä. Halusin tuoda myös aisteille joitain ärsykeitä enkä tyytyä geneeriseen betonilaattaan. Päädyin liuskekiveen. Liuskekivet varastoivat itseensä auringon lämpöä ja ne tuntuvat vielä pitkään lämpimiltä jalkapohjien alla auringon paisteen jälkeenkin. Halusin, että vastaanottorakennuksesta siirryttäessä hotellin puolelle kävijät voisivat tuntea lämpimät liuskekivet ja liuskekivien välistä kasvavan nurmikon jalkojensa alla. Huomasin materiaalivalintoja tehdessäni, että jo suunnitteluvaiheessa kannattaa ottaa huomioon tuntoaistiin (haptinen kokemus) liittyvät kokemukset.

Historialliset arvot huomioon ottava ja niitä esille tuova suunnittelu

Historialliset arvot huomioon ottava ja niitä esille tuova suunnittelu on tässä tapauksessa tarkoittanut sitä, että materiaalivalintoihin, käytettyihin pintakäsittelyihin sekä kappalaispappilan miljöönn suunnittelua on tehty vanhoja pappilan arvoja noudattaen. Kun mietin, mitä materiaaleja pitäisi suosia navetan, aitan, uudisrakennuksen sekä myös kappalaisen virkatalon kohdalla, mieleeni tuli ainoastaan puu ja teräs. Puuta on suosittu navetan sekä uudisrakennuksen runkorakenteissa ja terästä rakennuksien julkisivuissa. Pohdin, olisiko myös julkisivut kannattanut suunnitella puujulkisivuin, mutta peltijulkisivuun päädyin parista syystä; sillä on parempi säänkestävyys ja se on huoltopaampi kuin puujulkisivu eli se kestää myös aikaa paremmin. Lisäksi pelti soveltuu myös historiansa puolesta tähän paikkaan loistavasti. Nimittäin 1800-luvun alkupuolelta lähtien on ollut peltikaton materiaalina mustarauta, joka on sitten valssattu ohueksi pelliksi. Historiallisia arvoja on myös otettu huomioon rakennuksien massoittelussa, kun on mietitty sopivaa kokoa ja muotoa rakennuksille.

Pintakäsittelyissä on suosittu vanhoja perinteisiä käsittelyjä, kuten punamultaa, pellavaöljy -sekä kalkkimaaleja. Kun tutustuin työssäni tarkemmin perinteisiin pintakäsittelyvaihtoehtoihin, niin hyvin äkkiä esille nousi perinnerakentajan "kirosana": muovi. Lähtökohtaisesti halusin kunnioittaa suunnittelussa tätä periaatetta ja tehdä valinnat siten että pintamateriaaleina ja rakennusmateriaaleissa suosisin muovittomia ratkaisuja. Nopeasti huomasin aiheeseen perehdyttyäni, että nykyajan rakennusmateriaalit ovat "muovisia". Tavoitellessani myös rakenneteknisesti toimivia ja energiatehokkaita ratkaisuja ei sahanpurun valinta ulkoseinien, ylä -tai välipohjien eristeeksi uudisrakennuksissa tuntunut oikealta ratkaisulta. Aitan välipohjan eristyksen halusin silti toteutettavaksi perinteiseen tapaan. Eristeeksi valikoitui puukuitueriste. Osittain tämän ratkaisun mahdollisti se, että aittarakennuksen on tarkoitus toimia vain kesäisin, niinpä energiatehokkuuden tavoittelu aittarakennuksessa ei ollut tavoitteet listalla no. 1. Aitan yläpohjan lisäeristäminen on toteutettu nykyaikaiseen tapaan "muovieristeellä". Nykyiaikaisen eristeenmateriaalin käyttö tässä kohtaa on myös perusteltua, koska se mahdollistaa avarammat sisätilat 2. kerroksessa, kun tuuletustila voidaan suunnitella kattoruoteiden ja eristeen väliin matalampana.

Se, mikä rajoittaa perinteisempien materiaalien käyttöä, on yleensä tavoiteltu energiatehokkuus. Nykypäivänä on melko vaikeaa käyttää entisaikoina suosittuja eristemateriaaleja niin ulkoseinissä, yläpohjissa kuin myös välipohjissa, koska ne eivät tänä päivänä ole "kilpailukykyisiä" muovieristeiden rinnalla. Työssäni ei varsinaisesti tutkittu kuinka energiatehokkaita suunnitteluratkaisut ovat tai minkä luokan rakennukset saavuttaisivat energiatehokkuuslaskennassa, mutta tällaisen havainnon tein työtä tehdessäni.

Tehdyillä pintakäsittelyvalinnoilla sekä vanhaan ympäristöön soveltuville perinteisillä materiaalivalinnoilla voi tehdä suunnittelua, joissa historialliset arvot otetaan huomioon ja samalla tuodaan ne esille. Lannistua ei pidä, vaikka kaikkea ei olisikaan tehty perinnerakentamisen suosimien materiaalioppien mukaan.

Jatkotutkimusaiheita

Työssäni tarkoituksena oli tutkia, kuinka noin kaksisataavuotiaan Ryhälän kappalaispappilan miljööstä ja vanhoista rakennuksista saadaan kehitettyä virikkeellinen ja arkkitehtonisesti mielenkiintoinen kokonaisuus, joka tarjoaisi niin Virkkulan Ystäville kuin pitkän matkan takaa tuleville vierailijoille viihtyisän hengähdyspaikan. Tähän löydettiin yksi mahdollinen vastaus Virkkulankylän-konseptin kautta, mutta jatkossa voisi tutkia lisää mahdollisia vaihtoehtoisia ratkaisuja tyhjilleen jääville mautilojen rakennuksille.

Kyseistä opinnäytetyötä voisi vielä laajentaa ulko- ja julkisivuvalaistuksien osalle. Olisi hienoa, jos rakennuksille saataisiin loppuun asti mietitty julkisivuvalaistus sekä pihamaalle tarkkaan harkitut valaisimet. Vielä yhtenä jatkotutkimusaiheena voisi olla tutkimus, jossa selvitetään, onnistuisiko uudisrakennusmassan monistaminen tontilla ja kuinka vaivattomasti ja miten esimerkiksi kahden uuden lisärakennusmassan sijoitus tontille järjestettäisiin.

Asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Työn tavoitteena oli tutkia ja perehtyä vähitellen tyhjilleen jäävien mautilojen kehittämismahdollisuuksiin. Virkkulankylän-konseptin kautta asiaa lähestyminen antoi yhden potentiaalisen ratkaisun Ryhälän kappalaispappilan kehittämissuunnasta. Liiketaloudellisesti näin pienen mittakaavan ratkaisu ei varmastikaan olisi järkevää – tarvittaisiin lisää rakennuksia ja majoitustiloja tontille.

Esteettömyys, virikkeellisyys sekä arkkitehtoniset tavoitteet työssä saavutettiin. Detaljitasolle viety suunnittelu jopa ylitti omat työlle asettamani tavoitteet. Historiallisia arvoja esilletuova suunnittelu näkyi työssä niin materiaalivalinnoissa, valikoituneissa pintakäsittelyissä kuin myös pihamiljöön suunnittelussa. Pihamiljöön suunnittelussa tehdyt ratkaisut perustuivat osittain entisajan pappiloiden miljööön suunnitteluratkaisuihin niin pihajärjestelyiden kuin myös kasvien osalta. Tavoitteet historiallisia arvoja esille tuovasta suunnittelusta saavutettiin ainakin osittain. Näkökulma, jonka työ olisi vielä kaivannut suunnitteluratkaisujen tueksi, olisi ollut Museoviraston lausunto suunnitelmiin. Tällä tavoin työssä esitettyihin suunnitteluratkaisuihin olisi saatu Museoviraston asiantunteva näkökanta.

LÄHTEET

PAINETUT LÄHTEET

- Knapas, Marja Terttu & Heikkilä, Markku & Ävist, Timo. 2017. *Suomalaiset pappilat*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Mattila, Markku (toim.) 2010. *Kivinavetat. Finn VERNADOC 2009 – kivinavettakinkerit*. Vilppula: Ruoveden kunnan sivistystoimi
- Poppius, Liisa. 1957. *Juvan Historia*. Pieksämäki: Juvan Seurakunta ja kunta
- Rinne, Hannu. 2018. *Perinnemestarin materiaalioppi*. Helsinki: WSOY.

DIGITAALISET LÄHTEET

- Eltete. *Ilmansulkupaperi*. [digikuva]. Saatavissa:
<https://www.eltete.com/rakmat/portfolio/ilmansulkupaperi-elt-kraft-60m%C2%B2/>
- FORMAT ELF Architekten. 2013. Holiday cottage. [digikuva]. Saatavissa:
https://static.dezeen.com/uploads/2014/06/Hoftgut-by-Format-Elf-Architects_dezeen_468_3.jpg
- Gardena. Barokkipuutarha: muotojen leikkiä. [Viitattu 2018-10-23.] Saatavissa: <https://www.gardena.com/fi/puutarhaelamaa/puutarhalehti/barokkipuutarha-muotojen-leikkia/>
- Gresford Architects. 2015. [digikuva]. Saatavissa:
<https://www.gresfordarchitects.co.uk/projects/chieveley#image1>
- Hedman, Jens-Ole. Aspegrenin puutarha ja Rosenlundin pappilan pihapiirros. [digikuva]. Saatavissa:
<http://www.suomela.fi/wp-content/uploads/Archive/suomela.fi/4/f/5/4f5c5846-0b81-4e8e-9246-d08c1e0218bd.jpg>
- Hunton. Puukuitueriste. [digikuva]. Saatavissa:
<https://hunton.fi/tuotteet/seina/hunton-nativo-puukuitueriste/>
- HINTZELL, Peter. 2011. [suullinen tiedonanto].
- Ilmakuva. 1970. Ryhälän kappalaispappila, kuva 1970-luvulta. [valokuva]. Kotialbumi, Kärkkäinen.
- Ihatsu, Emilia. 2009. Kylmäladottu (laastiton muuri) ja kaksinkertainen hiekkatäytteinen kivimuuri sekä Harkkokivinen kaksinkertainen muuri. [piirros]. Saatavissa: *Kivinavetat. Finn VERNADOC 2009 – kivinavettakinkerit*.
- KALLIO, Toini Olga. 1947. Ruoveden pappila, asemapiirustus. [digikuva]. Saatavissa:
https://www.kuvakokoelmat.fi/pictures/view/HK19631007_1
- KALLIO, Toini Olga. 1970. Ruoveden pappila. [digikuva]. Saatavissa: <https://www.finna.fi/Record/musketti.M012:HK19691104:29>
- Lofthome. 2015. [digikuva]. Saatavissa:
<https://lofthome.nl/wp-content/uploads/lofthome-hengelo-1-08-428x700.jpg>
- Löf, Daniel. 2017. Rosenlundin pappilan puutarha. [digikuva]. Saatavissa: https://www.koti-maassa.fi/data/lehtijutut/2017-5_Rosenlund.JPG
- Museovirasto. Puun tie 7: Puurakentamisen historiaa. [Viitattu 2018-10-23.] Saatavissa:
<http://www.nba.fi/puukausi/puu10.html>

- Museoviraston kuvakokoelmat. 1896. iIn kirkkoherran pappila, pohjapiirros asuinrakennuksesta. [digikuva]. Saatavissa: https://www.kuvakokoelmat.fi/pictures/view/HK10000_5239#tekniset
- Nyström, Mathias. 2015. Talo Åkerudden. [digikuva]. Saatavissa: <https://www.mnyark.fi/projektit?lightbox=dataItem-isn792I91>
- Pinterest. [digikuva]. Saatavissa:
<https://pp.vk.me/c636326/v636326775/38e32/tqzIF2Jgt9w.jpg>
- Roselund, 2018. Puutarhat ja viljelykset [Viitattu 2018-11-29.] Saatavissa: <http://www2.rosenlund.fi/portal/index.php/fi/puutarhat/puutarhat-ja-viljelykset.html>
- SAVOLAINEN, Panu. 2005. Hyrylän taajama ympäristöineen osa 2/8. [Viitattu 2018-10-01.] Saatavissa: https://www.tuusula.fi/attachments/text_editor/30541.pdf
- Sairanen, Vesa. 2011. Ryhälän kappalaispappilan kunnostustöitä syyskuulta 2011. [digikuva]. Saatavissa: http://www.hirsirakennukset.net/pappilan_korjaus.html
- Sorensfargkultur. Pellavaöljyllä käsiteltyä tammilautaa. [digikuva]. Saatavissa:
<http://www.sorensfargkultur.se/produkter/fargprov-ek-furu-ask-XL.jpg>
- Suomenluonnonmaalit. Puna -ja keltamullan väripigmentit: Falunpunainen & Priima. [digikuva]. Saatavissa: <https://suomenluonnonmaalit.fi/wp-content/uploads/2016/01/punamulta.jpg> <https://suomenluonnonmaalit.fi/wp-content/uploads/2016/12/keltamulta.jpeg>
- TALVE, Imar. 1972. Olofs-talo. [digikuva]. Saatavissa: <http://www.helsinki.fi/kansalaismuisti/vantaa/helpit/olofsme/olofs.htm>
- Wiki Loves Monuments, CC BY-SA 4.0 Greger Cederberg. 2017. Rosenlundin pappila, Pietarsaari. Rosenlundin pappila ja Aspegrenin puutarha. [digikuva]. Saatavissa:
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_kuva_print.aspx?KUVA_ID=132592

KUALUETTELO

Kuva 1. Olofsin talo, rakennettu 1700-luvun lopulla. Pohjakaavaltaan talo on tyypillinen paritupa (Talve 1972)	8
Kuva 2. Iin pappilan pohjapiirros joka noudattaa karoliinista pohjakaavaa (Museoviraston kuvakokoelmat 1896).....	9
Kuva 3. Ruoveden pappilan asemapiirustus puutarhaistutuksineen (Kallio 1970)	10
Kuva 4. Aspegrenin puutarha ja Rosenlundin pappilan pihapiirros (Jens-Ole Hedman)	12
Kuva 5. Rosenlundin pappilan puutarha (Löf 2017).....	13
Kuva 6. Aspegrenin puutarha ja Rosenlundin pappila (Cederberg 2017, Wiki Loves Monuments, CC BY-SA 4.0)	13
Kuva 7. Suurennos kantakartasta Juvan Männynmäen kylän osasta.	14
Kuva 8. Ryhälän kappalaispappila, kuvan ottamisen ajankohta ei ole selvillä (Juvan historia 1957). 15	
Kuva 9. Vuoden 1727 valtiopäiväpäätöksen mukainen pappilan päärakennus (Niemi 2018)	15
Kuva 10. Ryhälän kappalaispappilan kunnostustöitä syyskuulta 2011 (Sairanen 2011)	16
Kuva 11. Ryhälän kappalaispappilaa pellolta päin kuvattuna, kuva vuodelta 2017 (Niemi 2017)	16
Kuva 12. Ryhälän kappalaispappila, kuva 1970-luvulta (Kotialbumi, Kärkkäinen).....	17
Kuva 13. Juvan kirkon graniittia (Niemi 2018).....	17
Kuva 14. Wehmaan Kartanon kiviavetan ajosilta. Navetan ylisille käynti tapahtuu rakennuksen pitkältä sivulta (Niemi 2018)	19
Kuva 15. Ryhälän kappalaispappilan vanha kiviavetta. Navetan ylisille käynti tapahtuu rakennuksen päädyistä.....	20
Kuva 16. Navetta sisäpihalta päin kuvattuna (Niemi 2018)	21
Kuva 17. Navetta tontin sisäänkäynnin puolelta kuvattuna (Niemi 2018).....	21
Kuva 18. Navetan ulkoseinää (Niemi 2018)	22
Kuva 19. Partalan kuninkaankartanon sisäänkäyntijulkisivu (Niemi 2018).....	23
Kuva 20. Partalan kuninkaankartanon takapihan puoleinen julkisivu (Niemi 2018)	23
Kuva 21. Partalan kuninkaankartanon kiviavetan kivimuurin ja lautaverhouksen liitos (Niemi 2018)	24
Kuva 22. Partalan kuninkaankartanon kiviavetan 100-paikkainen Juho Kustaan juhlasali (Niemi 2018)	25
Kuva 23. Partalan kuninkaankartanon kiviavetan 25 -paikkainen Woudin Kellari. Tila on rakennettu entisen lantalan	25
Kuva 24. Partalan kuninkaankartanon kiviavetan yhden hengen huone, jonne luonnonvalo tulee vain kattoikkunan	26
Kuva 25. Partalan kuninkaankartanon kiviavetan yhden hengen huoneen pesuhuone (Niemi 2018.)	27
Kuva 26. Kylmäladottu (laastiton muuri) ja kaksinkertainen hiekkatäytteinen kivimuri sekä harkk kivinen.....	29
Kuva 27. Männynmäen porakiviavetta, tyypillinen rakenne 1900-luvun alkupuolelta (Niemi 2018) 30	

Kuva 28. Särjetyistä kivistä rakennettu kivimuuri, muurissa on kiilakiviä tukemassa muurin rakennetta. Kivien koot vaihtelevat suuresti. Kuva otettu Männynmäen kavinavetan metsän puoleisesta päädyistä (Niemi 2018).....	30
Kuva 29. Wehmaan Kartanon pihattonavetan seinät on tehty pulterikivistä. Alkuperäisiä saumauksia on korjailtu kalkkisementtillaastilla (Niemi 2018)	31
Kuva 30. Laakakivimuuri, muuri Juvan kirkon pihamaalla (Niemi 2018).....	31
Kuva 31. Puupalkinto 2015 voittaja Talo Åkerudden (Nyström 2015).....	33
Kuva 32. Format Elf Architekten suunnittelema loma-asunto (Reichel 2014).....	34
Kuva 33. / Kuva 34. Julksivudetaljit (Lofthome, steelframed architecture Gresford Architects).....	34
Kuva 35. Alueen rakeisuuskaavio, Ryhälän kappalaispappila merkittynä kaavioon vihreällä värillä (Niemi 2018).....	35
Kuva 36. Pihatie (Niemi 2018).....	36
Kuva 37. Kappalaispappila (Niemi 2018)	36
Kuva 38. Nykyinen saunarakennus (Niemi 2018)	37
Kuva 39. Kivinavetta (Niemi 2018)	37
Kuva 40. 1920-luvun omakotitalo (Niemi 2018)	37
Kuva 41. Näkymä omakotitalon portaikolta navetalla päin (Niemi 2018).....	38
Kuva 42. Aitta (Niemi 2018).....	38
Kuva 43. Tontinkäyttösuunnitelma	39
Kuva 44. Puukujanne johdattaa vierailijan pääsisäänkäynnille.....	40
Kuva 45. Luumu- ja omenapuutarhat istutetaan pyöreän muotoiseen alueisiin piha-alueen keskelle.	41
Kuva 46. Navetan julkisivupiirustukset	42
Kuva 47. Vaarnapalkki on kahdesta tai kolmesta puusta muodostettu naulalevy rakenne	43
Kuva 48. Navetan 1.kerroksen pohjapiirustus	44
Kuva 49. Navetan 2.kerroksen pohjapiirustus	44
Kuva 50. Vastaanottorakennus.....	45
Kuva 51. Navetan portaikon yläpuolelle on suunniteltu melkein koko harjan levyinen kattoikkuna "kattolyhty"	46
Kuva 52. Navetan 1.kerroksen tilajärjestelyt.....	46
Kuva 53. Navetan 2.kerroksen tilajärjestelyt.....	47
Kuva 54. Navetta, leikkaus A-A	48
Kuva 55. Aitan julkisivupiirustukset.....	49
Kuva 56. Aitan punamullalla käsiteltyä hirsiseinää (Niemi 2018).....	50
Kuva 57. Aitan 1.kerroksen pohjapiirros	50
Kuva 58. Aitan 2.kerroksen pohjapiirros	51
Kuva 59. Aitta, leikkaus A-A.....	52
Kuva 60. Uudisrakennuksen julkisivupiirustukset.....	53
Kuva 61. Uudisrakennus 1.kerroksen pohjapiirros	54
Kuva 62. Uudisrakennus 2.kerroksen pohjapiirros	54
Kuva 63. Uudisrakennus leikkaus	55
Kuva 64. Huoneistot ovat kooltansa 45m ² ja varusteiltaan identtiset	56

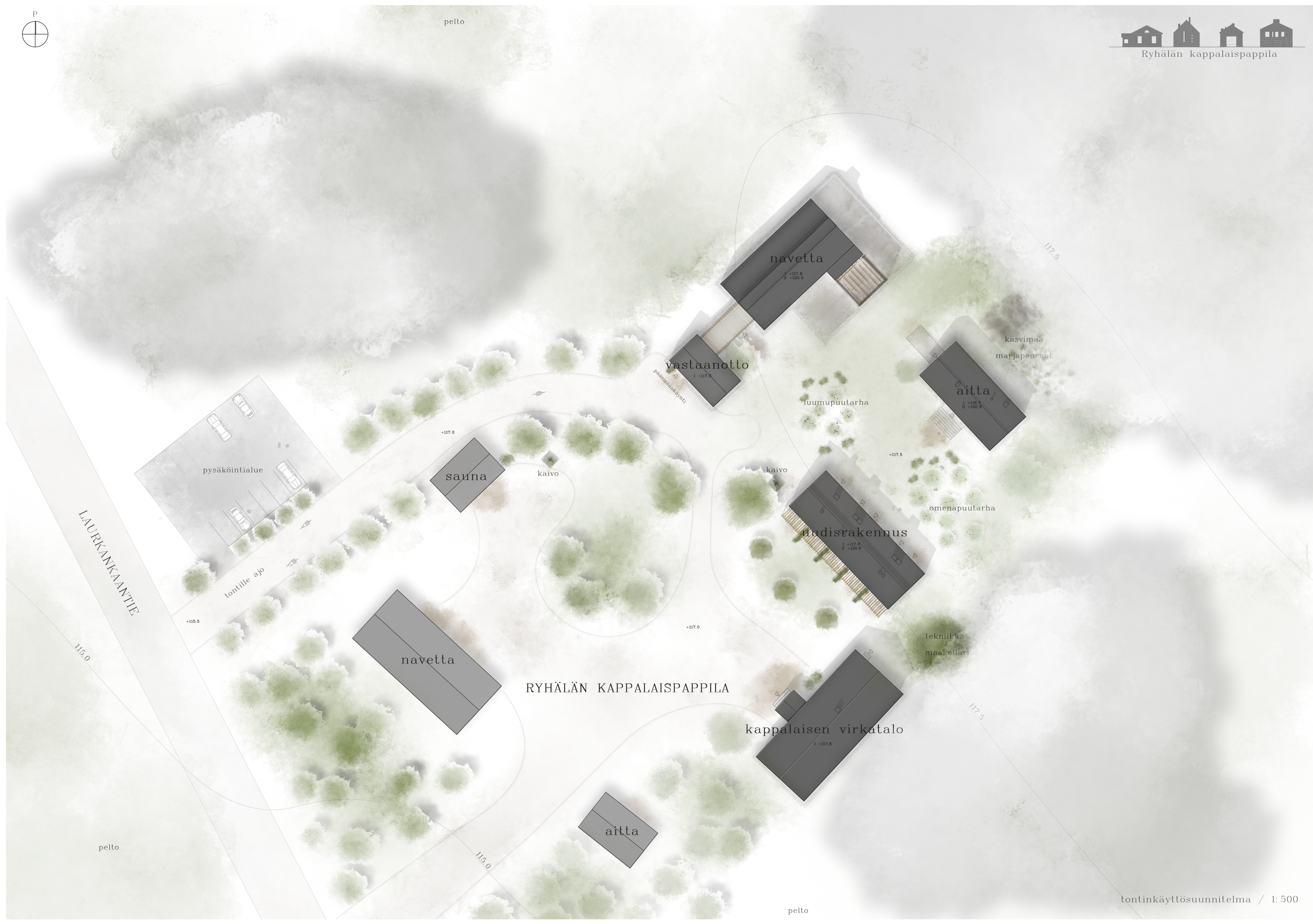
Kuva 65. Kappalaisen virkatalon pohjapiirros, joka noudattelee karoliinista pohjakaavaa	57
Kuva 66. Kappalaisen virkatalon julkisivut	58
Kuva 67. Julkisivulamellien saumajaot on täsmätty ulkoseinässä olevien aukotusten kanssa	59
Kuva 68. Navetan ulkoseinän ja vesikaton liitosdetalji	60
Kuva 69. Esimerkki peltikaton saumojen työstämisestä (pinterest.com)	61
Kuva 70. Navetan pellavaöljymaalilla käsitelty ikkunanpuite. Pellavaöljymaali on aikojen saatossa lähtenyt krakeloitumaan	62
Kuva 71. Pellavaöljyllä käsiteltyä tammilautaa (sorensfargkultter.se.)	63
Kuva 72. Aitan punamullalla käsiteltyä hirsipintaa ei huoltomaalata, näin saadaan säilytettyä vanhan ulkoseinäpinnan.....	64
Kuva 73. Lehtikuusirimoitus	65
Kuva 74. Aitan ulkoseinän, kivijalan ja välipohjan liitos.....	66
Kuva 75. Aitan ulkoseinän, kivijalan ja välipohjan liitos saunan kohdalla	66
Kuva 76. Puhallettava puukuitueriste sekä ilmansulkupaperi (Hunton.se / Eltete.com)	67
Kuva 77. Uudisrakennuksen minimalistinen julkisivu, sisäänkäyntejä rajataan istutuksilla	68
Kuva 78. Uudisrakennuksen takapihalta löytyy jokaiselle huoneistolle omat terassit	69
Kuva 79. Julkisivun symmetria on ”rikkoutunut” laajennusosan myötä	70
Kuva 80. Puna -ja keltamullan väripigmentit: Falunpunainen & Prima (Suomenluonnonmaalit.fi)...	70

LIITTEET

Planssipienennökset

JULKISIVU KAAKKOON

JULKISIVU LOUNAASEEN

JULKISIVU LUOTEeseen

JULKISIVU KOILISEEN

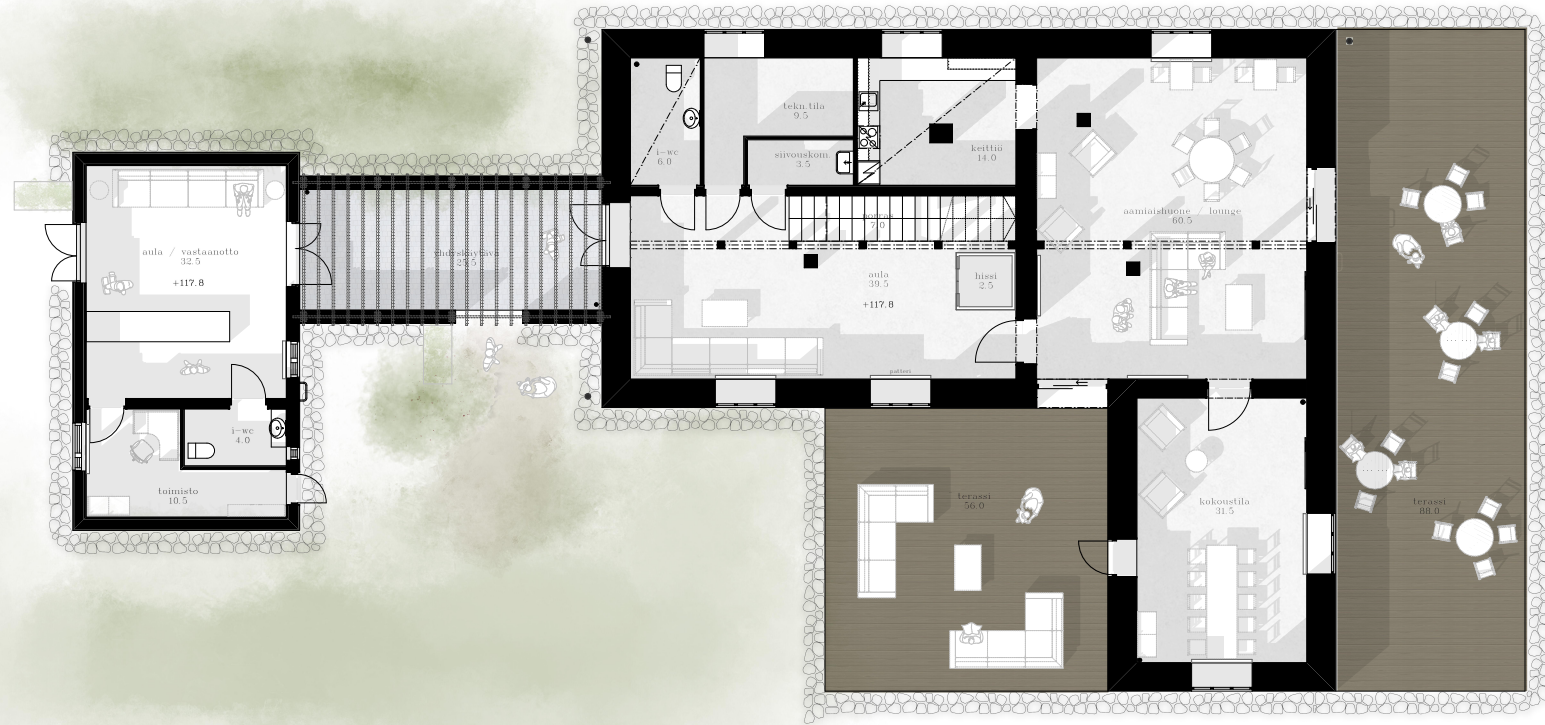
Julkisivumateriaalit

1. Julkisivulamelli k/k 300, alumiini, graphic grey RR45	2. Tippapelti, graphic grey RR45	3. Luonnonkivimuuri, harmaa
4. Ikkunanpuitteet, tammi, vaaleanruskea	5. Muurattu holvaus, kalkkimaali, valkoinen	6. Ranskalaisenparvekkeen kaiteet, alumiini, punainen
7. Ikkunanpuitteet, alumiini, vaaleanharmaa	8. Pergola, valkotammi, kuultava puunsuoja, kirkas	9. Pergolan kate, kaksoispinnoitettu auringonsuojalasi huurtumista vastaan, itsepuhdistuva karkaistulasi, kirkas
11. Yhdyskäytävän kate, kaksoispinnoitettu auringonsuojalasi huurtumista vastaan, itsepuhdistuva karkaistulasi, kirkas	12. Konesaumattu peltikatto, graphic grey RR45	13. Vedenheittäjät, pelti, graphic grey RR45

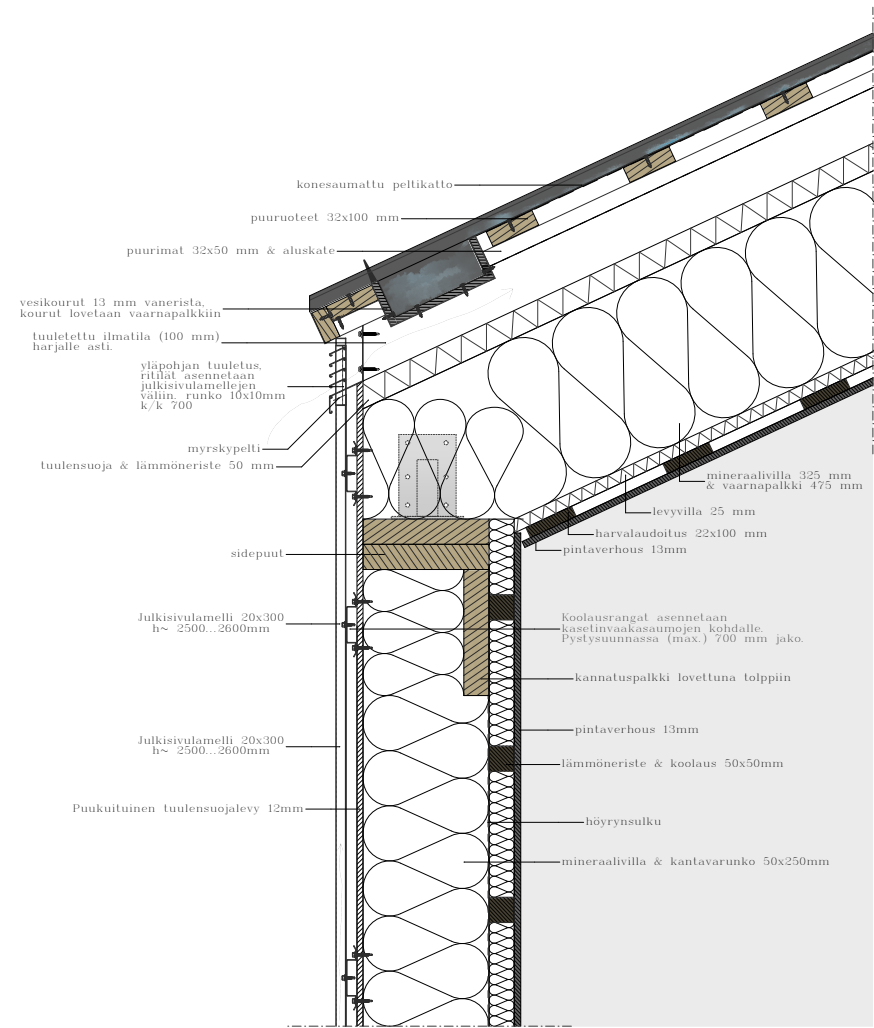

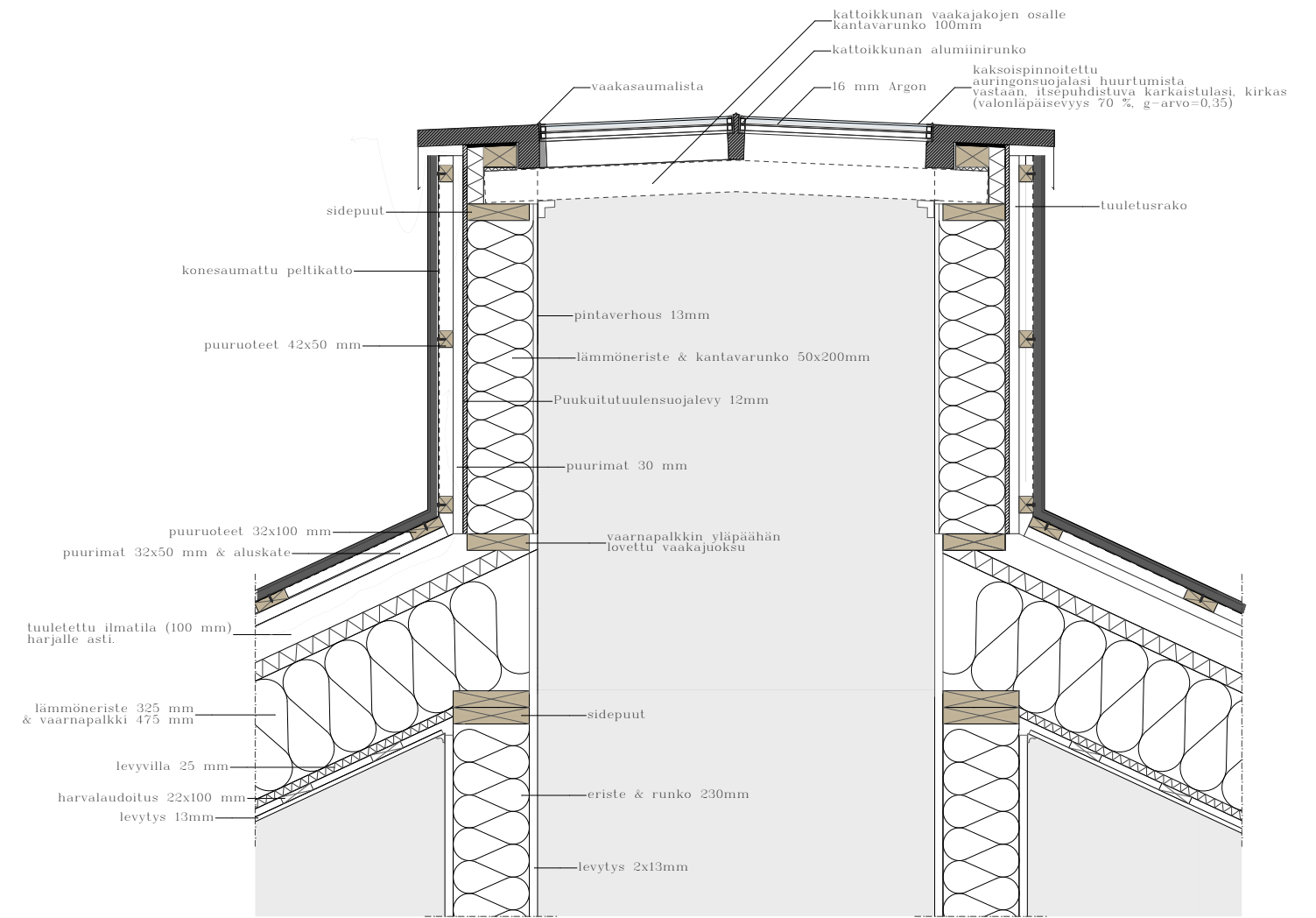

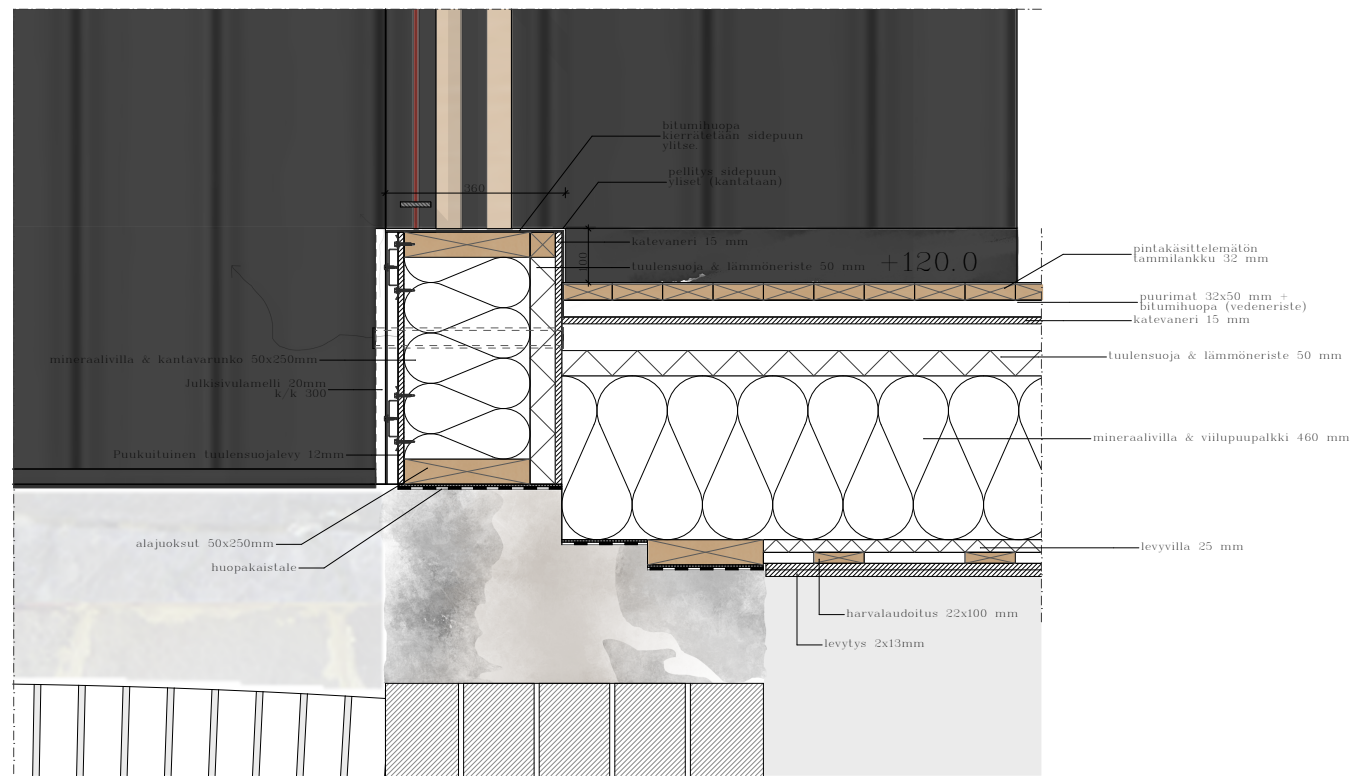

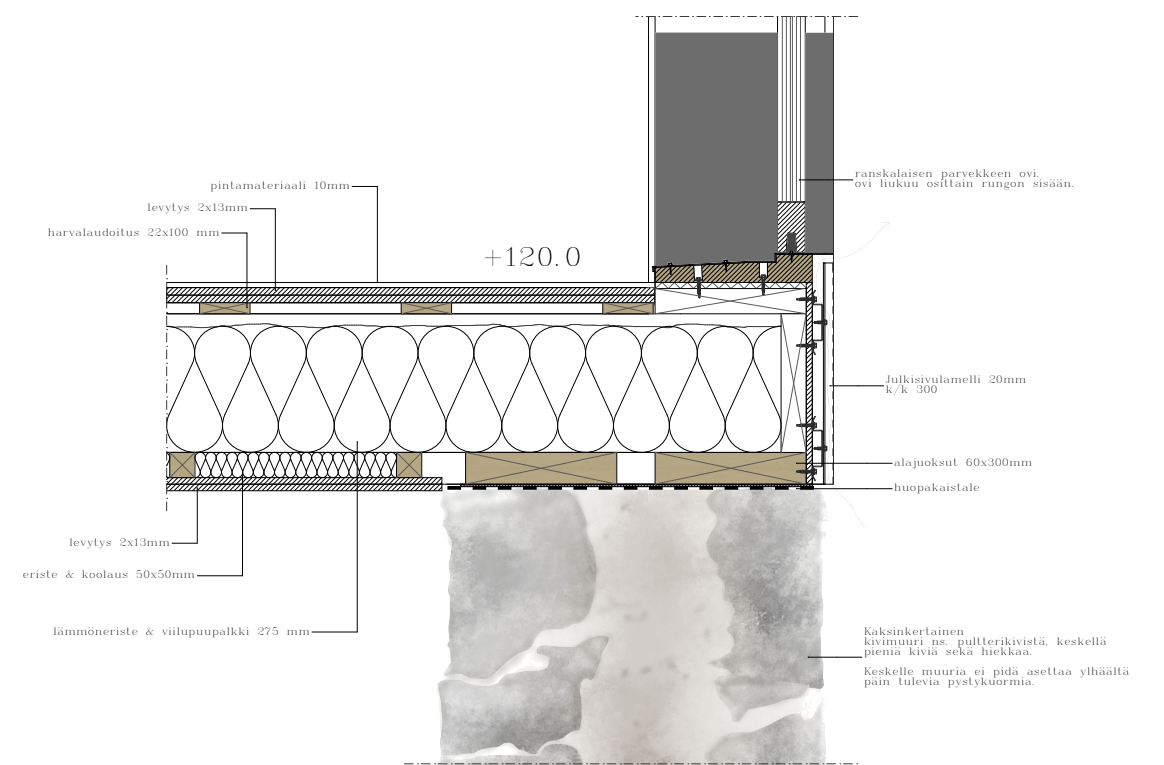
navetan ulkoseinän ja vesikatton liitos/ 1:15

navetan kattoikkunan liitos vesikattoon / 1:20

navetan kattoterassin ja kivijalan liitos / 1:15

navetan ulkoseinän ja kivijalan liitos / 1:15

JULKISIVU LOUNAASEEN

JULKISIVU LUOTEeseen

JULKISIVU KOILISEEN

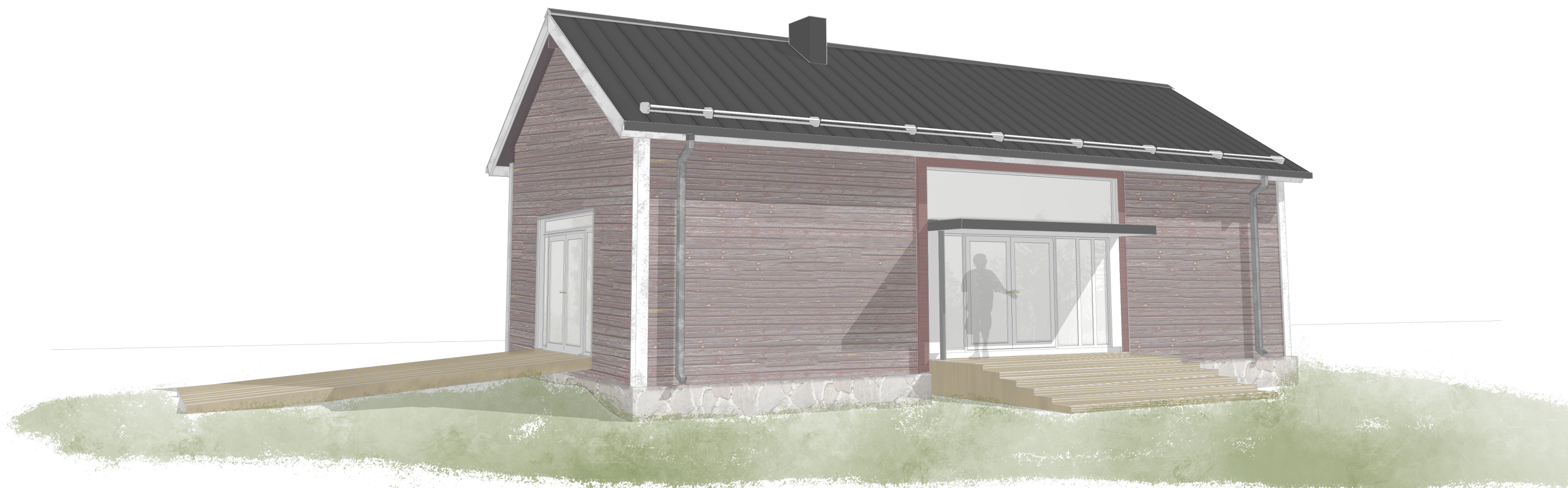
JULKISIVU KAAKKOON

Julkisivumateriaalit

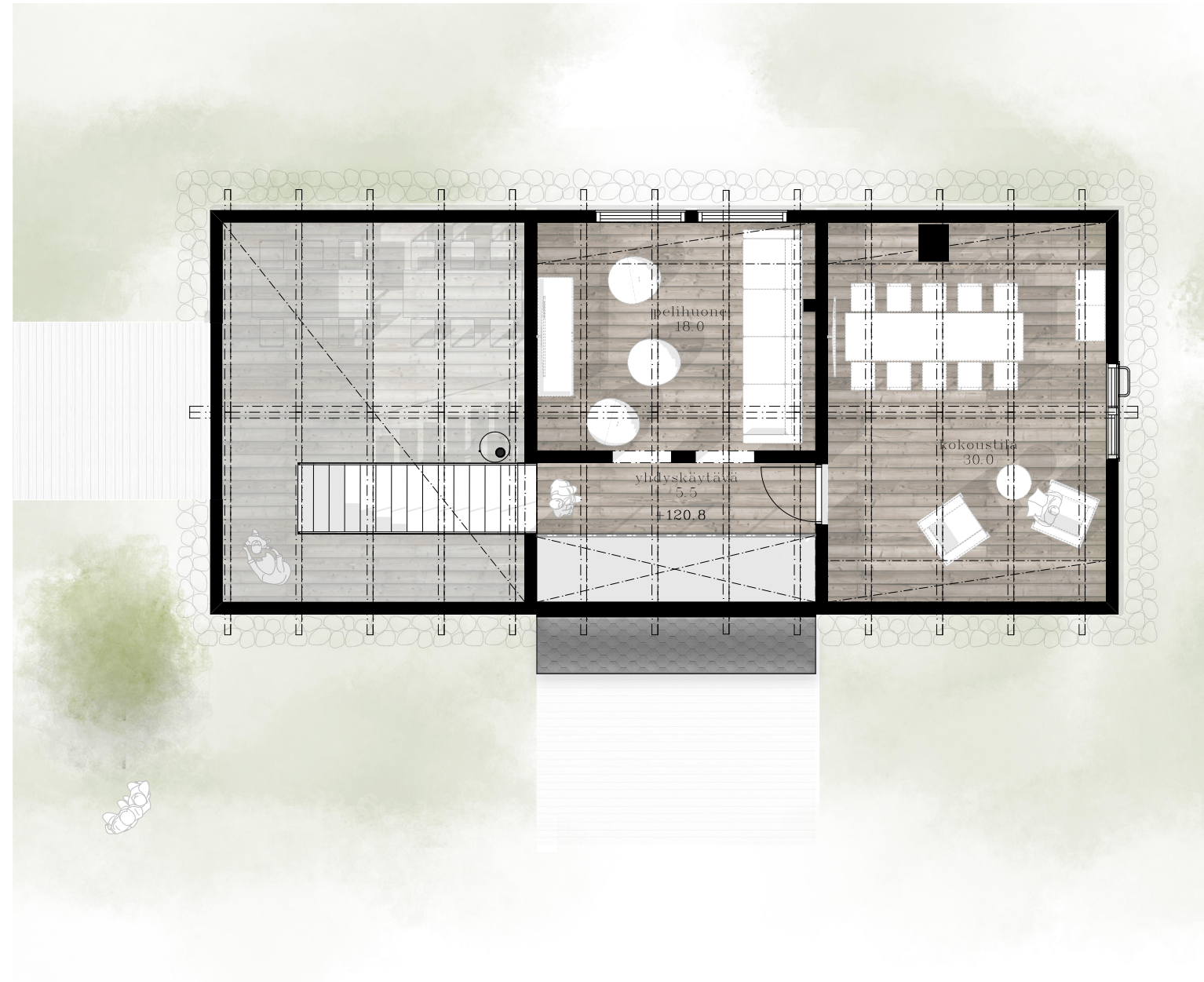
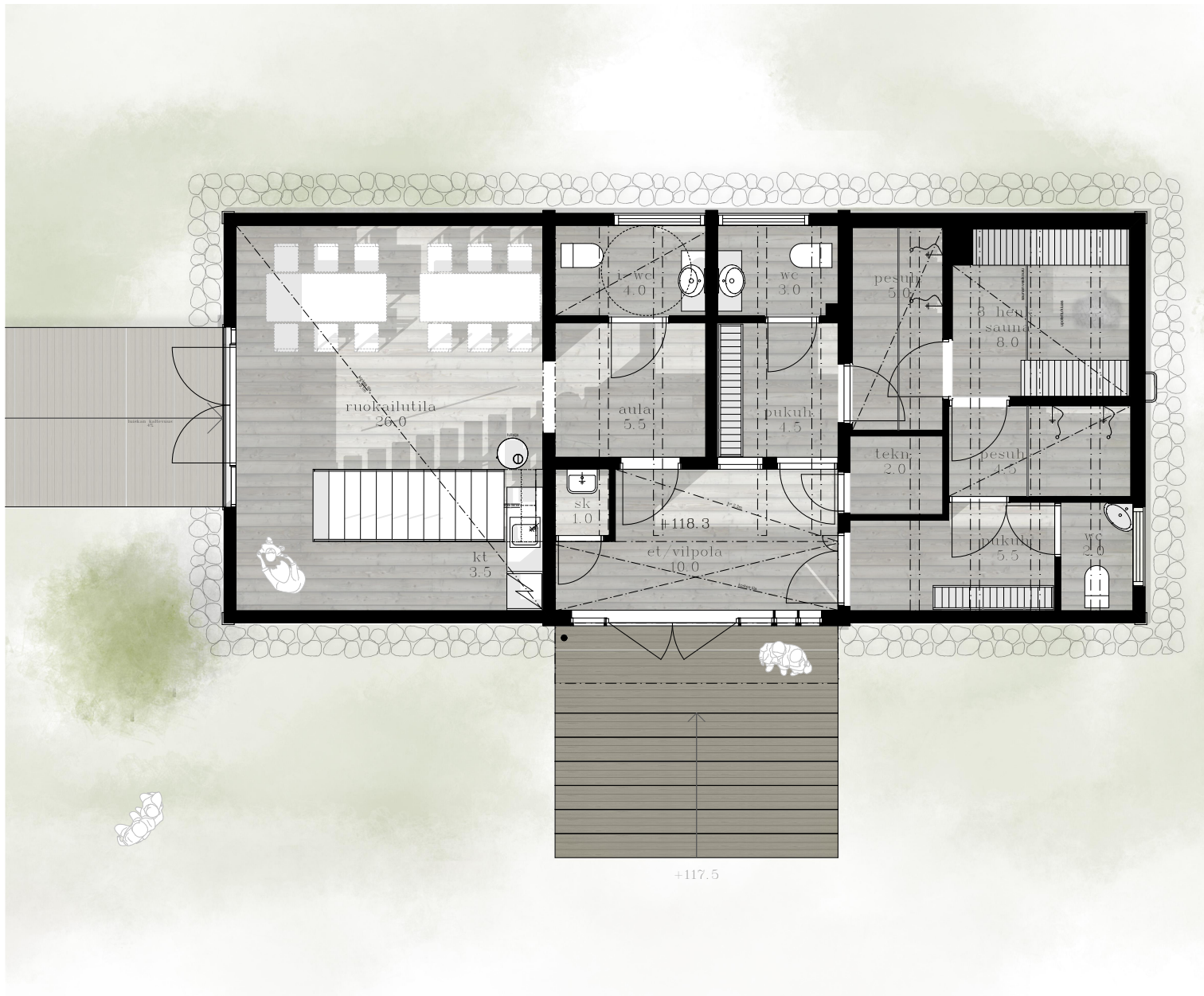
1. Alkuperäinen hirsirunko, punamulta käsitelty
2. Vaakapaneeli, lehtikuusi, pellavaöljyväli, punainen
3. Ikkunan- ja ovien puitteet, tammi, valkoinen
4. Syöksytorvet ja räystäskourut, graphic grey RR45
5. Konesaumattu pellikatto, graphic grey RR45

aitta
2/5

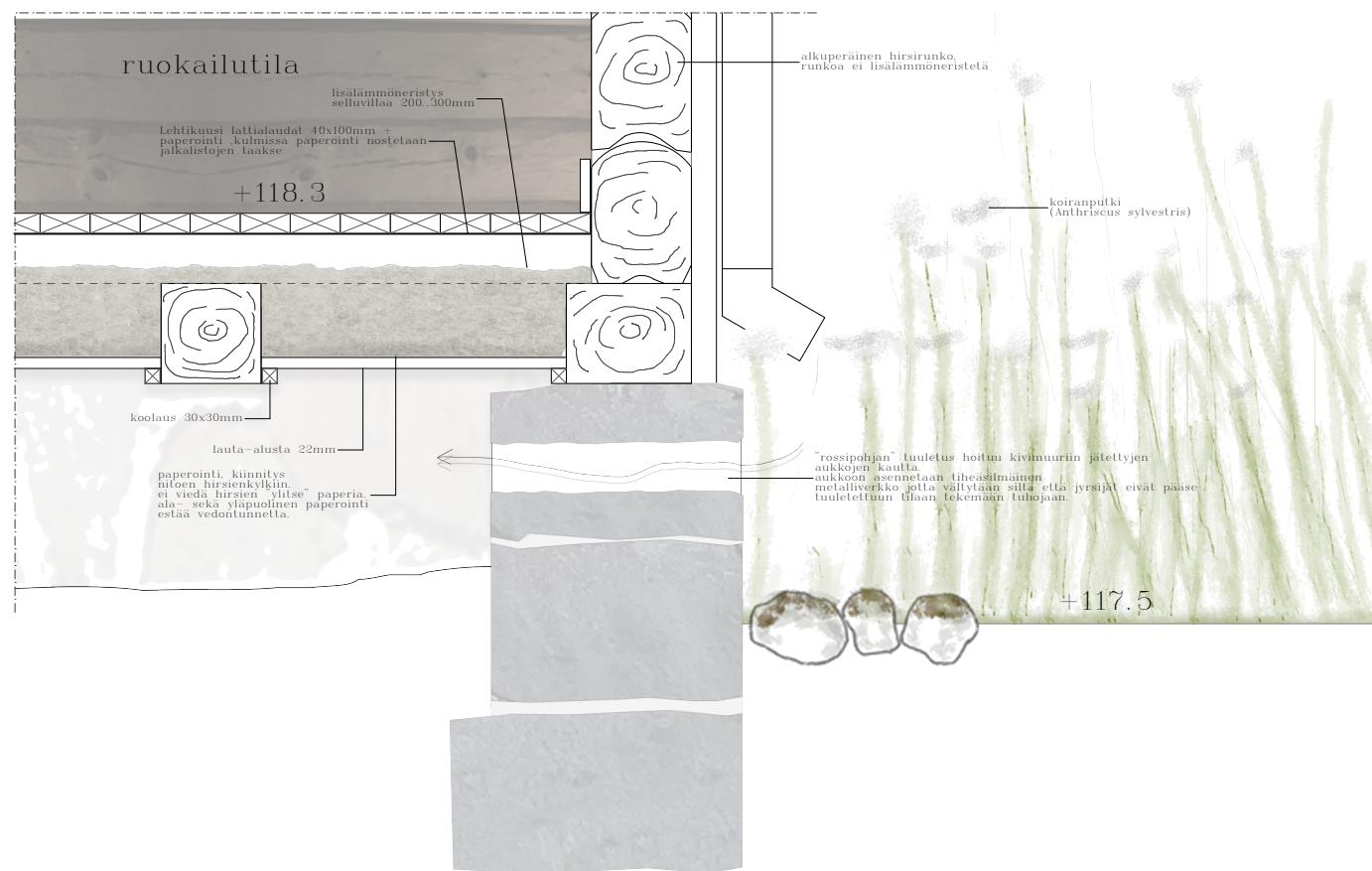

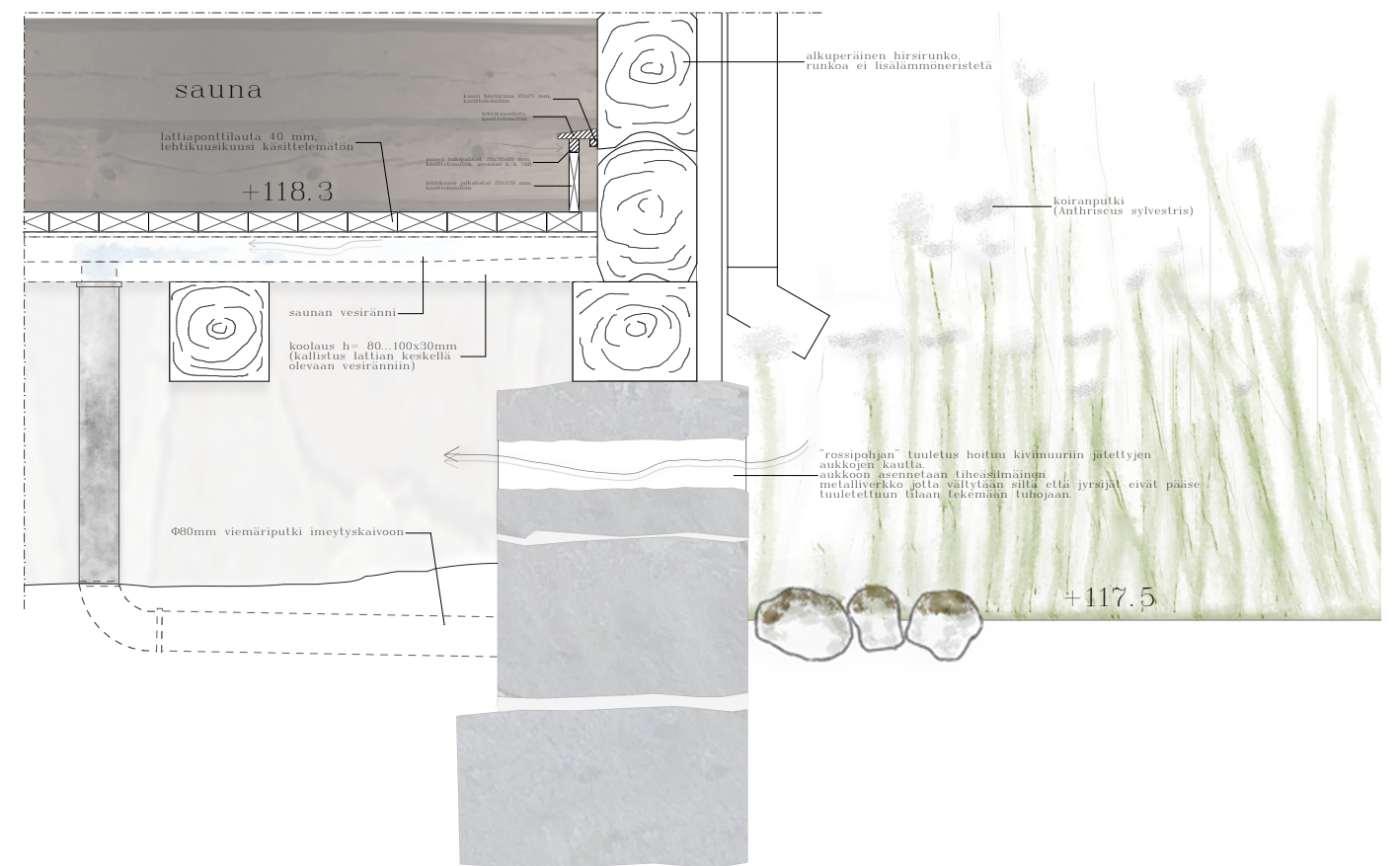

aitan ulkoseinän, kivijalan ja välipohjan liitos / 1:15

aitan ulkoseinän, kivijalan ja välipohjan liitos saunassa / 1:15

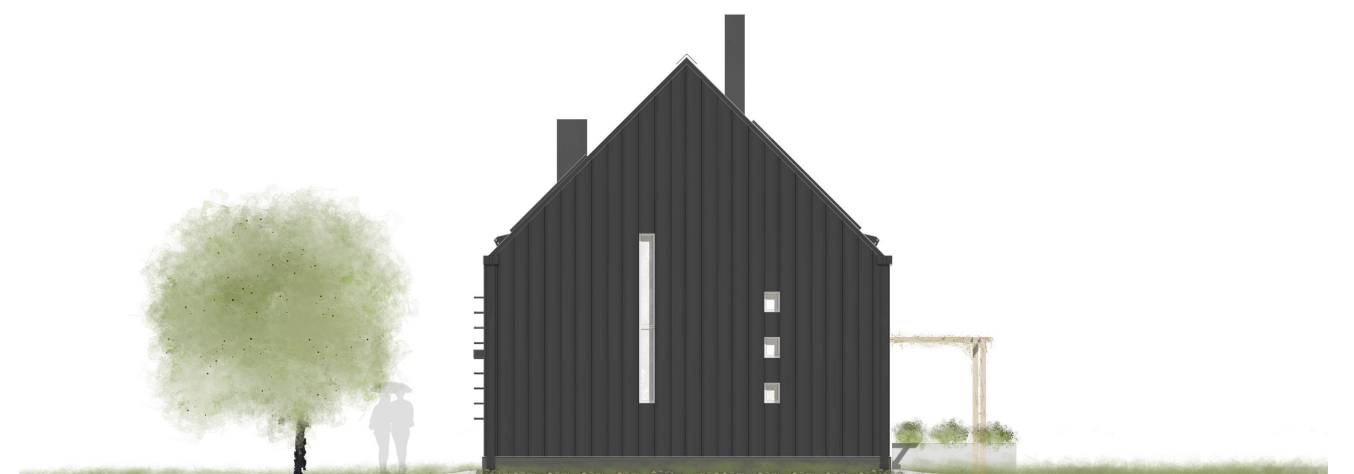
JULKISIVU KOILISEEN

JULKISIVU KAAKKOON

JULKISIVU LOUNAASEEN

JULKISIVU LUOTEeseen

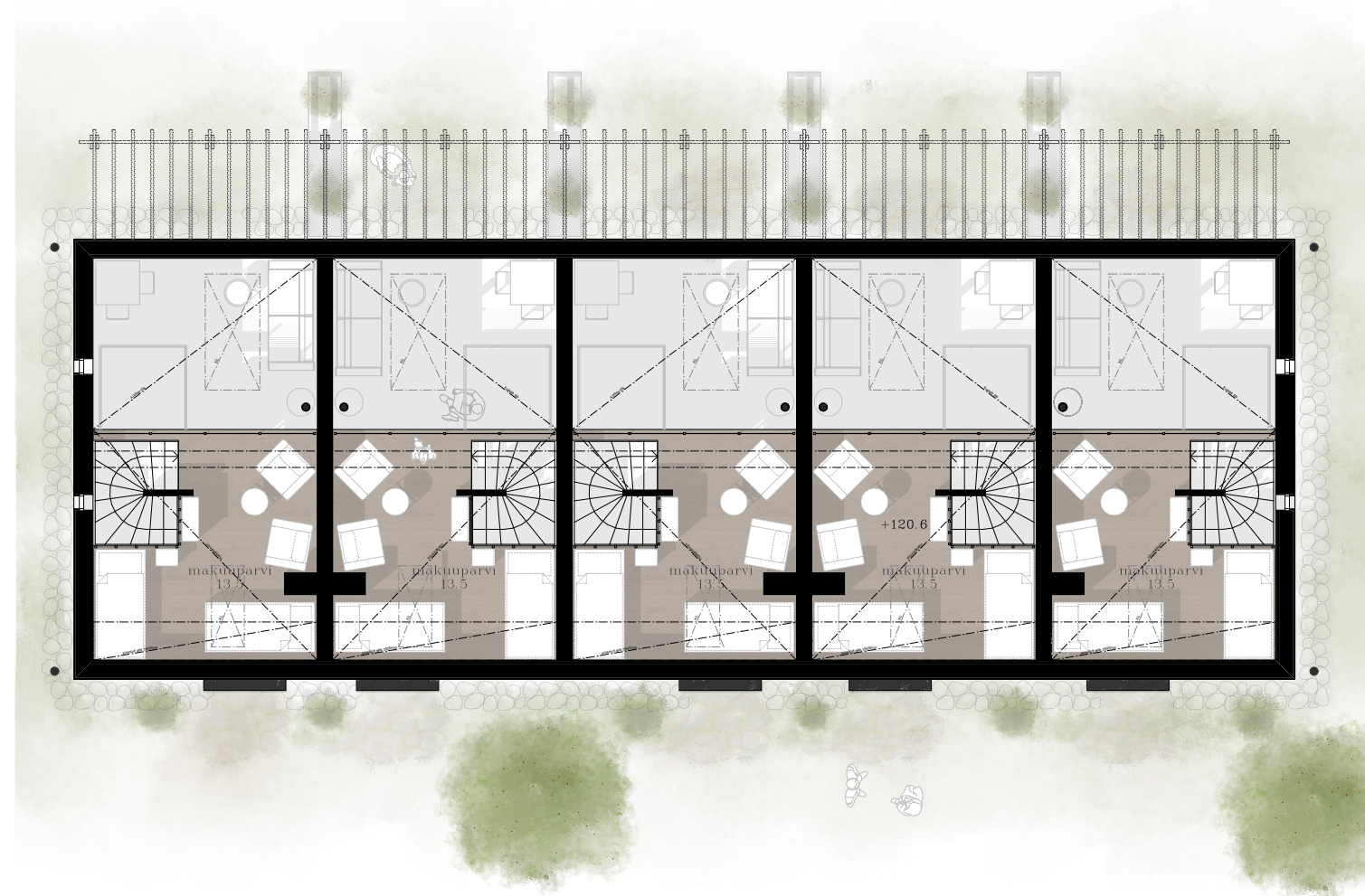
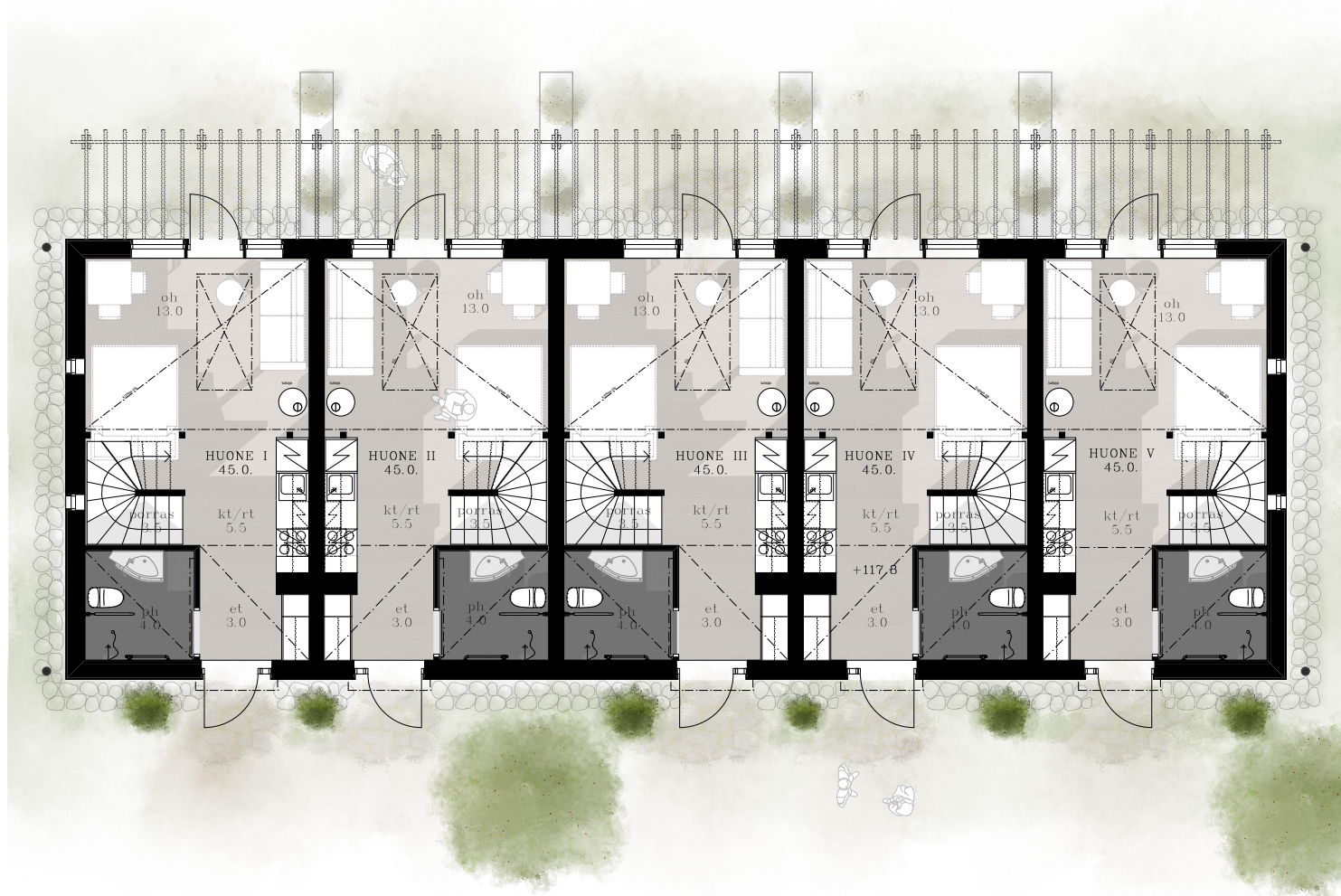
Julkisivumateriaalit

1. Julkisivulamelli k/k 300, alumiini, graphic grey RR45
2. Konesaumattu peltikatto, graphic grey RR45
3. Kattoikkunanpuitteet, alumiini, vaaleanharmaa
4. Sisäänkäyntilipan pellitykset, tummanharmaa
5. Ulko-ovet & Ikkunat, valkoinen, RAL 9005
6. Rapattu sokkeli, tummanharmaa
7. Varatietikkaat, tummanharmaa
8. Tippapelti, graphic grey RR45
9. Pergola, valkotammi, kuultava puunsuoja, kirkas
10. Lumiesteet, tummanharmaa
11. Vedenheittäjät, pelti, graphic grey RR45

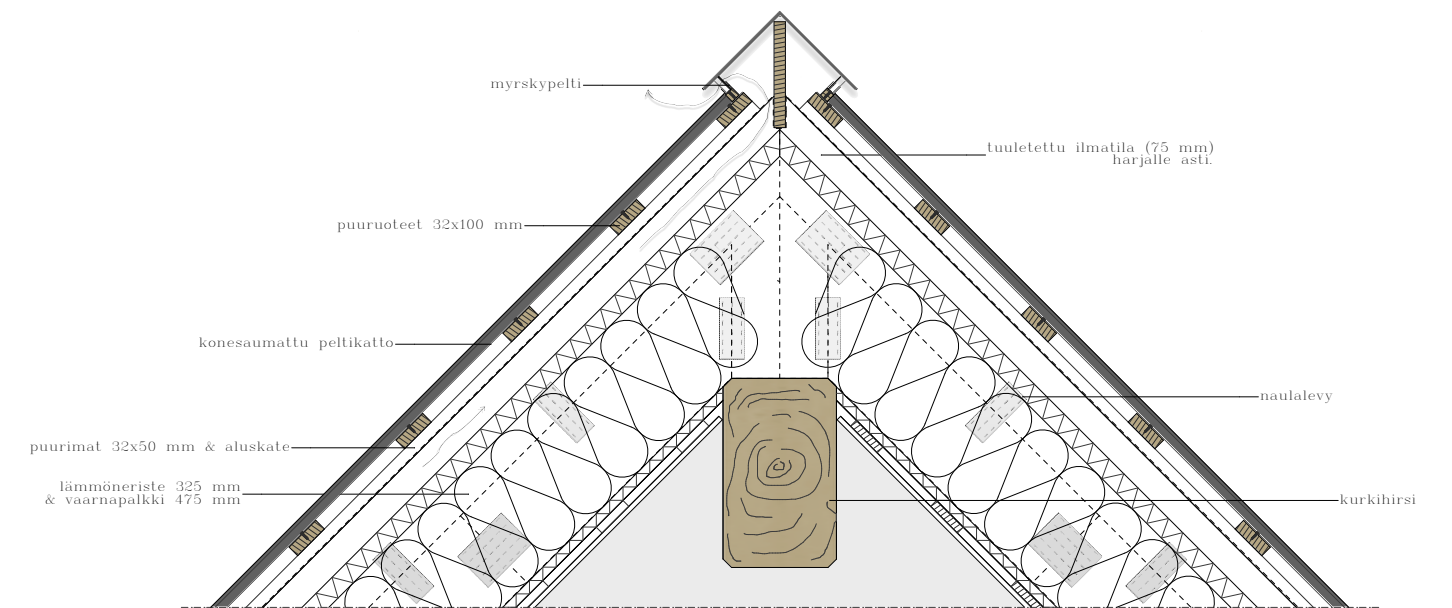
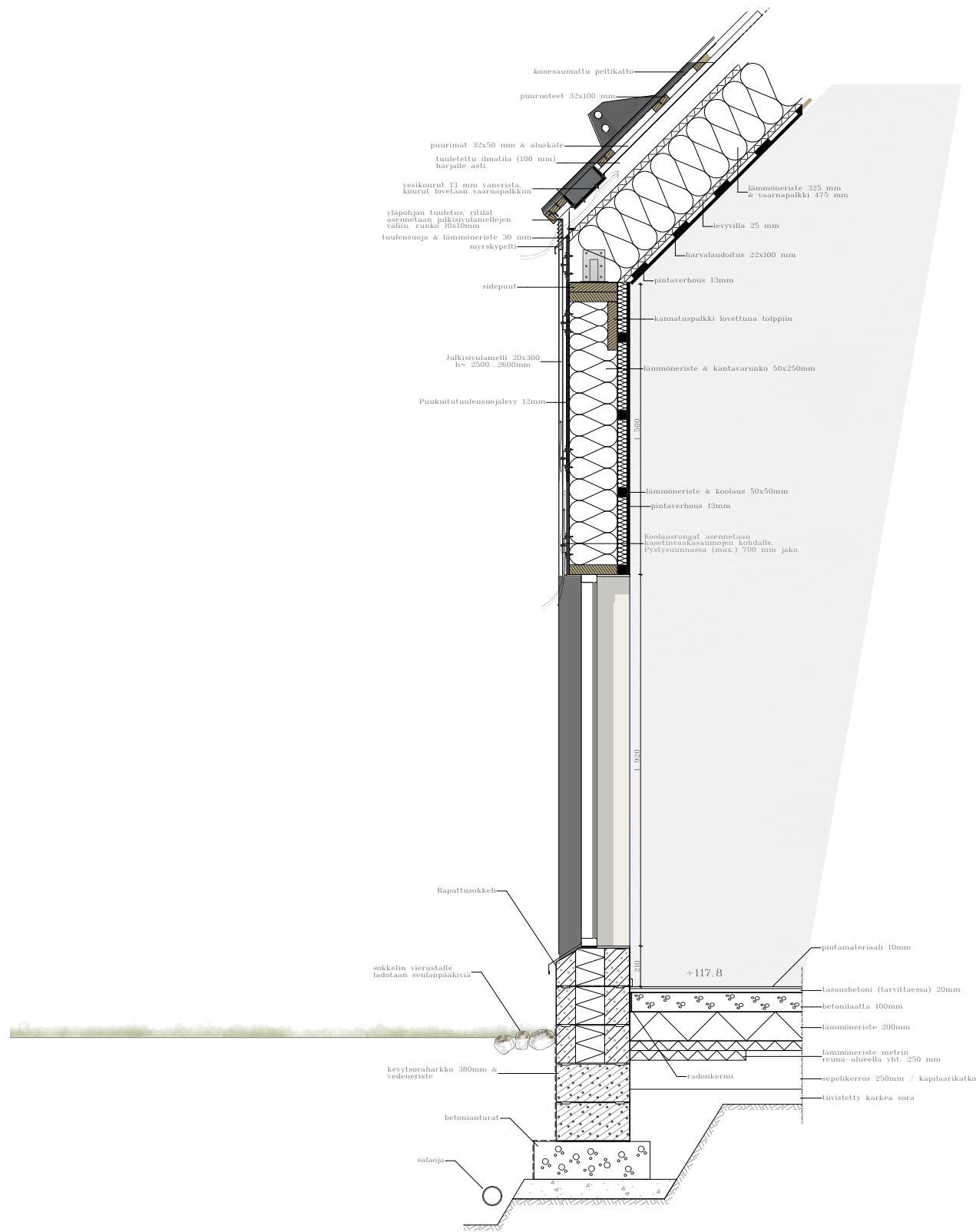

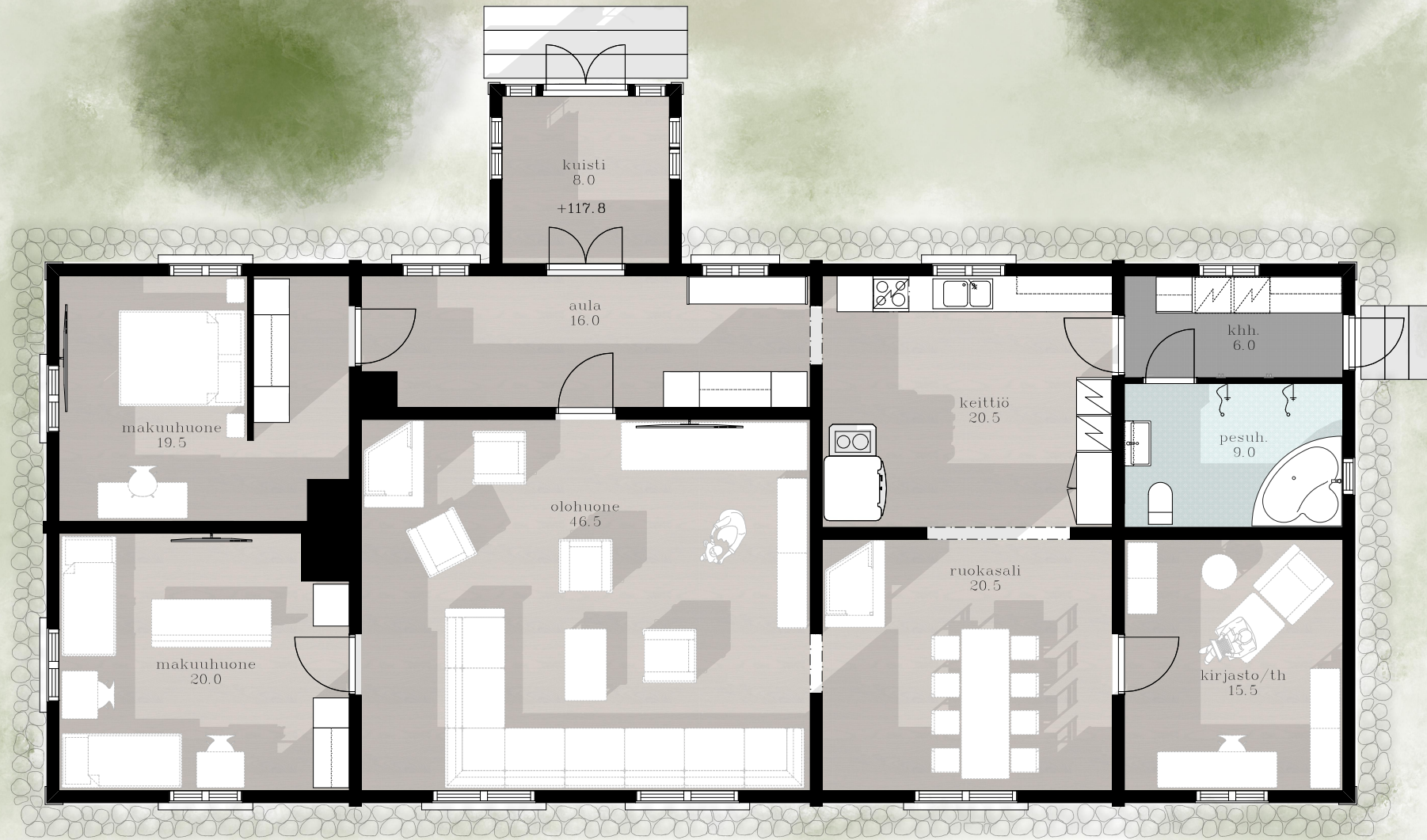

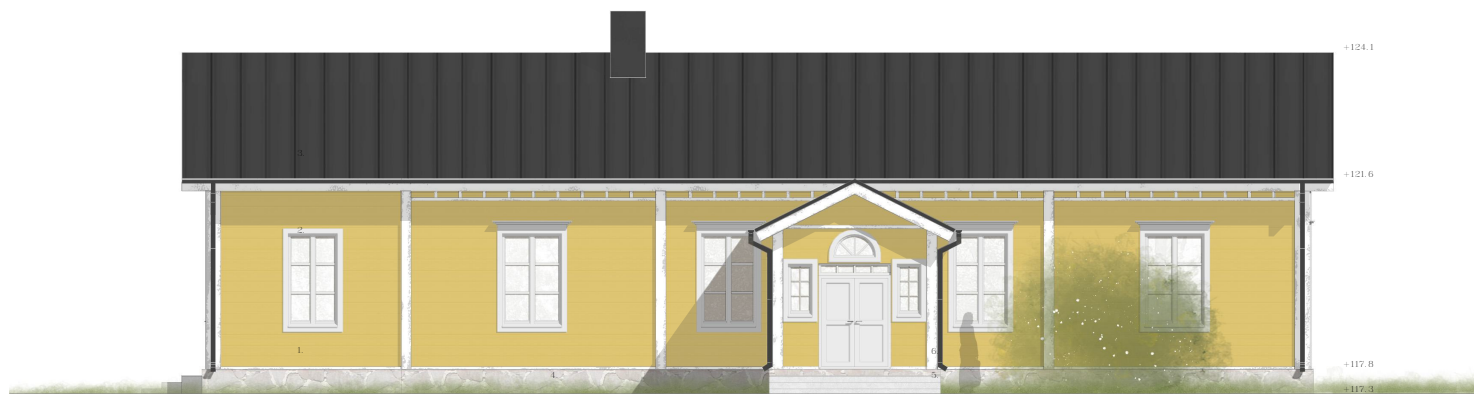
uudisrakennus katonharjan liitos / 1:20

uudisrakennuksen ulkoseinän, kivijalan ja välipohjan liitos / 1:30

pappila
1/2

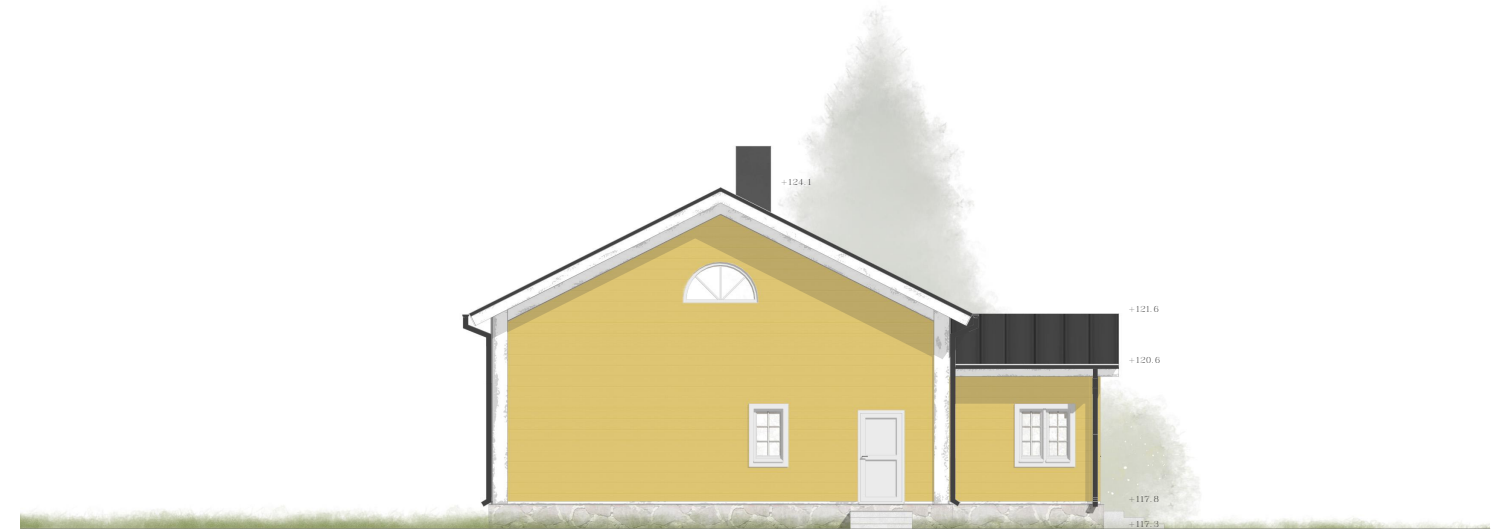

JULKISIVU SISÄPIHALLE

Julkisivumateriaalit

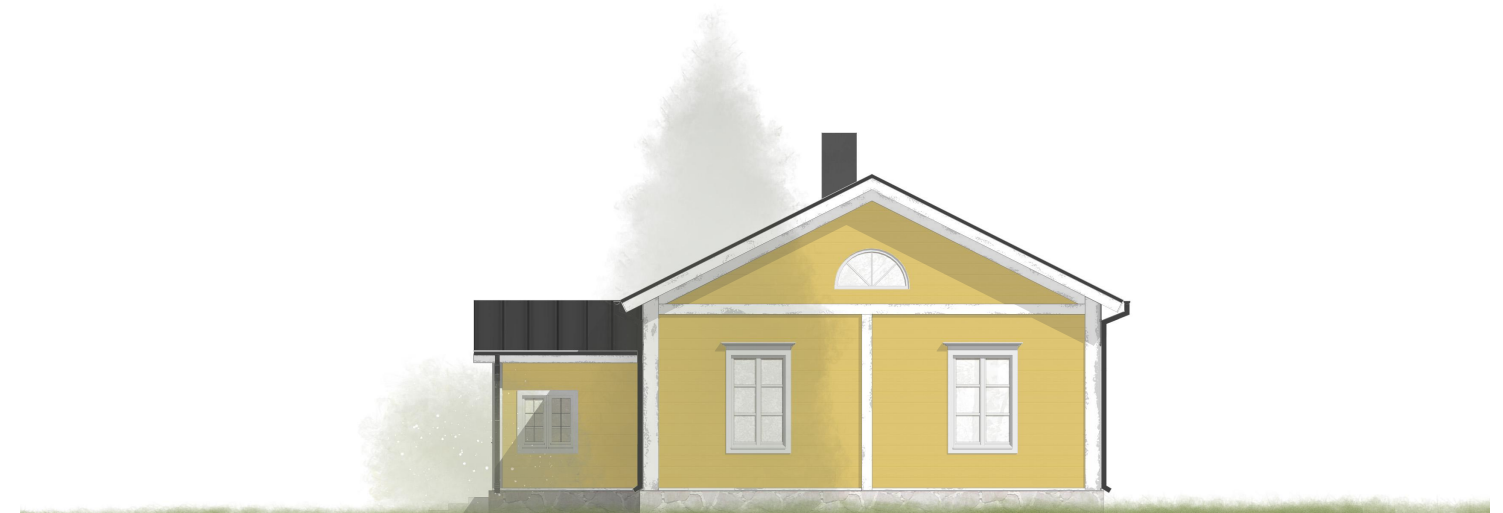
1. Hirsirunko, maalattu, keltamulta
2. Ulko-ovet & Ikkunat, pellavaöljymaali, valkoinen
3. Konesaumattu pellikatto, graphic grey RR45
4. Kivijalka, käsittelemätön kivipinta
5. Betoniportaati, käsittelemätön betonipinta
6. Syöksytorvet ja räystäskourut, graphic grey RR45

JULKISIVU NAAPURIIN

JULKISIVU PELLOLLE

JULKISIVU SISÄÄNTULOLLE